

Letnik III
3/2005

Prispevki k didaktiki zgodovine

Prispevki k didaktiki zgodovine

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

Letnik 3, številka 3
2005

Oddelek za zgodovino

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
Prvi del: UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO	4
Drugi del: UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO	81
<i>Avtorji prispevkov</i>	181

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete morajo študentje in študentke 4. letnika pedagoške smeri opraviti tudi izpitne učne nastope, na katere se morajo temeljito in vestno pripraviti.

Izdelati pa morajo tudi pisno učno pripravo. Primerov pisnih učnih priprav je zelo veliko, vendar pa mora učna priprava vključevati vsaj osnovne uvodne in didaktično-metodične podatke o učni uri, potek učnega procesa in priloge.

Tako so v tretji številki publikacije Prispevki k didaktiki zgodovine predstavljene štiri učne priprave za osnovno in štiri učne priprave za srednjo šolo.

Publikacija se lahko uporablja kot študijsko gradivo, saj predstavlja eno od številnih možnosti kako načrtovati učne ure v osnovni in srednji šoli.

Kot mentorica pri izpitnih nastopih in recenzentka učnih priprav želim vsem avtorjem veliko osebnega zadovoljstva pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

Prvi del:

UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO

UČNA PRIPRAVA ZA 5. RAZRED OSEMLETNE OSNOVNE ŠOLE:

Univerza v Ljubljani
FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA: *KMEČKO PREBIVALSTVO V PRETEKLOSTI*

Datum:
21. februar 2005

Ime in priimek:
Tomaž Šavli

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Ketteja in Murna, Ljubljana

Razred: 5. b (program osemletke)

Datum: 21. februar 2005

Predmet: Spoznavanje družbe

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Panonski svet

Učna enota: Kmečko prebivalstvo v preteklosti

Učne oblike: frontalna, individualno delo, delo v dvojicah, skupinsko delo.

Učne metode: razlaga, razgovor, metoda slikovne demonstracije, metoda dela z besedili, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda dela z zvočnimi posnetki.

Učna sredstva:

- učila: pobarvanke, tekstovna prosojnica, prosojnica z izpolnjevanke, slikovni prosojnici, učbenik [Tu sem doma 2 (1996). Naravne enote Slovenije: spoznavanje družbe za 5. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.], delovni zvezek (vaje) [Tu sem doma 2 ...], glasbeni zgoščenci [*glej seznam pri virih in literaturi*].

- učni pripomočki: grafoskop, platno, tabla s kredami, predvajalnik zgoščenk.

Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje nove učne snovi, ponavljanje.

Didaktična načela: nazornost, ustreznost, aktualizacija, aktivnost, vzgojnost, medpredmetna povezanost.

Medpredmetna povezanost: Slovenski jezik, zgodovina, likovna vzgoja, zemljepis, etnologija, glasbena vzgoja.

Nekateri ključni in novi pojmi: urbar, punt, tlaka.

Literatura in viri (uporabljeni pri študiju teme, pripravi ure in za slikovno gradivo):

- Berzelak, Stane (2003). Srednji in novi vek: zgodovina za 2. letnik gimnazij [2. izdaja]. Ljubljana: Modrijan.
- Ilustrirana zgodovina Slovencev (1999). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Marušič, Branko (1976). Po sledih vélikega tolminskega punta 1713 (drugi del). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za spomeniško varstvo.
- Mikeln, Miloš (1997). Malo zgodovinsko berilo – najkrajša zgodovina Slovencev, zlasti novejše in najnovejše dobe [2., dopolnjena izdaja]. Ljubljana: Pisanica.
- Posodobitev sedaj veljavnega učnega načrta za Spoznavanje družbe (1999). Priloga k sedaj veljavnemu učnemu načrtu. Ljubljana: Nacionalni kurikularni svet – Predmetna komisija za spoznavanje družbe.
- Prispevki k didaktiki zgodovine (2003). Letnik I, številka 3. Ljubljana: Filozofska fakulteta – Oddelek za zgodovino.
- Šolski zgodovinski atlas (1994). Ljubljana: DZS.
- Škaler, Stanko (1973). Boj za staro pravdo. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Tu sem doma 2 (1996). Naravne enote Slovenije: spoznavanje družbe za 5. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.
- Slikovno gradivo (etnografske skice) iz Tolminskega muzeja (fotokopije osnutkov, narejenih po predlogah iz Slovenskega etnografskega muzeja).
- Glasbene zgoščenke z ljudskimi pesmimi, mdr. (pregledane, poslušane in dve tudi uporabljeni):

Katice (1998). Se dela greh ... se sliši smeh. Maribor: Obzorja.

PZ Znamenje (2001). Najlepši čas, mladosti čas. Volče: D PZ Znamenje Volče.

KD Folk Slovenija (2002). Sodobna ljudska glasba na Slovenskem II. Ljubljana: KD Folk Slovenija.

Sto slovenskih ljudskih pesmi (2003). Ljubljana: Prešernova družba.

Tolovaj Mataj (2003). Stare in bradate. Ljubljana: Sanje.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci spoznajo in razumejo položaj kmečkega prebivalstva v preteklosti in se seznanijo z odnosi med kmečkim prebivalstvom in plemstvom ter razumejo kmečke upore.

Delni ali precizni:

V UVODU: Učenci s pomočjo izpolnjevanke ugotovijo naslov (temo) učne ure.

V GLAVNEM DELU:

1. Učenci ob učiteljevi razlagi in med razgovorom spoznajo in razumejo položaj kmečkega prebivalstva v preteklosti;

S pomočjo slikovnega gradiva spoznajo način življenja, opremo doma, bivališča, jedi ipd.;

S pomočjo tekstov razumejo osnovne poudarke iz kmečkega gospodarstva;

Ob poslušanju glasbe skušajo podoživeti razmišljanja preprostih ljudi v preteklosti;

2. Ob učiteljevi razlagi in med razgovorom spoznajo razloge za kmečke upore in razumejo njihovo neuspešnost.

V ZAKLJUČNEM DELU: Učenci med razgovorom primerjajo življenje kmečkega prebivalstva v preteklosti in danes ter skupaj z učiteljem napišejo glavne poudarke na tablo in jih prepisejo v zvezke. Za domačo nalogo naredijo še eno preimrjavo, ki je predvidena v delovnem zvezku (vajah).

V skladu z učnim načrtom je pri tej učni enoti potrebno zadostiti predvsem pogoju, da učenci "spoznajo nekaj zgodovinskih dogajanj iz preteklosti".

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE, METODE, UČNA SREDSTVA
UVODNI DEL			
UVOD:			
MOTIVACIJA 2 min	<p>Začnem s predstavitvijo sebe.</p> <p>Pokažem prosojnico z izpolnjevanko, s pomočjo katere bomo ugotovili naslov (temo) današnje učne enote.</p> <p>Izpolnjevanko se rešuje tako, da se vpiše manjkajoče črke, ki so navedene spodaj, iz rešitve pa bomo dobili geslo – naslov ure.</p>	Učenci poslušajo in gledajo.	<p><i>Frontalna učna oblika</i></p> <p>Prosojnica z izpolnjevanko [vir za sliko »kmečka dela v XV. stoletju«: Škaler, Stanko (1973). <i>Boj za staro pravdo. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 11</i>]</p> <p><i>Individualno delo</i></p>
UVAJANJE 1 min	<p>Iščemo manjkajoče črke – po en učenec pove eno črko.</p> <p><i>Zapisujem rešitve in na koncu napišem še naslov ure na tablo.</i></p> <p>»KMEČKO PREBIVALSTVO V PRETEKLOSTI«</p> <p>Pri tokratnji uri bomo skušali ugotoviti, kako so kmetje živeli pred stoletji, kakšen je bil njihov položaj v odnosu do plemstva in kdaj, zakaj in kako so se upirali.</p>	<p>Rešujejo izpolnjevanko, dvigajo roke in odgovarjajo. Učenci odgovarjajo – povejo manjkajoče črke in naslov.</p> <p>Učenci preberejo rešitev.</p> <p>Učenci poslušajo.</p>	<p><i>Frontalna učna oblika</i></p> <p>Razgovor</p> <p>Razlaga</p>
GLAVNI DEL			
GLAVNI DEL:			
<p>OBRAVNAVA NJE NOVE UČNE SNOVI</p> <p><i>I.</i></p>	<p><i>Začnem z razlago nove snovi.</i></p> <p>Nekdaj so kmetje živeli zelo preprosto. Niso imeli takšnih pripomočkov, kot jih ima danes vsak</p>	Učenci poslušajo.	<p><i>Frontalna učna oblika</i></p> <p>Razlaga</p>

<p><i>VS</i>AKDANJE <i>Ž</i>IVLJENJE <i>K</i>MEČKEGA <i>P</i>REBI- <i>V</i>ALSTVA</p> <p>Skupaj 20 min <i>I.a</i></p> <p><i>S</i>poznavanje <i>n</i>avad in <i>n</i>ačina življenja</p> <p>7 min</p>	<p>kmetovalec, niti niso imeli drugih stvari, ki se danes vsakemu človeku zdijo samoumevne. Povečini so živeli zelo skromno. – če ne kar revno.</p> <p><i>Pokažem slikovno prosojnico.</i></p> <p>»Mislite, da so imeli veliko denarja, ki so ga hranili v bankah?«</p> <p>Najpomembneje zanje je bilo, da so imeli dovolj hrane, da niso bili lačni, dovolj oblačil, da so se oblekli, in dovolj drv, da jim pozimi ni bilo mraz.</p> <p><i>Napovem, da bomo o tem nekaj prebrali v delovnih zvezkih in jih prosim, da te odprejo na str. 34. Pokličem učence, ki berejo naglas (posamično). Po vsakem odlomku naredimo skupen povzetek.</i></p> <p>»Kaj so počeli zvečer? So gledali TV?«</p> <p><i>Po drugem odlomku:</i></p> <p>»So v trgovino hodili dnevno?«</p> <p>»So kupovali veliko?«</p> <p><i>Učence prosim, da rešijo nalogo c) v delovnem zvezku, in to v dvojicah. Med seboj naj se posvetujejo in uporabijo</i></p>	<p>Učenci gledajo.</p> <p>»Ne, imeli so ga doma, če so ga sploh imeli.«</p> <p>Učenci poslušajo.</p> <p>Učenci posamič naglas berejo odlomka iz delovnega zvezka.</p> <p>»Ne, opravljali so hišna opravila, delali in se pogovarjali.«</p> <p>»Ne, zelo redko – le, ko so nabavljali zaloge in pred prazniki.«</p> <p>»Ne, zelo malo – le toliko, kolikor so nujno potrebovali.«</p> <p>Učenci se v parih posvetujejo in rešujejo nalogo c) v delovnih zvezkih</p>	<p>Slikovna prosojnica 1 <i>[vir: Berzelak, Stane (2003). Srednji in novi vek: zgodovina za 2. letnik gimnazij [2. izdaja]. Ljubljana: Modrijan, str. 189.]</i></p> <p>Razgovor</p> <p>Razlaga</p> <p>Delovni zvezek, str. 34 Branje tekstov</p> <p>Razgovor</p> <p>Delovni zvezek, str. 35 <i>Delo v dvojicah</i></p>
---	---	--	--

	<p><i>pravkar pridobljeno znanje.</i></p> <p>»Katere so razlike v življenju nekoč in danes? Ali danes doma dobimo meso?«</p> <p>»Ali danes še pripovedujemo zgodbe o coprnicah in strahovih?«</p> <p>»Kolikokrat so šli včasih v trgovino? In kolikokrat danes?«</p> <p>»Kako so kupovali sol? In kako danes? Zakaj tako?«</p> <p><i>Pregledamo še ostale njihove odgovore in jih dopolnimo.</i></p>	<p>delovnih zvezkih.</p> <p>»Ne. Včasih so doma zaklali svinjo in pripravili meso, danes gremo po meso v mesnico.«</p> <p>»Ne. Danes predvsem gledamo TV in beremo knjige.«</p> <p>»Včasih le nekajkrat letno, danes dnevno ali vsaj tedensko.«</p> <p>»Sol so kupovali v zelo majhnih količinah. Danes jo kupimo več. Včasih je bila sol zelo draga.«</p>	<p><i>Frontalna učna oblika</i> Razgovor</p>
<p><i>I. b</i></p> <p><i>Kmečka hiša in oprema</i></p> <p>13 min</p>	<p><i>Razdelim pobarvanke. Naredimo 5 skupin po 5 učencev. Dam jim navodila: Vsaka skupina ima svojo sliko. Zaželeno je, da se jo pobarva, sicer pa je pri vsaki potrebno ugotoviti, kaj na njej vidite, za kaj so se predmeti uporabljali, kako so ljudje v takšnih prostorih živeli. Primerjati je potrebno takratno opremo z današnjo.</i></p> <p><i>Med delom jim za zvočno kuliso predvajam glasbo z zgoščenke – slovenske ljudske pesmi. Spremljam njihovo delo.</i></p> <p><i>Prosim učence, naj pridejo pred tablo in poročajo o tem, kaj so ugotovili.</i></p>	<p>Učenci se razdelijo na 5 skupin s po 5 učenci.</p> <p>Skupinsko delo: 5 skupin po 5 učencev: vsaka skupina dobi eno pobarvanko, ki jo pobarvajo in opišejo vse, kar vidijo na njem [v vsaki skupini je en zadolžen za barvanje, en za poročanje, en bo držal sliko, en bo iskal podatke po učbeniku in delovnem zvezku, en bo zapisoval (če bo še šesti, bo ta vodja)]</p> <p>Učenci rišejo, barvajo, pišejo ... Med seboj se posvetujejo in ugotavljajo namembnost predmetov ter jih primerjajo z današnjim časom.</p> <p>Učenci predstavijo svoje izdelke – pobarvanke. Od vsake skupine prideta pred tablo 2 učenca (en drži sliko in eden poroča).</p>	<p><i>Skupinsko delo</i> Pobarvanke [vir: Slikovno gradivo (etnografske skice) iz Tolminskega muzeja (fotokopije osnutkov, narejenih po predlogah iz Slovenskega etnografskega muzeja).] Glasbena zgoščenka [Katicice (1998). Se dela greh ... se sliši smeh. Maribor: Obzorja.; PZ Znamenje (2001). Najlepši čas, mladosti čas. Volče: D PZ Znamenje Volče.]</p> <p><i>Frontalna učna oblika</i> Razlaga, razgovor Tekstovna</p>

	<p><i>Zanimive ugotovitve zapišem na tablo in jih dopolnim.</i></p> <p><i>Pokažem zgornji del tekstovne prosojnice za učence. Povzamem prvi del današnje snovi.</i></p>	Učenci prepisujejo s prosojnice v zvezek.	prosojnica
<p>III.</p> <p>KMEČKI UPORI</p> <p>Skupaj 10 min</p>	<p><i>Učencem razdelim izpolnjevanke. Skupaj rešujemo mini križanko.</i></p> <p>Rešitev je PUNT.</p> <p>Pojasnim besedo punt.</p> <p><i>Učencu dam za prebrat Puntarsko pesem.</i></p> <p>»O odnosih med tlačani in graščaki nekaj že veste. Kako so živeli eni in drugi? Kdo je bil na slabšem?«</p> <p>Razložim še potek nekaterih kmečkih uporov pri nas. Predvsem sta pomembna vseslovenski kmečki upor 1515 in slovensko-hrvaški kmečki upor 1573.</p> <p>»Kateri so bili po vašem mnenju razlogi za upore? Kaj smo prej videli? Kmetje</p>	<p>Učenci rešujejo križanko in se z dvigom rok javljajo za odgovore.</p> <p>Učenci poslušajo.</p> <p>Poklicani učenec naglas prebere pesem.</p> <p>»Graščaki so živeli v gradovih, tlačani pa v vaseh. Tlačani so bili na slabšem, saj so jih graščaki izkoriščali in zahtevali tlako in dajatve.«</p> <p>Učenci poslušajo.</p>	<p>Izpolnjevanke</p> <p>»Punt«</p> <p><i>[vir za sliko: Marušič, Branko (1976). Po sledih vélikega tolminskega punta 1713 (drugi del). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za spomeniško varstvo, str. 20.]</i></p> <p>Frontalna učna oblika</p> <p>Razlaga</p> <p>Učbenik, str. 87 ali Pesem na listu</p> <p>Razgovor</p> <p>Razlaga</p> <p>Razgovor</p>

	<p>so živeli revno. Ali so mogli plačevati še dajatve za zemljiškega gospoda?«</p> <p><i>Pokažem zgornji del slikovne prosojnice 2.</i></p> <p>Razlogi za kmečke upore so bili vedno bolj ali manj enaki: šlo je za prevelike dajatve in prehudo tlako.</p> <p><i>Pokažem spodnji del slikovne prosojnice 2.</i></p> <p>Oba upora sta se neuspešno končala, voditelji so bili kaznovani, kmetje pa še bolj obremenjeni z dajatvami.</p> <p><i>Na zemljevidu še pokažem, kje so potekali ti upori.</i></p> <p><i>Pokažem spodnji del tekstovne prosojnice; če primanjkuje časa za prepis, učencem razdelim listke s povzetki »Kmečki punti«, in jih prosim, da jih nalepijo v zvezek.</i></p>	<p>»Ne. Te dajatve so jim bile hudo breme, zato so se uprli.«</p> <p>Učenci prepisujejo spodnji del povzetka s tekstovne prosojnice; če primanjkuje časa, si vzamejo listke s povzetki »Kmečki punti«, ki jih bodo nalepili v zvezek.</p>	<p>Slikovna prosojnica 2 <i>[vir: Škaler, Stanko (1973). Boj za staro pravdo. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 27.]</i> Razlaga</p> <p>Slikovna prosojnica 2 <i>[vir: Škaler, Stanko (1973). Boj za staro pravdo. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 42.]</i></p> <p>Stenski zemljevid</p> <p>Tekstovna prosojnica ali listki s povzetki »Kmečki punti«</p>
ZAKLUČNI DEL			
<p>ZAKLUČNI DEL</p> <p>PONOVITEV</p> <p>10 min</p>	<p>Obravnavali smo življenje kmečkega prebivalstva v preteklosti.</p> <p>»Kako so živeli kmetje včasih?«</p> <p>»Kaj jih je najbolj obremenjevalo?«</p> <p>»Proti komu so se upirali?«</p> <p>»Kako imenujemo te upore.?«</p>	<p>Učenci poslušajo.</p> <p>»Preprosto. Niso imeli strojev, vse so pridelali z lastnimi rokami in večino hrane so zase pridelali doma.«</p> <p>»obremenjevale so jih dajatve in tlaka.«</p> <p>»Upirali so se proti plemstvu in državi.«</p> <p>»Te upore imenujemo kmečki punti.«</p>	<p><i>Frontalna učna oblika</i> Razlaga</p> <p>Razgovor</p>

	<p>Na Slovenskem so bili upori kmečkega prebivalstva kar pogosti in so se dogajali nekaj stoletij.</p> <p>Prosim jih, naj za domačo nalogo rešijo nalogi a) in b) v delovnih zvezkih na str. 35.</p> <p>Zahvalim se za njihovo pozornost in sodelovanje.</p>	Učenci poslušajo.	Razlaga

PRILOGE:

- fotokopija Puntarske pesmi;
- pobarvanke;
- izpolnjevanke »Punt«;
- fotokopija tekstovne prosojnice (taka naj bi bila folijska slika – zapis učne snovi v zvezkih učencev).

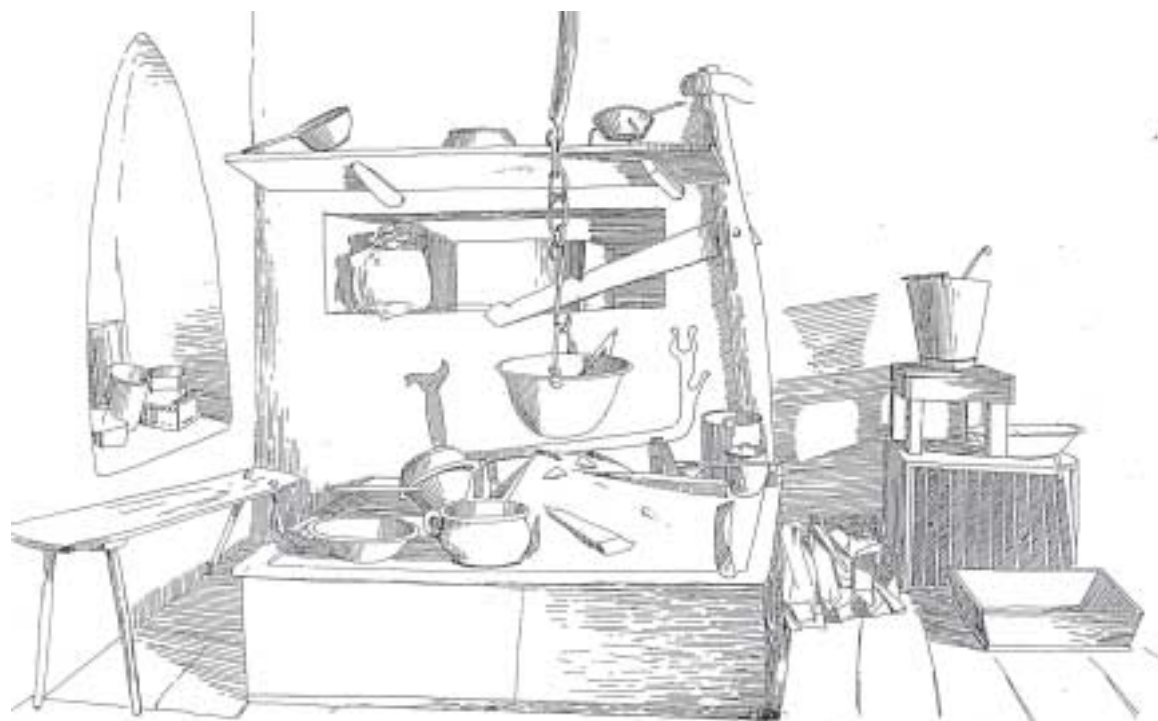
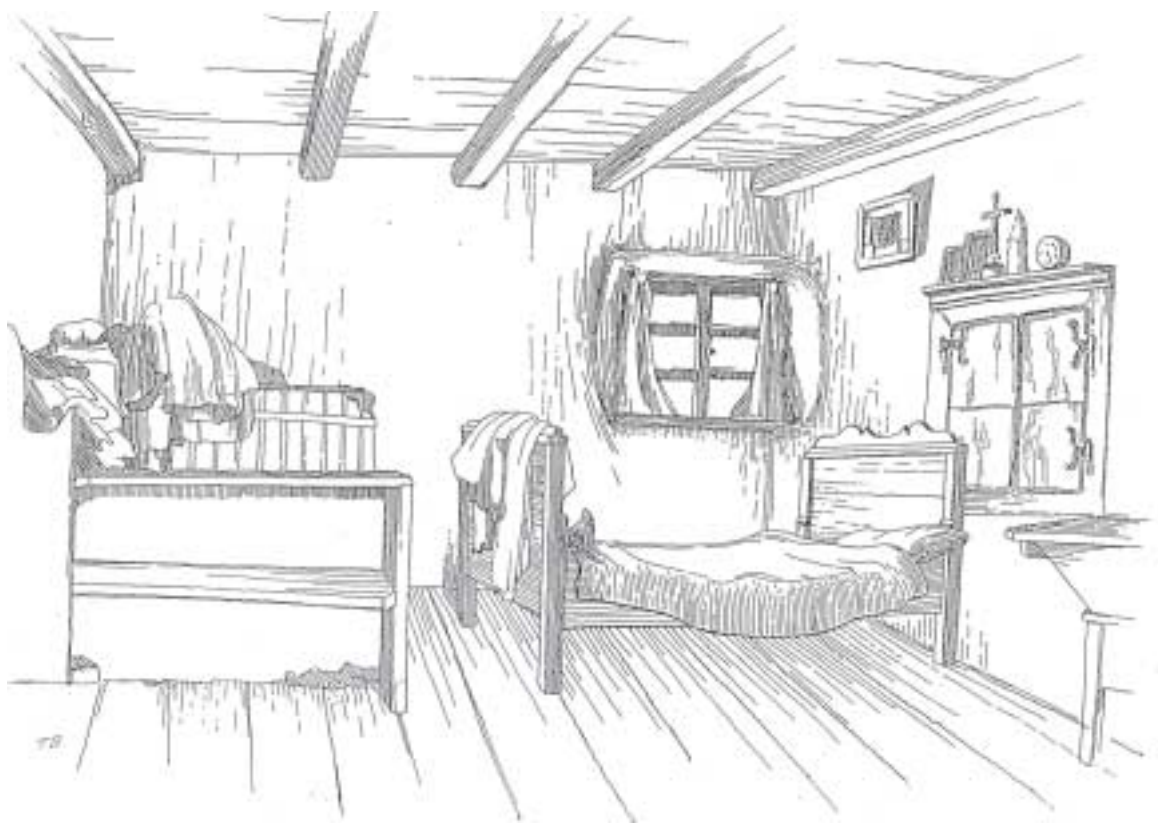
PUNTARSKA PESEM
(LE VKUP, LE VKUP, UBOGA GMAJNA)

Le vkup, le vkup, uboga gmajna,
 heja, hejo!
 Za staro pravdo zdaj bo drajna,
 heja, hejo!
 Zimzelen za klobuk!
 Punt naj reši nas tlačanskih muk!

Le vkup, v poslednji boj tlačani,
 heja, hejo!
 Sedaj se kmečka gmajna brani,
 heja, hejo!
 Puško, meč, kopje v dlan!
 Bije za svobodo se tlačan.

Iz grajskih kevdrov teče vino,
 heja, hejo!
 Zažgali grofu smo graščino,
 heja, hejo!
 Grad gori, grof beži;
 vino teče naj, če teče kri!

Privedba po predlogi ljudske pesmi iz 16. stoletja

GESLO
↓

1	P	O	L	J	E	
2	U	R	I	B	A	R
3	N	J	I	V	A	
4	T	L	A	K	A	

1. Ravnina, na kateri se ukvarjajo s poljedelilstvom.
2. Knjiga s seznamom podložniških obveznosti in dajatev.
3. Obdelana površina na polju.
4. Delo, ki so ga morali kmetje opravljati za zemljiškega gospoda.

KMEČKO PREBIVALSTVO V PRETEKLOSTI

□ Vsakdanje življenje kmečkega prebivalstva:

★ **Spoznavanje navad in načina življenja**

Kmetje so živeli skromno in preprosto. Večino hrane zase so pridelali doma. Njihove hiše so bile majhne in preproste.

★ **Kmečka hiša in oprema**

V hišah niso imeli veliko opreme. Za razliko od današnjih niso imeli centralnega ogrevanja, obleke so hranili v skrinjah in ne v omarah, kruh so pekli v krušni peči.

□ Kmečki punti:

- ★ Vseslovenski kmečki upor;
- ★ Slovensko-hrvaški kmečki upor.

Kmetje so se upirali zaradi prevelikih dajatev in težke **tlake**. Upore imenujemo tudi **punti**. Kmetje so se sklicevali na pravice, zapisane v **urbarjih**. Noben izmed uporov ni bil uspešen.

UČNA PRIPRAVA ZA 7. RAZRED DEVETLETNE OSNOVNE ŠOLE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:

ZGODNJI SREDNJI VEK

Nova Gorica, 15. 2. 2005

Patricija Bukovič

OSNOVNI PODATKI:

Šola: **Osnovna šola Ketteja in Murna, Koširjeva 2, Ljubljana**

Razred: **7.b**

Datum: **21. 2. 2005**

Predmet: **zgodovina**

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: **Srednji vek**

Učna enota: **Zgodnji srednji vek**

Učne oblike: **kombinirana učna oblika: frontalna, individualna, v dvojicah**

Učne metode: **metoda razgovora, metoda razlage, metoda slikovne demonstracije, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda dela z besedilom**

Učna sredstva:

- **učila: učbenik (Stari svet, Modrijan 2003), delovni zvezek (Stari svet, Modrijan 2003), učni list (sprotno reševanje), prosojnice s slikami in zemljevidi, videokaseta (Atila bič božji, 2000)**
- **učni pripomočki: televizija in videorekorder, grafoskop in projekcijsko platno, kreda in tabla**

Didaktične etape učnega procesa:

- 1. pripravljanje ali uvajanje učencev v delo
video-motivacija, napoved naslova in globalna predstavitev nove učne snovi**
- 2. obravnavanje učne snovi
učna vsebina razdeljena na učne poudarke
poglobitev, utrjevanje in povezava tudi s starejšo snovjo**
- 3. ponavljanje
sprotno in zaključno**

Didaktična načela: **nazornost, sistematičnost, aktualizacija, aktivnost, ustreznost, vzgojnost**

Korelacije: **geografija, sociologija, umetnost**

Novi pojmi: **srednji vek, zemljanke, požigalništvo, nomadi**

Literatura:

1. **Brodnik, V. idr. 1997. Zgodovina 1. Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 203 – 214.**
2. **Grobelnik, I., 1990. Zgodovina 1. Ljubljana: DZS, str. 128-138.**
3. **Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 84-91.**
4. **Revšek Kosmač, F., 2001. Zgodovina 6. Vaje in naloge za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora, str. 38-41.**
5. **Roškar, S. idr. 2003. Atilova pot. Ljutomer: Prleška razvojna agencija, str: 5-41.**
6. **Simonič Mavric, K., 2003. Stari svet. Zgodovina za 7. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 108-110.**
7. **Simonič Mavric, K., 2003. Stari svet. Zgodovina za 7. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan, str. 33.**
8. **Trampuš, C., 2001. Obiščimo stari in srednji vek. Delovni zvezek za 7. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 37-39.**
9. **Videokaseta: Atila bič božji. 2000.**

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

- učenci spoznajo bistvene vzroke in posledice velikih selitev ljudstev

Delni ali precizni:

Uvodni del:

- učenci ob ogledu odlomka filma določijo glavne razlike med prebivalci rimskega imperija in Germani

Glavni del:

1. učenci osvojijo časovni okvir srednjega veka
2. učenci s pomočjo slik prepoznajo glavne značilnosti Germanov in s pomočjo zemljevida določijo ozemlja njihove poselitve
3. učenci s pomočjo slik prepoznajo glavne značilnosti Slovanov in s pomočjo zemljevida določijo ozemlja njihove poselitve
4. učenci s pomočjo videoposnetka in besedila spoznajo Hune in pojasnijo vzroke za prihod Hunov v Evropo
5. učenci povežejo premike Germanov in Slovanov s prihodom Hunov ter smeri določijo s pomočjo zemljevida
6. učenci določijo vzroke in posledice za selitve ljudstev

Zaključni del:

- učenci ponovijo s pomočjo delovnih listov zgodnji srednji vek

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL (7 minut)</p> <p>1. Predstavitev</p> <p>2. Uvodna motivacija</p> <p>3. Napoved namenov in ciljev</p>	<p>Dober dan. Sem Patricija. Danes bom jaz vodila to šolsko uro.</p> <p>Ogledali si bomo dva kratka odlomka, ki prikazujeta dve ljudstvi. Bodite pozorni predvsem na razlike med njima.</p> <p>Katero ljudstvo ste prepoznali na prvem posnetku?</p> <p>Poglejte na prosojnico. Kje so živeli Rimljani? S kakšno barvo je označen Rimski imperij?</p> <p>Ste prepoznali tudi drugo ljudstvo? To so bili Germani, ki so jim Rimljani rekli tudi Barbari.</p> <p>So tudi Germani živeli znotraj Rimskega imperija? Pokažem na prosojnici.</p> <p>Kaj predstavlja ta črta na meji med obema ozemljema? Pokažem na limes. Zakaj je bilo postavljeno?</p> <p>Zakaj pa bi Germani hoteli prodreti na območje Rimskega imperija? Spomnite se na razlike med obema odlomkoma.</p>	<p>Dober dan.</p> <p>Pozorno spremljajo.</p> <p>Rimljane.</p> <p>Z oranžno barvo.</p> <p>Germani, Barbari.</p> <p>Ne zunaj njega.</p> <p>Gledajo na prosojnico.</p> <p>Obzidje, limes.</p> <p>Zato, da Germani ne bi vdrlili na območje Rimskega imperija.</p> <p>Rimski imperij je bil bolj bogat. Tam se je lepše živelo, ugodnejše razmere za kmetijstvo,</p>	<p>Netradicionalna frontalna oblika Metoda razlage in razgovora.</p> <p>Metoda razlage. TV+videorekorder +kasete Metoda dela z videoposnetkom.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika Metoda razlage in razgovora.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 1 (Meje rimskega imperija) Metoda dela s slikovnim gradivom</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda demonstracije Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

	<p>Dokler je bil Rim močna država je brez večjih težav branil to severno mejo.</p> <p>Danes bomo govorili o obdobju, ko je moč Rima upadla, dokler ni Zahodno-rimsko cesarstvo dokončno propadlo. To je obdobje, ko so se v pokrajine, kjer so nekoč živeli Rimljani naselila druga ljudstva.</p> <p>V današnji uri bomo spoznali katera so bila ta ljudstva, kam so se naselila, zakaj so se sploh selila in kakšne so bile posledice teh selitev.</p>	trgovino.	Metoda razlage.
<p>GLAVNI DEL (33 minut)</p> <p>1. Srednji vek (5 minut)</p>	<p>Ker se razmere in način življenja v tem času zelo spremenijo, ne moremo več govorit o starem veku ampak o čisto novem obdobju. Naša prva naloga je torej določiti ime tej dobi.</p> <p>Kako je torej ime novemu obdobju v zgodovini, ki se začne s propadom Zahodno-rimskega cesarstva?</p> <p>Napišimo v zvezek velik naslov Srednji vek. Napišem na tablo.</p> <p>Odprite učbenike (U, 108) in poglejmo prvo shemo. Kako rečemo taki shemi?</p> <p>Kdaj se začne srednji vek?</p> <p>S katerim dogodkom pa se srednji vek zaključuje?</p>	<p>Srednji vek.</p> <p>Napišejo naslov v zvezek.</p> <p>Časovni trak.</p> <p>L. 476, ko propade Zahodno-rimsko cesarstvo.</p>	<p>Netradicionalna frontalna oblika Metoda razlage.</p> <p>Tabla + kreda.</p> <p>Učbenik (Simonič Mervic, Stari svet, str. 108) Metoda dela s slikovnim gradivom Metoda razgovora.</p>

<p>2. Germani (6 minut)</p>	<p>srednji vek zaključí?</p> <p>Koliko časa traja srednji vek?</p> <p>Mislite, da so se stvari v teh 1000 letih spreminjale ali ne?</p> <p>Ravno zaradi dolžine obdobja in zaradi različnosti in raznovrstnosti dogajanja delijo zgodovinarji srednji vek na 3 obdobja.</p> <p>Katera? Pomagajte si s časovnim trakom.</p> <p>Danes bomo torej govorili o zgodnjem srednjem veku.</p> <p>Kako časovno omejimo zgodnji srednji vek?</p> <p>V tem obdobju so se na ozemlju, ki ga je prej obvladoval rimski imperij, oblikovale nove države: bizantinska, frankovska, arabska.</p> <p>Razdelim delovne liste. Rešimo 1. točko na delovnih listih.</p> <p>V uvodu smo omenili ljudstvo, ki je živeló v srednji in severni Evropi – na območju današnje S Nemčije in J Skandinavije. Katero ljudstvo je to?</p> <p>Germani so živelí na ozemlju V od Rena, na ozemlju med Labo in Odro ter na jugu Skandinavije; na redkih čistinah sredi gostih gozdov.</p>	<p>Z odkritjem Amerike 1492.</p> <p>Približno 1000 let.</p> <p>So se spreminjale.</p> <p>Zgodnji srednji vek, visoki srednji vek in pozni srednji vek.</p> <p>Od propada zahodnorimskega cesarstva do okoli leta 800.</p> <p>R1: a) propadom zahodnorim. cesarstva, 476 b) odkritjem Amerike, 1492 c) zgodnji, visoki, pozni</p> <p>Germani.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 2 (Rešitev delovnega lista 1) Metoda demonstracije.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage. Grafoskop + Prosojnica 3 (Germani pred poselitvijo) Metoda demonstracije.</p>
---------------------------------	---	---	--

	<p>Poglejte zemljevid v vaših učbenikih (U-108). So bili Germani enotno ljudstvo? Germane je sestavljalo več ljudstev.</p> <p>Rešite točki 2a in 2b na delovnem listu. Pomagajte si z zemljevidom v učbeniku (U-108).</p> <p>Preverimo rešitve 2a in 2b.</p> <p>Opišite naselje Germanov?</p> <p>Kaj lahko sklepate iz slike, s čim so se ukvarjali?</p> <p>S čim še? Germani so pridelovali žita: ječmen, oves, rž. Način njihovega poljedelstva ni bil trdo priklenjen na en kraj. Zaradi potrebe po novi obdelovalni zemlji so se pogosto selili.</p> <p>Kaj je to?</p> <p>Kje mislite da so ga našli?</p> <p>Katere predmete še najdemo v grobovih?</p> <p>Mislite, da so vsi umrli dobili v grob take prdatke?</p>	<p>Ne.</p> <p>Rešujejo delovni list.</p> <p>R2: a) Ren, Laba, Odra, Skandinavije, Germani b) Franki, Alemani, Langobardi, Angli, Sasi, Goti, Vandali</p> <p>Manjše vasi, sestavljene iz lesenih hiš, hlevov in drugih gospodarskih poslopij.</p> <p>Z živinorejo.</p> <p>S poljedelstvom.</p> <p>Nakit.</p> <p>V grobovih.</p> <p>Orožje, vojaško opremo, posodje, hrano,...</p> <p>Ne. Le bogati.</p>	<p>Učbenik (Simonič Mervic, Stari svet, str. 108) Metoda dela s slikovnim gradivom</p> <p>Individualno delo. Učbenik (Simonič Mervic, Stari svet, str. 108) Metoda dela s slikovnim gradivom</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 2 (Rešitev delovnega lista 1) Metoda demonstracije.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika. Grafoskop + Prosojnica 4 (Germansko naselje) Metoda dela s slikovnim gradivom.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 5 (Germanski nakit) Metoda dela s slikovnim gradivom. Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>
--	---	---	--

<p>3. Slovani (6 minut)</p>	<p>Iz tega lahko sklepamo, da so se razlikovali med seboj po lastnini in položaju v družbi.</p> <p>Kaj lahko sklepamo iz načina pokopa? Zakaj so jim dajali prdatke?</p> <p>Germani so častili naravna božanstva.</p> <p>Rešimo še 2.c točko na delovnem listu.</p> <p>Preverimo rešitve..</p> <p>V nadaljevanju rešujete delovni list samostojno, medtem ko se pogovarjamo.</p> <p>Poglejte na zemljevid v učbeniku (U-108). Kdo so bili sosede Germanov?</p> <p>Njihovo ozemlje se je razprostiralo med reko Vislo, Dnestrom in Dneprom.</p> <p>Kako še včasih rečemo? Kje so živeli Slovani?</p> <p>Kakšna so bila prebivališča Slovanov?</p> <p>To so bile kolibe – enoprostorska bivališča. Deloma so bile vkopane v zemljo. Imenujemo jih zemljanke. So bila naselja velika?</p> <p>To so bile predvsem družinske posesti. Podobno kot Germani, tudi Slovani niso bili enotno ljudstvo. Živeli so v</p>	<p>Ker so verovali v posmrtno življenje.</p> <p>R2: Selilnim poljedelstvom in govedorejo.</p> <p>Slovani.</p> <p>Za Karpati.</p> <p>Preprosta, majhna. Zgrajena iz ilovice , slame in vej.</p> <p>Ne.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Individualna oblika.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 2 (Rešitev delovnega lista 1)</p> <p>Metoda demonstracije.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika. Učbenik (Simonič Mervic, Stari svet, str. 108)</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 6 (Slovansko naselje)</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>
---------------------------------	---	---	---

<p>4. Huni (6 minut)</p>	<p>Ljudstvo. Živeli so v plemenih.</p> <p>Kaj je bila njihova poglavitna dejavnost?</p> <p>Nove obdelovalne površine so pridobivali s požigalništvom. Kaj je požigalništvo?</p> <p>Pepel je bil naravno gnojilo. Ko se je zemlja izčrpala so se preselili.</p> <p>Kaj pa so gojili? Spomnite se na Germane.</p> <p>Gojili so še eno rastlino, iz katere so izdelovali platno. Katero?</p> <p>Na kakšen način so Slovani še prišli do hrane?</p> <p>Kaj pa so nabirali? Nekaj sladkega.</p> <p>Tudi verovanja Slovanov je bilo v marsičem podobno verovanju Germanov. Kaj so torej častili?</p> <p>V kaj so še verjeli Slovani? Spomnite se na pripovedke.</p> <p>Preverimo rešitve 3. točke na delovnem listu.</p> <p>Katero ljudstvo je na sliki?</p>	<p>Poljedelstvo.</p> <p>Požiganje gozda zato, da so dobili obdelovalno površino.</p> <p>Žito.</p> <p>Lan.</p> <p>Z lovom, ribolovom, nabiralništvom.</p> <p>Med.</p> <p>Naravna božanstva.</p> <p>V vile, škrate, rojenice.</p> <p>R3: a) Vislo, Dnestrom in Dneprom, Slovani b) zemljankah c) poljedelstvom, lovom, ribolovom, nabiralništvom d) požigalništvo</p> <p>Huni.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora. Grafoskop + Prosojnica 2 (Rešitev delovnega lista 1) Metoda demonstracije.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika. Grafoskop + Prosojnica 8 (Huni) Metoda demonstr.</p> <p>Učbenik (Simonič</p>
------------------------------	--	--	--

	<p>V učbeniku (U 109) preberite sestavek o Hunih. Nato v parih rešite 4. točko na delovnem listu.</p> <p>Kje je domovina Hunov? Preverjajte odgovore na delovnih listih.</p> <p>S čim so se ukvarjali?</p> <p>Huni niso bili poljedelci. Niso obdelovali zemlje.</p> <p>Nekoč pa hunska pašna prostranstva opustoši huda suša. Kaj se takrat zgodi?</p> <p>Kaj je na V? Na kaj naletijo?</p> <p>Kam se zato usmerijo? V 2/2 4.st. krenejo proti Evropi.</p> <p>Kaj naredijo z ljudstvi na katera naletijo ob poti?</p> <p>Huni so proti Z prodirali tudi preko našega ozemlja in porušili mesta, ki so takrat tu stala.</p> <p>Katera mesta pa so bila v 5. st. tukaj?</p> <p>Kdaj so bili Huni najmočnejši?</p> <p>Atila je bil njihov največji poglavar.</p> <p>Kaj se zgodi s Huni po Atilovi smrti?</p>	<p>Reševanje delovnih listov.</p> <p>V Aziji.</p> <p>Bilo so nomadi. Selili so se skupaj s svojimi čredami.</p> <p>Najprej gredo proti V.</p> <p>Na Kitajski zid.</p> <p>Proti Z.</p> <p>Jih oropajo, preženejo, zajamejo za sužnje, pobijejo.</p> <p>Emona, Poetovia, Celeia, Nauportus, ...</p> <p>V času, ko jih je vodil Atila. v 1/2 5.st.</p> <p>Huni se vrnejo nazaj v Azijo.</p>	<p>Mervic, Stari svet, str. 109) Metoda dela z besedilom.</p> <p>Delo v dvojicah.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 8 (Rešitev delovnega lista 2) Metoda demonstracije.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika. Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora. Grafoskop + Prosojnica 9 (Smer hunskega pohoda) Metoda demonstracije.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 8 (Rešitev delovnega lista 2) Metoda demonstracije.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
--	--	--	--

<p>5. Čas selitve narodov (5 minut)</p>	<p>Huni so sprožili selitve številnih plemen, na katera so naleteli na svoji poti. To obdobje imenujemo »Čas selitve ljudstev«. Traja od 4. do 7. st. Napišem na tablo.</p> <p>Poglejte na zemljevid v učbeniku (U-108) Katera ljudstva so se selila?</p> <p>Kam se umaknejo Germanska plemena?</p> <p>Tako kot Huni tudi Germani prodirajo v notranjost Rimske države.</p> <p>Kdo pa naseli prazen prostor po selitvi Germanskih narodov in umiku Hunov?</p> <p>In sicer so se Slovani selili v tri smeri. Katere? Kako jih glede na to imenujemo?</p> <p>Potomci katerih smo Slovenci?</p> <p>Preverimo rešitve 5. točke na delovnih listih.</p> <p>Poskušajte zdaj v parih zapisati vzroke za selitev ljudstev v Evropi.</p>	<p>Huni, German, Slovani, Obri.</p> <p>Proti zahodu – na območje Rimskega imperija.</p> <p>Slovani.</p> <p>Proti J, V, Z Južni Slovani, Vzhodni Slovani in Zahodni Slovani.</p> <p>Slovanov, ki so v V Alpe prišli s S (zahodni Slovani) in tistih, ki so prišli iz Panonske nižine (Južni Slovani).</p> <p>R5: a) 4. st, 7. st b) zahodu c) zahodu, jugu, vzhodu</p> <p>Rešujejo delovni list.</p> <p>R: 1. vdor Hunov 2. privlačnost rimske države in niena</p>	<p>Netradicionalna frontalna oblika.</p> <p>Metoda razlage. Tabla+kreda.</p> <p>Učbenik (Simonič Mervic, Stari svet, str. 108) Metoda dela s slikovnim gradivom Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora. Grafoskop + Prosojnica 10 (Selitev Slovanov) Metoda dela s slikovnim gradivom.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 8 (Rešitev delovnega lista 2) Metoda demonstracije.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Delo v dvojicah. Metoda reševanja problemov.</p> <p>Netradicionalna</p>
---	--	--	---

<p>6. Vzroki in posledice selitve narodov. (5 minut)</p>	<p>Preverim odgovore.</p> <p>Kakšen pa mislite, da je bil odnos med novimi ljudstvi in starim rimskim prebivalstvom?</p> <p>Odgovorimo še na zadnje vprašanje na delovnem listu.</p> <p>Kakšne so bile posledice selitve ljudstev?</p> <p>Še ena posledica je. Spomnite se, kaj smo rekli na začetku šolske ure. Kaj oblikujejo ljudstva, ko se enkrat stalno naselijo?</p>	<p>države in njena nemoč 3. selilno poljedelstvo (način življenja ljudstev)</p> <p>Sprva so se spopadali. Kasneje pride do prepletanja starega z novim - poročanje.</p> <p>1. Propad Zahodno-rimskega cesarstva</p> <p>2. Oblikovanje novih držav.</p>	<p>frontalna oblika. Grafoskop + Prosojnica 8 (Rešitev delovnega lista 2) Metoda demonstracije.</p> <p>Netradicionalna frontalna oblika. Metoda razgovora.</p> <p>Grafoskop + Prosojnica 8 (Rešitev delovnega lista 2) Metoda demonstracije.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
<p>ZAKLJUČNI DEL</p> <p>Rebus (2 minuti)</p> <p>Ponovitev (3 minute)</p>	<p>Pokažem rebus.</p> <p>Kaj je rešitev rebusa?</p> <p>Kaj so to rune? (Malo pogledjte v učbenik.)</p> <p>Kdo so bili sosodje Germanov?</p> <p>Naštejte nekaj skupnih značilnosti Germanov in Slovanov.</p> <p>Kdo je povzročil njihovo selitev?</p> <p>Kaj povzročijo selitve narodov?</p>	<p>Rune.</p> <p>Pisava Germanov.</p> <p>Rimljani, Slovani.</p> <p>Živeli v preprostih bivališčih, selilno poljedelstvo, več plemen, verovanje.</p> <p>Huni.</p> <p>Propad Zahodno-rimskega cesarstva.</p>	<p>Individualno delo. Grafoskop + Prosojnica 11 (Rebus - rune) Metoda demonstr. Met. reš. problem.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Individualno delo. Delovni zvezek (Simonič Mervic, Stari svet, str. 33) Metoda dela z besedilom. Metoda reševanja</p>

	<p>(Kaj propade?)</p> <p>Kaj se začne s propadom Zahodno-rimskega cesarstva?</p> <p>O katerem delu srednjega veka smo se danes pogovarjali?</p> <p>S katerim dogodkom pa se srednji vek konča?</p> <p>Če bo čas: Rešimo nalogi 3 in 4 v delovnem zvezku (DZ 33)</p> <p>Preverimo rešitve.</p>	<p>Začetek srednjega veka.</p> <p>O zgodnjem srednjem veku.</p> <p>Z odkritjem Amerike 1492.</p> <p>Rešitev 3. naloge: Atila – hunski vojskovodja Rune – germanska pisava Zemljanke – oblika bivališča Požigalništvo – način obdelave zemlje Nomadi – pastirsko ljudstvo, ki se seli s svojo živino Angli – Germansko ljudstvo</p> <p>Rešitev 4. naloge: a) da b) ne c) da</p>	<p>problemov.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
--	--	--	--

TABELSKA SLIKA

SREDNJI VEK

GERMANI

SLOVANI:
zemljanke
požigalništvo

HUNI

ČAS SELITVE LJUDSTEV

ZGODNJI SREDNJI VEK

1. Srednji vek se začne s PROPADOM ZAHODNORIMSKEGA CESARSTVA leta 476 in konča z ODKRITJEM AMERIKE leta 1492.
Delimo ga na ZGODNJI, VISOKI in POZNI srednji vek.

2. a) Sredi gozdov srednje Evrope, ob rekah REN, LABA in ODRA ter na jugu SKANDINAVIJE so prebivali GERMANI.
b) Sestavljala so jih številna ljudstva: FRANKI, ALEMANI, LANGOBARDI, ANGLI, SASI, GOTI in VANDALI.
c) Preživljali so se z SELILNIM POLJEDELSTVOM in GOVEDOREJO.

3. Na vzhodu Evrope, med rekami VISLO, DNESTROM in DNEPROM so živeli SLOVANI.
Prebivali so v ZEMLJANKAH. Preživljali so se s POLJEDELSTVOM, LOVOM, RIBOLOVOM in NABIRALNIŠTVOM.
Njihov način obdelave zemlje imenujemo POŽIGALNIŠTVO.

4. HUNI so živeli v AZIJI. Bili so NOMADI - pastirsko ljudstvo, ki se stalno seli. V svojih pohodih se v drugi polovici 4. stoletja usmerijo proti ZAHODU.
Kaj so naredili Huni z ljudstvi na katera so naleteli? ROPALI, PREGANJALI, POBIJALI
Kdo je bil njihov največji poglavar? ATILA

5. **ČAS SELITVE LJUDSTEV** od 4. stoletja do 7. stoletja.

Germani se selijo proti ZAHODU.

Slovani se selijo proti ZAHODU, JUGU in VZHODU.

6. Vzroki za selitev ljudstev v Evropi: 1. VDOR HUNOV
2. PRIVLAČNOST IN NEMOČ RIMSKE DRŽAVE
3. NAČIN ŽIVLJENJA (selilno poljedelstvo)

Posledici selitve ljudstev:

1. PROPAD ZAHODNORIMSKEGA CESARSTVA
2. OBLIKOVANJE NOVIH DRŽAV

SEZNAM PROSOJNIC

Prosojnica 1: Meje rimskega imperija.

Vir: Umek, M., 2000. Tu sem doma1. Ljubljana: Modrijan, str. 91.

Prosojnica 2: Rešitev delovnega lista 1.

Prosojnica 3: Germani pred preselitvijo.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 85.

Prosojnica 4: Germansko naselje.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 85.

Prosojnica 5: Germanski nakit.

Vir: Dular, J., 1999. Zakladi tisočletij. Ljubljana: Modrijan. str. 348.

Prosojnica 6: Slovansko naselje.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 86.

Prosojnica 7: Huni.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 88.

Prosojnica 8: Rešitev delovnega lista 2.

Prosojnica 9: Smer hunskega pohoda.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 88.

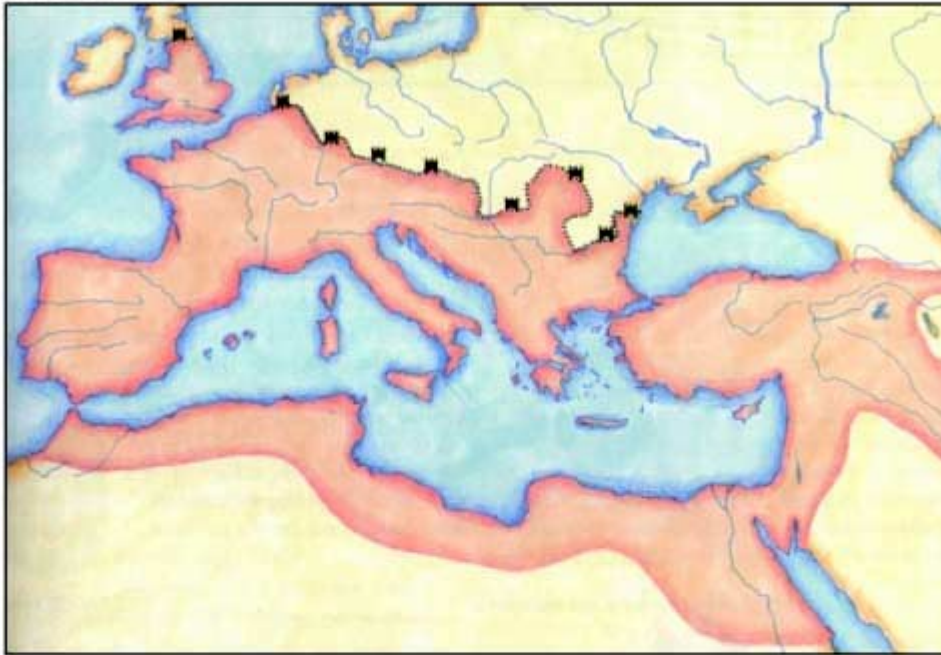
Prosojnica 10: Selitev Slovanov.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 90.

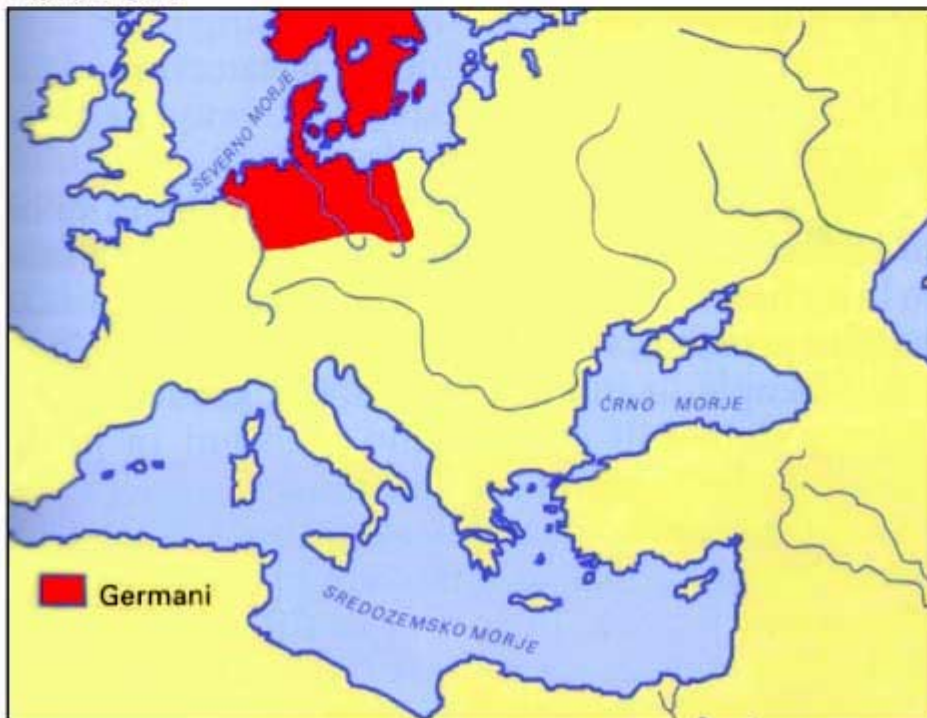
Prosojnica 11: Rebus – rune.

Vir: Janša Zorn, O., Mihelič, D., 2001. Stari in srednji vek. Ljubljana: DZS, str. 84.

PROSOJNICA 1

PROSOJNICA 2

PROSOJNICA 4

PROSOJNICA 5

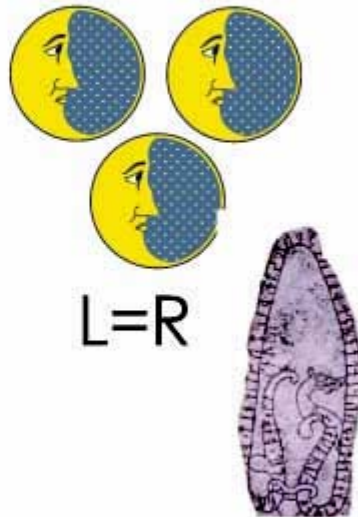
PROSOJNICA 6

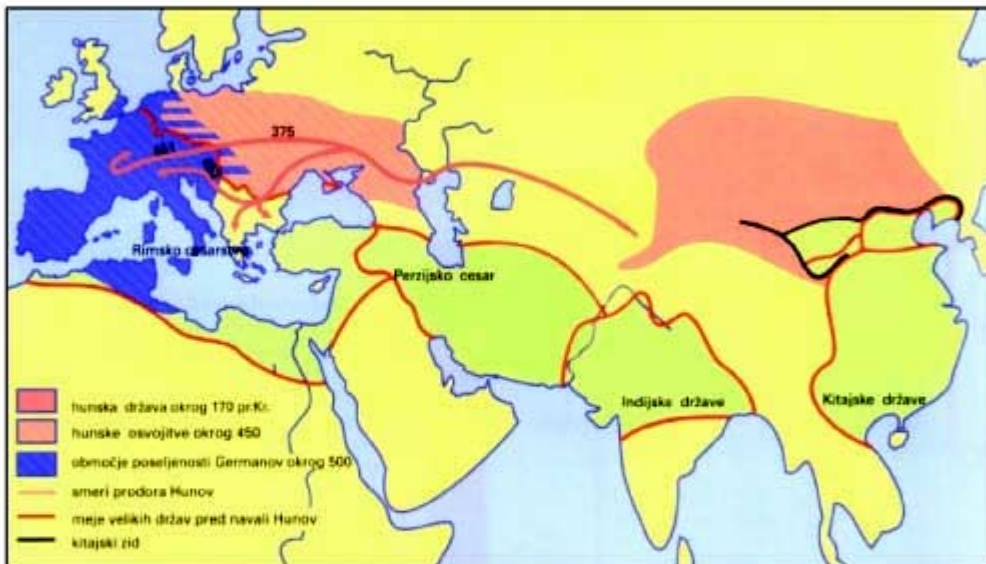
PROSOJNICA 7

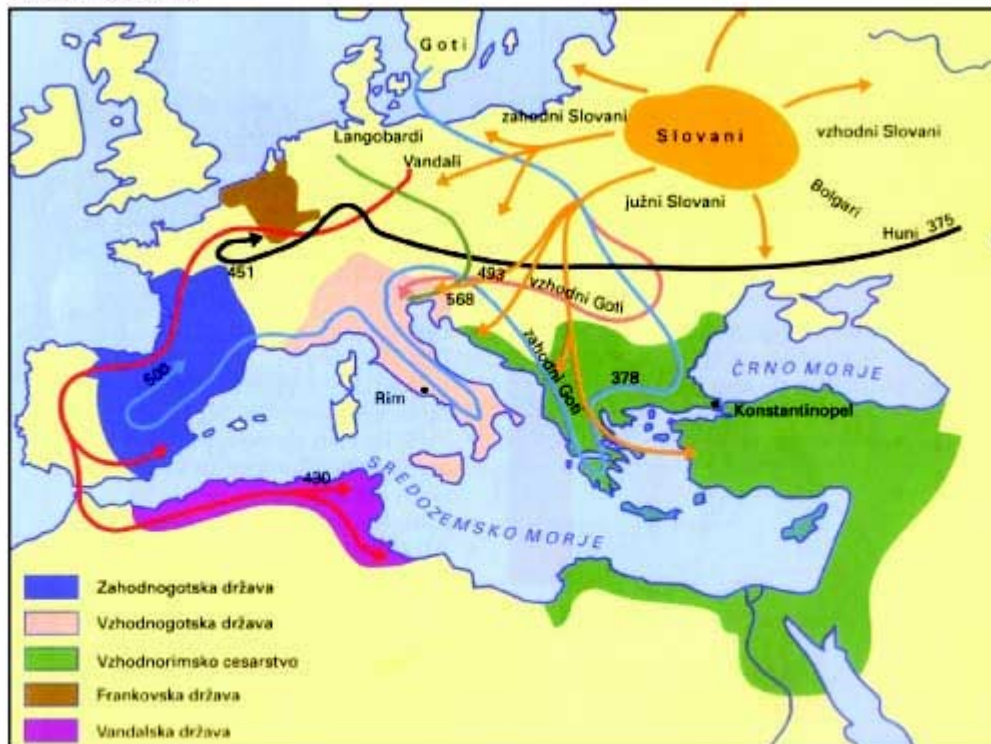
PROSOJNICA 11

PROSOJNICA 9

PROSOJNICA 10

UČNA PRIPRAVA ZA 8. RAZRED DEVETLETNE OSNOVNE ŠOLE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA: REVOLUCIONARNO LETO 1848 NA SLOVENSKEM

DATUM: 21. 3. 2005

IME IN PRIIMEK: KRISTINA KODRANOV

UČNA PRIPRAVA ŠT. 1

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Savsko naselje
Razred: 8. b
Datum: 21. 3. 2005
Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Leto 1848 v Evropi in na Slovenskem
Učna enota: Revolucionarno leto 1848 na Slovenskem
Učne oblike: frontalna, delo v skupinah
Učne metode: metoda razlage kombinirana z metodo razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda grafičnih izdelkov, metoda besedne demonstracije, metoda reševanja problemov
Učna sredstva:
- učila: prosojnica z Zdravljico, prosojnica z navodili za skupinsko delo, prosojnica z zemljevidom nemirnega leta 1848 na Slovenskem, prosojnica z zapisom učne snovi, učno - delovni listi za skupinsko delo, učno- delovni list z zapisom učne snovi, prosojnica s kvizom Lepo je biti zgodovinar, prosojnica z delom članka <i>Kaj Slovenci terjamo?</i> in sliko M. Majarja in F. Miklošiča
- učni pripomočki: grafoskop, platno, kreda, tabla, CD-player, CD zgoščanka
Didaktične etape učnega procesa: uvajanje učencev v učno delo, obravnavanje nove učne snovi v skupinah, ponavljanje (na koncu učne ure)
Didaktična načela:
Načelo nazornosti, postopnosti, sistematičnosti, aktualizacije, vzgojnosti, ustreznosti, socializacije, ekonomičnosti ter načelo aktivnosti
Korelacije: geografija, književnost, splošna razgledanost
Novi pojmi: obsedeno stanje, peticijsko gibanje, Zedinjena Slovenija, zemljiška odveza, vandalizem in forint
Literatura:
Cvirn, J., Hriberšek-Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. od 106 do 107.
Cvirn, J., Studen, A. (2004). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 49 in 52.
Gestrin, F., Melik, V. (1991). Zgodovinska čitanka 7. Ljubljana: DZS, str. od 35 do 36.
Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 44 in 46.
http://www.preseren.net/slo/3_poezije/13_zdravljica.asp
http://www.s-3gim.mb.edus.si/timko1/2d2000/5skupina/Gracar%20Katja/revolucija145.htm
http://www.uvi.si/slo/slovenija/drzavni-simboli/himna/zdravljica-vok.mp3
Rode, M. (2001). Koraki v času. Novi vek. Delovni zvezek za 7. razred osemletke in 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. od 74 do 77.
Škraba, G. (1995). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Vaje. Ljubljana: Mihelač in Nešović, str. 40.
Žvanut, M., Vodopivec, P. (1996). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. od 165 do 166.
Žvanut, M., Vodopivec, P. (2003). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: učenci ugotovijo in spoznajo glavne značilnosti revolucionarnega leta 1848 na Slovenskem.

Delni ali precizni:

Uvodni del: - učenci na podlagi poslušane pesmi (Zdravljica) sklepajo kakšen bo naslov učne ure

Glavni del:

Uvodna razlaga navodil za skupinsko delo:

- učenci spoznajo navodila skupinskega dela in jih razumejo

Prvi diaktični poudarek: Vzdušje meščanstva nad marčno revolucijo na Dunaju:

- učenci spoznajo in ugotovijo kakšno je bilo vzdušje slovenskega meščanstva po izbruhu marčne revolucije
- učenci odgovarjajo na vprašanja tako, da zbirajo in povezujejo podatke v krajšem tekstu o meščanstvu na Slovenskem in odlomku iz dela Janeza Trdine
- učenci preiskujejo s pomočjo zgoraj omenjenih virov
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila

Drugi didaktični poudarek: Vzdušje delavstva nad marčno revolucijo na Dunaju

- učenci spoznajo in ugotovijo kako so delavci na Slovenskem proslavili konec starega režima v habsburški monarhiji
- učenci odgovarjajo na vprašanja o vzdušju delavstva tako, da zbirajo in povezujejo podatke v krajšem tekstu o delavstvu in odlomku Ignaca Orožna
- učenci preiskujejo s pomočjo zgoraj navedenih virov
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila

Tretji didaktični poudarek: Odmevi marčne revolucije na podeželju

- učenci spoznajo in ugotovijo kako so kmetje razumeli vesti o zmagi revolucije na Dunaju
- učenci odgovarjajo na vprašanja o odmevih revolucije na podeželju tako, da zbirajo in povezujejo podatke v krajšem tekstu iz različnih učbenikov in časopisnem članku o napadu kmetov na ižanski grad na skupinskih učno – delovnih listih
- učenci preiskujejo s pomočjo omenjenih virov
- učenci ocenijo pristranskost vira (ali je poročilo v časopisu o napadu na ižanski grad objektivno ali subjektivno)
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila

Četrti didaktični poudarek: Kmečke zahteve

- učenci spoznajo in ugotovijo kakšne so bile zahteve kmečkega prebivalstva
- učenci odgovarjajo na vprašanja o kmečkih zahtevah tako, da zbirajo in

povezujejo podatke v virih (krajši tekst o kmečkih zahtevah in kmečki letak iz leta 1848)

- učenci preiskujejo s pomočjo zgoraj naštetih virov
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila

Peti didaktični poudarek: Zedinjena Slovenija

- učenci na podlagi učno –delovnega lista spoznajo in ugotovijo kakšne so bile značilnosti prvega slovenskega političnega programa Zedinjena Slovenija
- učenci odgovarjajo na vprašanja o Zedinjeni Sloveniji tako, da zbirajo in povezujejo podatke v virih (krajši tekst o značilnostih omenjenega programa in izvleček iz tega programa na skupinskih učno – delovnih listih)
- učenci preiskujejo s pomočjo zgoraj navedenih virov
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila

Šesti didaktični poudarek: Usoda programa Zedinjene Slovenije

- učenci na podlagi skupinskega učno – delovnega lista spoznajo in ugotovijo kakšne so bile posledice programa Zedinjene Slovenije
- učenci odgovarjajo na vprašanja o usodi omenjenega programa tako, da zbirajo in povezujejo podatke v virih (krajši tekst o posledicah programa Zedinjene Slovenije in kmečki pismo Matije Majarja)
- učenci preiskujejo s pomočjo zgoraj omenjenih virov
- učenci skupinsko rešujejo različne tipe nalog in komunicirajo
- učenci oblikujejo poročila
- učenci se navajajo na časovno razporeditev dela

Zaključni del:

Plenarno poročanje:

- učenci prenehajo s skupinskim delom in prisluhnejo sošolcem
- učenci javno nastopajo
- učenci ob poročanju skupin izpolnjujejo učno – delovni list, na katerem je zapis učne snovi
- učenci aktivno poslušajo in opazujejo slikovno gradivo

Ponovitev:

- učenci skupinsko rešujejo kviz Lepo je biti zgodovinar
- učenci ponovijo in utrdijo obravnavano snov

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE (5 minut)

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE IN METODE	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<u>UVODNA MOTIVACIJA</u>	<p>Učence najprej lepo pozdravim in se jim predstavim.</p> <p>Nato povem, da bomo prisluhnili zelo pomembni pesmi za Slovenijo (poslušali bomo slovensko himno) in jih prosim, če lahko vstanejo in prisluhnejo.</p>	<p>Učenci poslušajo.</p> <p>Učenci poslušajo in razumejo navodila.</p> <p>Učenci vstanejo in poslušajo slovensko himno.</p>	<p>Netradicionalna frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razlage (navodila).</p>	<p>CD – player. CD zgoščanka s slovensko himno (vir: http://www.uvi.si/slo/slovenija/drzavni-simboli/himna/zdravljica-vok.mp3).</p>
<u>UVODNI RAZGOVOR</u>	<p>Učence vprašam kaj smo poslušali in zakaj smo vstali ob poslušanju (vzgojni element – učence naučim, da morajo ob poslušanju katerekoli himne vstati saj tako izkažejo spoštovanje do naroda).</p> <p>Učence vprašam kako je naslov slovenske himne in kdo jo je napisal. Pesem jim prikažem na prosojnici. Ker je pesem napisana kot nazdravljanje me zanima komu avtor pesmi nazdravlja?</p> <p>Torej nazdravlja svojemu in drugim narodom. Zakaj mislite, da si je pesnik izbral ravno obliko nazdravljanja,</p>	<p>Učenci povedo, da smo poslušali slovensko himno in da se mora ob poslušanju himne vstati, saj se tako izkaže spoštovanje do himne.</p> <p>Učenci: naslov je Zdravljica, napisal jo je France Prešeren.</p> <p>Učenci opazujejo in gledajo pesem.</p> <p>Učenci: nazdravlja vsem narodom, sosedom, Slovencem ...</p> <p>Učenci poslušajo vprašanje in</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Netradicionalna frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda reševanja problemov.</p>	

	<p>zakaj je zapisana v tako veselem, pozitivnem slogu?</p> <p>Kdaj pa se začne narodno prebujanje Slovencev, katerega leta? (če ne vedo jim zastavim podvprašanje: Kdaj pa se ostali evropski narodi prebudijo? Katerega pomembnega leta?) Kaj torej mislite, o čem bomo govorili danes?</p> <p>Povem, da bomo govorili o Slovencih v letu 1848 in naslov <i>Revolucionarno leto 1848 na Slovenskem</i> napišem na tablo.</p>	<p>odgovarjajo: da bi prebudil narode, da bi prebudil Slovence ...</p> <p>Učenci: leta 1848.</p> <p>Učenci razmišljajo in sklepajo: o slovenskem prebujanju, o Slovencih in letu 1848 ...</p>	<p>Metoda razgovora. Metoda reševanja problemov. Netradicionalna frontalna učna oblika.</p>	<p>/slo/3_poezije/13_zdravlji.ca.asp). Platno in grafoskop.</p> <p>Tabla, kreda.</p>
--	---	---	---	--

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE NOVE UČNE SNOVI (15 minut)

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE IN METODE	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<p>SKUPINSKO DELO</p> <p>1. FAZA (5 minut)</p> <p><u>UVODNA RAZLAGA NAVODIL ZA SKUPINSKO DELO</u></p>	<p>Učencem povem, da bomo danes to snov obdelali na zelo zanimiv način. Povem jim, da jih bom razdelila v šest skupin in da bo vsaka skupina dobila svojo nalogo. Dodam, da morajo biti v skupini vsi aktivni in da bom njihovo delo nadzorovala. Povem, da če česa ne znajo rešiti naj dvignejo roko in jim bom</p>	<p>Učenci aktivno poslušajo in razumejo navodila.</p>	<p>Netradicionalna frontalna učna oblika. Metoda razlage (navodila).</p>	

<p>2. FAZA (2 MINUTI)</p> <p><u>RAZDELITEV UČENCEV V SKUPINE</u></p>	<p>prišla pomagat. Povem, da imajo 10 minut časa. Za boljšo predstavitev jim pokažem prosojnico z navodili.</p> <p>Učence nato hitro razdelim v šest skupin in jim medtem delim naloge.</p> <p>Ko so skupine oblikovane in naloge razdeljene jim povem, da lahko začnejo z delom in zaželim jim veliko sreče.</p>	<p>Učenci opazujejo prosojnico in razumejo navodila.</p> <p>Učenci sledijo navodilom in se razporedijo v skupine kot sem jih določila in dobijo naloge. V skupini najprej določijo naloge članov.</p> <p>Učenci pričnejo s skupinskim delom.</p>	<p>Metoda grafičnih izdelkov (prosojnica z navodili).</p>	<p>Prosojnica z navodili za reševanje skupinskih nalog. Grafoskop. Platno.</p> <p>Učno – delovni listi z navodili, teksti in nalogami.</p>
<p>3. FAZA (10 MINUT)</p> <p><u>SKUPINSKO DELO</u></p>	<p>Kontrolim delo učencev, jim pomagam pri reševanju morebitnih vprašanj in pripravljam razred za poročanje in moje povezovanje (pripravim slikovno gradivo, grafoskop, platno, flomastre ...).</p>	<p>Učenci si znotraj skupin razdelijo funkcije in odgovarjajo na vprašanja ter se pripravljajo na poročanje.</p>	<p>Skupinska oblika dela.</p>	
<p>Prvi didaktični poudarek: <u>VZDUŠJE MEŠČANSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU</u></p>	<p>1. skupina se bo ukvarjala z vzdušjem slovenskega meščanstva po izbruhu revolucije. Na listu ima skupina kratek tekst, ki jih vmesti v takratno dogajanje in odlomek iz dela Janeza Trdine (vir). Na koncu lista sledijo vprašanja, ki so povezana s tekstom in virom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na kakšen način so meščani v Ljubljani in drugih 	<p>Učenci preberejo krajši tekst in za ilustracijo (boljše predstavljanje) si preberejo še tekst Janeza Trdine.</p> <p>Po branju se lotijo reševanja vprašanj. Možni odgovori: Tako, da so Ljubljano slavnostno okrasili, da so bogataši priredili posebno predstavo v</p>	<p>Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, odlomek iz dela Janeza Trdine). Metoda reševanja problemov.</p>	<p>Učno – delovni list za prvo skupino.</p>

<p>Drugi didaktični poudarek: <u>VZDUŠJE DELAVSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU</u></p>	<p>mestih proslavili vest o revoluciji na Dunaju?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakaj so meščani prepevali in prirejali slavja v čast avstrijskemu cesarju? • Zakaj so se meščani tako razveselili odstopa Metternicha?, Kaj naj bi marčna revolucija prinesla? (pomagajte si z virom) <p>2. skupina se bo ukvarjala z navdušenjem delavstva nad dunajsko revolucijo. Spoznali bodo kako so delavci na Slovenskem proslavili konec starega režima v habsburški monarhiji. Najprej bodo učenci prebrali krajši tekst in za boljše predstavitev bodo prebrali še opis mačje muzike Ignaca Orožna. Po branju pa bodo skušali odgovoriti na naslednja vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proti komu so bili delavski nemiri uperjeni in katere 	<p>gledališču, po drugih mestih pa so prirejali shode in vzklikali svoboda ter pozdravljali cesarja in dinastijo.</p> <p>Ker je le-ta obljubil ustavo, konec cenzure in svobodo.</p> <p>Z odstopom Metternicha je nastopilo obdobje svobode govora, pisanja in mišljenja, ljudje so pričakovali, da bodo zdaj sami določali davke... Revolucija naj bi prinesla svobodo, konec jarma Metternicha.</p> <p>Učenci 2. skupine preberejo kartek tekst in se seznanijo z glavnimi značilnostmi delavskega navdušenja nad dunajsko revolucijo.</p> <p>Za ilustracijo preberejo še opis mačje muzike Ignaca Orožna in tako pridobijo nov pojem, ki ga na podlagi vira tudi razumejo. Po branju odgovorijo na vprašanja: Delavski nemiri so bili uperjeni proti vsem, ki so</p>	<p>Skupinska učna oblika.</p> <p>Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, odlomek dela Ignaca Orožna).</p> <p>Metoda reševanja problemov.</p>	<p>Učno – delovni list za drugo skupino.</p>
--	---	---	--	--

<p>Tretji didaktični poudarek: <u>ODMEVI MARČNE REVOLUCIJE NA PODEŽELJU</u></p>	<p>uperjeni in katere osovražene simbole stare dobe so delavci uničili?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj so delavci priredili tistim, ki so podpirali stari režim in kaj to sploh je? (pomagajte si z virom) • Zakaj so se meščani ustrašili delavstva in kaj so zato ustanavljali? <p>3. skupina se bo ukvarjala z odmevi dunajske revolucije na podeželju. Na podlagi krajšega teksta spoznajo in ugotovijo kako so kmetje razumeli zmago revolucije. Za</p>	<p>podpirali stari, konzervativni Metternichov režim. Delavci so uničili mitnice in tudi razbili šipe hiše ljubljanskega župana.</p> <p>Delavci so prirejali mačjo muziko. Z mačjo muziko so se delavci maščevali tistim, ki so podpirali stari režim tako, da so jim metali kamenje na hiše in z gorjačami so udarjali po vratih in oknih.</p> <p>Meščani so se ustrašili zelo močnega nastopa delavstva, ki ga niso pričakovali. Ustrašili so se, da bi delavci prevzeli oblast in zato so ustanovili vojsko – narodne straže, ki naj bi skrbele za ohranjanje pridobitev revolucije, dejansko pa so skrbele za bogastvo meščanstva in za pomiritev delavstva.</p> <p>Učenci tretje skupine preberejo kratek tekst, s katerim ugotovijo in spoznajo kako so vesti o revoluciji razumeli kmetje in kaj so zato storili. Za ilustracijo prebranega si</p>	<p>Skupinska oblika dela.</p> <p>Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, odlomek iz časopisnega</p>	<p>Učno – delovni list za tretjo skupino.</p>
---	--	---	---	---

	<p>boljšo predstavitev preberejo še vir, ki opisuje napad kmetov na ižanski grad. Po branju pa učenci skušajo odgovoriti na sledeča vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako so kmetje razumeli vesti o marčni revoluciji in kaj so storili? • Kateri je najbolj znan napad kmetov in zakaj so se uporni kmetje na tem gradu najprej lotili spisov in drugih dokumentov? • Ali se vam zdi poročilo vira objektivno (pisem nepristransko poroča o dogodku) ali pa je 	<p>učenci preberejo še odlomek iz časopisa Laibacher Zeitung, ki je poročal o napadu kmetov na ižanski grad. Na podlagi prebranega skušajo odgovoriti na vprašanja: Kmetje so vesti razumeli kot dokončno osvoboditev vseh bremen, zato so prenehali izpolnjevati obveznosti do svojih zemljiških gospodov. Kjer so obstajali nepravilni računi, pa so kmetje z gospodo tudi fizično obračunali.</p> <p>Najbolj znan napad kmetov je na ižanski grad. Kmetje so se najprej lotili sežiganja raznih aktov, ker so bile v njih zapisane kmečke obveznosti do graščaka in z njihovim uničenjem nej oblasti ne bi vedele, kolikšne so kmetove obveznosti ali ker so kmetje v listinah videli simbol njihovega izkoriščanja.</p> <p>Časopisni članek je izredno subjektiven, saj se v besedilu močno čuti, da avtor nasprotuje ravnanju kmetov,</p>	<p>članka).</p> <p>Metoda reševanja problemov.</p>	
--	--	--	--	--

<p>Četrta didaktični poudarek: <u>KMEČKE ZAHTEVE</u></p>	<p>dogodku) ali pa je osebno (subjektivno)-avtor se postavi samo na eno stališče? Kakšno menite bi moralo biti sporočilo v časopisu?</p> <p>4. skupina se bo ukvarjala z zahtevami kmečkega prebivalstva. Na podlagi kratkega teksta učenci ugotovijo in spoznajo kmečke zahteve in kakšen je bil njihov razplet. Na podlagi besedila in vira (letak s kmečkimi zahtevami) učenci odgovorijo na naslednja vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na kateri dogodek se sklicujejo kmetje v zgoraj navedenem viru ko zahtevajo svoje pravice? • Pod kakšnimi pogoji bi bilo plemstvo (gospoda) pripravljeno ugoditi kmečkim zahtevam po odpravi fevdalnih obveznosti? Kaj pravijo na to kmetje? • Kaj se zaradi vsega omenjenega začne širiti med kmečkim 	<p>uporablja številne subjektivne izraze, kot na primer: »roparska drhal, vandali, ničvredneži«... Sporočilo bi moralo biti objektivno, brez vrednostnih opazk.</p> <p>4. skupina najprej prebere krajši tekst in ugotovi ter spozna kmečke zahteve in kakšen epilog so le-te doživele. Nato za ilustracijo preberejo še vir (kmečki letak) in skušajo odgovoriti na naslednja vprašanja:</p> <p>Kmetje se sklicujejo na francosko revolucijo iz leta 1789 in na madžarski primer, saj so le-ti odpravili podložništvo po marčni revoluciji.</p> <p>Gospoda hoče, da bi se kmetje odkupili od podložništva, da bi kmetje plačali odškodnino za zemljo, ki bi jo dobili.</p> <p>Kmetje se s tem ne strinjajo in zahtevajo odpravo fevdalnih obveznosti brez</p>	<p>Skupinska oblika dela. Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, odlomek iz kmečkega letaka). Metoda reševanja problemov.</p>	<p>Učno – delovni list za četrto skupino.</p>
--	---	--	--	---

<p>Peti didaktični poudarek: <u>ZEDINJENA SLOVENIJA</u></p>	<p>kmečkim prebivalstvom?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj so kmetje naposled res dosegli (kaj ta zakon pravi) in kdaj? <p>5. skupina se bo ukvarjala s prvim slovenskim političnim programom- Zedinjeno Slovnijo. Na podlagi teksta in vira (izvleček iz omenjenega programa) učenci ugotovijo in spoznajo kako se izoblikuje prvi slovenski politični program in katere so njegove najbolj bistvene točke. Po branju se lotijo reševanja sledečih vprašanj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kdo je bil prvi, ki je izrazil idejo o zedinjeni Sloveniji in kdo jo je nato dokončno izoblikoval? • Kako se imenuje prvi slovenski politični program in katere so tri bistvene točke tega programa? (pomagajte si z virom) 	<p>odškodnine.</p> <p>Med kmečkim prebivalstvom se zato začnejo širiti letaki.</p> <p>Kmetje so dosegli zakon o zemljiški odvezi (7. 9. 1848), s katerim so morali kmetje za zemljo plačati odškodnino.</p> <p>Učenci pete skupine preberejo tekst in vir in tako ugotovijo in spoznajo glavne značilnosti prvega slovenskega političnega programa.</p> <p>Po branju odgovorijo na vprašanja:</p> <p>Prvi je bil kaplan v Celovcu – Matija Majar-Ziljski. Dokončno jo izoblikuje društvo Slovenija na Dunaju in v Gradcu.</p> <p>Prvi slovenski politični program se imenuje Zedinjena Slovenija. Tri bistvene točke so: - da se narod Slovencev na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in</p>	<p>Skupinska oblika dela.</p> <p>Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, izvlečki prvega slovenskega političnega programa).</p> <p>Metoda reševanja problemov.</p>	<p>Učno – delovni list za peto skupino.</p>
---	---	--	--	---

<p>6. didaktični poudarek: <u>USODA PROGRAMA ZEDINJENE SLOVENIJE</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> Kako gledajo Slovenci na deželno razdrobljenost in v kateri državi hočejo živeti in kaj naj bi jih s to državo vezalo? <p>6. skupina se bo ukvarjala s posledicami programa Zedinjene Slovenije. Na podlagi tekst in vira (del pisma Matije Majarja) bodo učenci spoznali in ugotovili usodo programa Zedinjene Slovenije. Po branju pa bodo skušali odgovoriti na</p>	<p>Primorskem združi v en narod v eno kraljestvo z imenom Slovenija (ukinitev deželne razdrobljenosti) in da ima svoj zbor - da se slovenščina vpelje v šole in urade-postane naj uradni jezik, izenačen z italijanskim in nemškim - da bo Slovenija del Habsburškega in ne Nemškega cesarstva.</p> <p>Deželne meje hočejo uničiti s tem, da bi se vse slovenske dežele povezale v enotno kraljestvo z imenom Slovenija, v kateri bi si Slovenci kulturno, politično in gospodarsko sami vladali. Slovenci hočejo živeti v okviru Habsburškega cesarstva, s katerim jih bodo vezali le uradi, ministrstva in cesar.</p> <p>Učenci šeste skupine preberejo tekst in vir in na podlagi prebranega ugotovijo in spoznajo usodo programa Zedinjene Slovenije.</p> <p>Po branju odgovorijo na</p>	<p>Skupinska oblika dela. Metoda besedne demonstracije (tekst iz različnih učbenikov, odlomek pisma Matije Majarja).</p> <p>Metoda reševanja</p>	<p>Učno – delovni list za šesto skupino.</p>
--	--	--	--	--

<p>4. faza (1 minuta) Razdelitev učno – delovnih listov</p>	<p>naslednja vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakaj so Slovenci organizirali bojkot volitev v frankfurtski parlament? • Zakaj menite, da politični program Zedinjene Slovenije ni zajel kmečkega prebivalstva? • Ali je mnenje Matija Majarja pozitivno ali negativno glede na to, da se program Zedinjene Slovenije ni bil uspešen? (pomagajte si z virom) <p>Malo pred koncem skupinskega dela, jim razdelim učno – delovne liste v obliki izpolnjevanke, na katerega ob poročanju skupin zapisujejo manjkajoče dele.</p>	<p>naslednja vprašanja:</p> <p>Ker so se bali, da bi slovenske dežele pod Nemčijo izgubile vse narodnostne pravice in bi bile podvržene germanizaciji.</p> <p>Program ni zajel kmečkega prebivalstva, ker kmečke zahteve (odprava fvdalnih obveznosti in zemlja brez odškodnine) niso bile v programu in ker so kmetje zahtevali le svoje neposredne koristi in niso gledali na koristi vsega naroda.</p> <p>Mnenje Matije Majarja je v omenjenem viru izredno pozitivno, saj pravi, da smo Slovenci zbudjeni, da Slovenci lahko svobodno govorijo in pišejo v slovenščini, in da s tem, ko Slovenci jokajo nad porazom programa, da je ravno to dokaz, da smo zbudjeni.</p>	<p>problemov.</p>	<p>Ponovitveni učno – delovni list z zapisom snovi.</p>
---	---	--	-------------------	---

ZAKLJUČNI DEL (20 minut)

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE IN METODE	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<p><u>PLENARNO POROČANJE</u></p>	<p>Učence opozorim, da je čas potekel in da morajo prenehati s skupinskim delom, saj bo sledilo poročanje. Poudarim, naj se vsi obrnejo proti tabli. Povem, da so dobili še en list, katerega morajo izpolnjevati ob poročanju skupin.</p> <p>Po poročanju prve skupine še enkrat na hitro povzamem bistvo in dodam zanimivosti (slavnostna okrasitev Ljubljane, prireditev proslave v gledališču) ter postavljam vprašanja:</p> <p>Zakaj mislite, da so meščani prirejali predstave v čast avstrijskemu cesarju?; Zakaj so se meščani razveselili odstopa Metternicha ...</p> <p>Na grafoskop dam prosojnico in skupaj pregledamo rešitve učno –delovnega lista (zapisujem jih na prosojnico s flomasterjem).</p>	<p>Učenci prenehajo s kupinskim delom in se pripravijo na poročanje.</p> <p>Vsi se obrnejo proti tabli in poslušajo navodila.</p> <p>Poročanje prve skupine. Učenci poslušajo sošolce in zapisujejo odgovore na učno –delovni list.</p> <p>Učenci aktivno poslušajo zanimivosti in odgovarjajo na vprašanja:</p> <p>Ker je cesar obljubil ustavo.</p> <p>Ker je bilo konec jarma, konec konzervativnosti in absolutizma ...</p> <p>Učenci govorijo rešitve, ki so jih zapisali, gledajo na prosojnico in prepišejo rešitve, če njihove niso bile</p>	<p>Metoda razlage (navodila).</p> <p>Netradicionalna frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda reševanja problemov (vprašanja, učno –delovni list). Metoda grafičnih izdelkov (učno</p>	<p>Učno –delovni list – zapis učne snovi.</p> <p>Prosojnica z učno –delovnim listom. Flomaster. Grafoskop. Platno.</p>

	<p>Po poročanju druge skupine učencem prikažem prosojnico z zemljevidom nemirnega leta 1848 in jim pokažem kje so bili kraji z delavskim gibanjem.</p> <p>Postavim jim par vprašanj: Zakaj mislite, da se je meščanstvo tako ustrašilo nastopa delavstva?;</p> <p>Ste razumeli kaj je mačja muzika? ...</p> <p>Nato pregledamo rešitve na učno – delovnem listu in jih zapišem na prosojnico na grafoskopu in ob pregledu rešitev poudarim bistvo.</p> <p>Po poročanju tretje skupine učencem prikažem zemljevid nemirnega leta 1848 na Slovenskem in kraje s kmečkimi nemiri.</p> <p>Nato pregledamo rešitve na učno – delovnem listu in učencem postavljam vprašanja: Zakaj so kmetje uničevali zemljiške knjige? Kaj so mislili,</p>	<p>pravilne.</p> <p>Poročanje druge skupine. Učenci aktivno poslušajo sošolce.</p> <p>Opazujejo zemljevid.</p> <p>Učenci odgovarjajo na vprašanja: Ker si se bali, da bo delavstvo prevzelo oblast.</p> <p>Mačjo muziko so prirejali tistim, ki so se zavzemali za stari režim (kamenjanje hiš, udarjanje z gorjačami po hišah ...)</p> <p>Poročanje tretje skupine. Učenci poslušajo sošolce in si zapisujejo rešitve na učno –delovnih listih.</p> <p>Učenci opazujejo zemljevid.</p> <p>Učenci povedo svoje odgovore in</p>	<p>–delovni list z zapisom učne snovi).</p> <p>Netradicionalna a frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda slikovne demonstracije.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda reševanja problemov. Metoda grafičnih izdelkov kombinirana z metodo razlage.</p> <p>Metoda slikovne demonstracije.</p>	<p>Prosojnica z zemljevidom nemirnega leta 1848 na Slovenskem (vir: Rode, M. (2001). Koraki v času. Novi vek. Delovni zvezek za 7. razred osemletke in 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 74). Grafoskop. Platno.</p> <p>Prosojnica z učno –delovnim listom. Flomaster. Grafoskop. Platno</p> <p>Prosojnica z zemljevidom nemirnega leta 1848 na Slovenskem (vir: Rode, M. (2001). Koraki v času. Novi</p>
--	---	--	---	--

	<p>da bodo s tem dosegli? ... in poudarim bistvo odmevov revolucije na podeželju.</p> <p>Po poročanju četrte skupine pregledamo rešitve na učno – delovnih listih in ob tem postavljam vprašanja:</p> <p>Kaj mislite, da je bilo zapisano na kmečkih letakih?;</p> <p>Kaj pomeni zemljiška odveza?</p> <p>... ter povzamem bistvo.</p> <p>Napovem poročanje pete skupine in po poročanju učencem pokažem prosojnico s sliko Matije Majarja in članka Kaj Slovenci terjamo, s čimer učenci spoznajo kako se je ideja o zedinjeni Sloveniji razvijala. Nato pokažem sliko F. Miklošiča in</p>	<p>preverijo rešitve na prosojnici. Možni odgovori: Ker so v njih videli simbol izkoriščanja. Mislili so, da ko knjig ne bo več, da fevdalci ne bodo mogli vedeti kakšne so bile kmečke obveznosti do njih ...</p> <p>Poročanje četrte skupine. Učenci aktivno poslušajo sošolce in si zapisujejo rešitve na liste. Učenci preverijo svoje rešitve s tistimi na prosojnici. Učenci aktivno odgovarjajo na vprašanja: Zahteve kmetov: zemlja brez odškodnine, odprave vseh obveznosti ... Zemljiška odveza pomeni razrešitev, oproščenje fevdalnih obveznosti, prenehanje podložništva.</p> <p>Poročanje pete skupine o programu Zedinjene Slovenije. Učenci poslušajo sošolce in rešujejo delovne liste.</p> <p>Učenci opzujejo</p>	<p>Metoda reševanja problemov. Metoda grafičnih izdelkov kombinirana z metodo razgovora in razlage.</p> <p>Metoda reševanja problemov. Metoda grafičnih izdelkov kombinirana z metodo razgovora in razlage.</p>	<p>vek. Delovni zvezek za 7. razred osemletke in 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 74). Grafoskop. Platno.</p> <p>Prosojnica z učno –delovnim listom. Flomaster. Grafoskop. Platno.</p> <p>Prosojnica z učno –delovnim listom. Flomaster. Grafoskop. Platno.</p> <p>Prosojnica s</p>
--	---	---	---	---

<p><u>PONOVITEV</u></p>	<p>povem, da je bil ustanovitelj društva Slovenija in vprašam: Kaj imamo še danes v Ljubljani, kar nas spominja na tega pomembnega moža? (aktualnost)</p> <p>Nato skupaj pregledamo rešitve na prosojnici in povzamem bistvo programa Zedinjene Slovenije in dodam zanimivosti (Kozlerjev zemljevid).</p> <p>Po poročanju šeste skupine:</p> <p>Nato skupaj pregledamo kaj so si zapisali na učno – delovni list in odgovore napišem na prosojnico (prosojnica z učno – delovnim listom).</p> <p>Učence pohvalim za dobro delo in jim povem, da bomo za zaključni ponovitveni</p>	<p>slikovno gradivo.</p> <p>Učenci poslušajo in odgovarjajo na vprašanje: Miklošičeva ulica.</p> <p>Dijaki povedo rešitve in jih preverijo na prosojnici. Dijaki aktivno poslušajo.</p>	<p>Metoda slikovne demonstracije.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda reševanja problemov. Metoda grafičnih izdelkov kombinirana z metodo razlage.</p>	<p>člankom »Kaj Slovenci terjamo?« (vir: Žvanut, M., Vodopivec, P. (2003). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za osmi razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 154) in s sliko Matije Majarja (vir: Cvirn, J., Hriberšek-Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107) ter Frana Miklošiča (vir: Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 46).</p> <p>Prosojnica z učno – delovnim listom. Flomaster. Grafoskop. Platno.</p> <p>Prosojnica s kvizom Lepo je biti zgodovinar. Grafoskop. Platno. Tabla, kreda.</p>
-------------------------	---	---	--	--

	<p>del rešili kviz Lepo je biti zgodovinar. Razred razdelim na dve polovici, levo in desno. Vsaki polovici povem, da mora določiti poročevalca in jim dam pol minute časa, da to storijo.</p> <p>Vsaka polovica razreda bo odgovarjala na eno vprašanje in za pravilen odgovor bo dobila eno točko, če odgovora ne ve lahko odgovarja druga polovica razreda in si pridobi točko. Za odgovor na vprašanje imajo minutko in vsi zvezki morajo biti zaprti. Učenca prosim, da naj zapisuje rezultat na tablo.</p> <p>Vprašanja imam zapisana na prosojnici.</p> <p>Vsem učencem čestitam in se jim zahvalim za sodelovanje in se poslovim.</p>	<p>Vsaka polovica razreda določi poročevalca.</p> <p>Učenci poslušajo navodila.</p> <p>Učenci zaprejo zvezke.</p> <p>Učenci aktivno odgovarjajo na vprašanja. Učenec zapisuje rezultate na tablo.</p>	<p>Skupinska oblika dela.</p> <p>Metoda reševanja problemov.</p>	
--	--	---	--	--

TABELSKA SLIKA IN PRILOGE

- PRILOGA 1: prosojnica s prikazom navodil za skupinsko delo
- PRILOGA 2: učno –delovni listi za skupinsko delo
- PRILOGA 3: prosojnica z dvema kiticama Zdravljica
- PRILOGA 4: učno –delovni list ter prosojnica z zapisom učne snovi (tabelska slika)
- PRILOGA 5: rešitev učno –delovnega lista z zapisom učne snovi
- PRILOGA 6: prosojnica s kvizom Lepo je biti zgodovinar

**REŠEVANJE
DELOVNIH
LISTOV**

**ČLANI
SKUPINE:**

**VODJA
ZAPISNIKAR
POROČEVALCI**

**REVOLUCIONARNO
LETO 1848 NA
SLOVENSKEM**

**POROČANJE S
PREDSTAVITVIJO
SKUPINSKEGA
DELA**

**DELO PO
SKUPINAH
10 MINUT!!!**

*Prijatljivi! odrodile
so trte vince nam sladkó,
ki nam oživlja žile,
srce razjásni in oko,
ki utopi
vse skrbi,
v potrth prsuh up budi!*

**Živé naj vsi naródi,
ki hrepené dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz svéta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!**

1. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

VZDUŠJE MEŠČANSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU

Kmalu za Dunajem (13. marec 1848) in večjimi mesti v monarhiji je revolucionarni val pljusnil v provinco in odmeval tudi v slovenskih deželah.¹ Novice o padcu osovražnega Metternicha, ukinitvi cenzure in cesarjevi obljubi, da bo razglasil ustavo, so naletele na vsesplošno navdušenje meščanstva. V večini slovenskih mest so bučno proslavili konec absolutizma in začetek nove ustavne dobe, hkrati pa izražali svojo neomajno zvestobo cesarju in dinastiji.² V Ljubljani so slavnostno okrasili mesto, meščani pa so v zahvalo za obljubljeni ustavo priredili cesarju Ferdinandu I proslavo v gledališču. V manjših mestih pa so mladi priredili slavnostne obhode po mestu, na katerih so vzklikali besede svoboda, prepevali ter vzklikali vladarju in drugim uglednim ljudem.³

Reakcijo prebivalcev Ljubljane je Janez Trdina v Spominih opisal takole:

»Kdor ni videl tega občnega veselja, tega navdušenja sam, ga bo težko razumel in verjel. Ukaje so si govorili ljudje: Hvala bogu, Metternich je šel – proč je jarem – prišla je svoboda, konstitucija – vse težave nehajo – zdaj smo začeli šele živeti, sme se svobodno misliti, govoriti, pisati, verjeti, kar se hoče: ne bodo nas vodili več za nos farji – naj jih hudič vzame – pa tudi birokrati. Dali jim bomo že po repu, zdaj bomo mi sami ustanovili, koliko da plačamo davka in kako se ima obrniti denar, ne bodo ga več žrli sami ne, kakor ta prekleti Metternich itd. Vse grehe je nosil zdaj on, kakor judovski skopec. Ljudje so poznali tako slabo avstrijsko historijo, da niso nič vedeli, da je Metternichova sistema mnogo starejša od Metternicha in tudi starejša od njegovega deda in pradedu /.../«

**Odlomek iz dela
Spomini Janeza Trdine.**

Vir: Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str.106.

Vprašanja:

1. Na kakšen način so meščani v Ljubljani in drugih mestih proslavili vest o revoluciji na Dunaju?
2. Zakaj so meščani prepevali in prirejali slavja v čast avstrijskemu cesarju?
3. Zakaj so se meščani tako razveselili odstopa Metternicha?, Kaj naj bi marčna revolucija prinesla? (pomagajte si z virom)

¹ Cvirn, J., Studen, A. (2004). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 49.

² Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 106.

³ Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 44.

2. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

NAVDUŠENJE DELAVSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU

V Ljubljani so izbruhnile tudi demonstracije delavstva, ki so si ob uvedbi svobode dali duška. Delavci so napadli mitnice ob vseh vstopnih mestih, zaradi katerih je bila hrana dražja. Mitnice so razrušili in pregnali tam zaposlene uradnike. V znak obračuna s starim redom so razbili šipe na oknih osovražene ljubljanskega župana v mestni hiši.⁴ V Idriji je morala uprava rudnika delavcem prepustiti v upravo del rudnika, v Celju in Mariboru pa os tistim, ki so se domnevno preveč zavzemali za stari režim, večkrat priredili »mačjo muziko«. Močnega nastopa delavstva se je ustrašilo meščanstvo, ki je začelo ustanavljati »narodne straže«-vojsko, ki naj bi varovala pridobitve revolucije, v resnici pa je varovala premoženje meščanov in skrbela za pomiritev delavstva.⁵

»10. julia ob 9. uri so delavci večidel iz tukajšnjega kolodvora mačjo muziko zagodli J. W., peku, ino vdovi A. W., pekarici, ker jima nista kruha po volji pekla, zraven so pa s gorjačami tako po nju vratih ino oknah vrezovali ino kamenje po nju hišah lučali, da so precej veliko škodo naredili. Narodna straža, ki se je naglo sbrala, je razpodila te mačje godce. Da bi se taka gradjanom više ne zagodila, je morala narodna straža potem dolgo časa po noči patroljirati.«

Opis mačje muzike Ignaca Orožna. Vir: Cvirn, J., Studen, A. (2004). *Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 49.*

Vprašanja:

1. Proti komu so bili delavski nemiri uperjeni in katere osovražene simbole stare dobe so delavci uničili?
2. Kaj so delavci priredili tistim, ki so podpirali stari režim in kaj to sploh je? (pomagajte si z virom)
3. Zakaj so se meščani ustrašili delavstva in kaj so zato ustanavljali?

⁴ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). *Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 106.*

⁵ Cvirn, J., Studen, A. (2004). *Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 49.*

3. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

ODMEVI DUNAJSKE REVOLUCIJE NA PODEŽELJU

Kmetje so vesti o revolucionarnih dogodkih na Dunaju razumeli kot dokončno osvoboditev vseh bremen. V vseh slovenskih deželah je kmečko prebivalstvo prenehalo izpolnjevati obveznosti do svojih zemljiških gospodov.⁶ Kmečki nemiri se niso pomirili niti z uvedbo obsedenega stanja⁷ na Kranjskem (28. 3. 1848) niti s stalnimi pozivi kmetom naj ostanejo »trezni« in prenehajo poslušati razne »zakotne pisane«. ⁸ Tam, kjer so obstajali stari »neporavnani računi«, pa so kmetje poskušali z gospodo tudi fizično obračunati. Najbolj znan je napad kmetov na ižanski grad 21. marca 1848, v katerem so kmetje popolnoma razdejali graščino.⁹

»Z žalostjo poročamo svojim bralcem o dejanju najbolj razuzdanega in odvratnega vandalizma, ki ga je predvčerajšnjim, v torek 21. t. m. zagrešila kmetijska divjost in surovost na lepem, 2 uri od Ljubljane oddaljenem ižanskem gospostvu, lasti grofa Auersperga. /.../ Z velikim truščem so vlomili grajska vrata in v trenutku je bilo vse grajsko dvorišče polno roparske drhali. Kakor pripovedujejo, je bilo napadalcev skoraj 300. /.../ Najprej so vdrli kmetje v pisarno in znosili od tod vse spise, akte in zemljiške knjige na grajsko dvorišče ter jih sežgali. Ista usoda je zadela pohištvo vseh sob v pritličju in v prvem nadstropju; vse je bilo razbito, pometano skozi okna /.../ Nazadnje so se po 11. uri ponoči ti vandali odstranili, ko so se prepričali, da so opravili svoje delo do konca. /.../ Večino ničvrednežev so baje v teh dveh dnevih ujeli in oblastem se moramo zahvaliti, da os takoj z energično strogostjo posegle vmes. Škoda znaša, kakor domnevajo, skoraj 20 000 forintov«.

Slovarček neznanih pojmov:

Vandalizem – divje, nekulturno uničevanje. Besedo so skovali v 18. stoletju; podlaga zanjo so bila poročila o plenjenju in uničevanju germanskega ljudstva Vandalov v Rimu leta 455.

Forint – goldinar, tedanji avstrijski denar.

Napad na ižanski grad, Leibacher Zeitung (Ljubljanski časnik), 21. 3. 1848.

Vir: *Gestrin F., Melik, V. (1991). Zgodovinska čitanka 7. Ljubljana: DZS, str. 35.*

Vprašanja:

1. Kako so kmetje razumeli vesti o marčni revoluciji in kaj so storili?
2. Kateri je najbolj znan napad kmetov in zakaj so se uporni kmetje na tem gradu najprej lotili spisov in drugih dokumentov?
3. Ali se vam zdi poročilo vira objektivno (pisem nepristransko poročila o dogodku) ali pa je osebno (subjektivno)-avtor se postavi samo na eno stališče? Kakšno menite bi moralo biti sporočilo v časopisu?

⁶ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 106.

⁷ Obsedeno stanje= stanje v katerem veljajo posebni zakoni in odloki, negla sodišča, policijske ure, itd.

⁸ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107.

⁹ Prav tam, str. 106.

4. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

KMEČKE ZAHTEVE

Slovenski kmetje so v revoluciji leta 1848 zahtevali takojšnjo odpravo vseh dajatev, bremen in vezi, ki so jih vezale na zemljiške gospode; vse to so zahtevali brez odškodnine. Fevdalci so se v svojem boju proti kmečkim zahtevam sklicevali na to, da je kmet dolžan plačati odškodnino. V zvezi s tem in z volitvami v prvi avstrijski parlament (državni zbor) na Dunaju 1848 so se med kmeti širili različni letaki.¹⁰ Kmečki nemir se je poglobil šele po razglasitvi zakona o zemljiški odvezi (7. 9. 1848), čeprav le-ta ni izpolnil pričakovanj kmečkega prebivalstva. Zakon o zemljiški odvezi je namreč določil, da morajo kmetje za zemljo, ki so jo dobili, plačati odškodnino svojim zemljiškim gospodom.¹¹

»V noči 9. avgusta 1789 leta je francoska dežela use desetine, služnosti, dalke (davke), tlake jen use dajane (dajatve), katire je en kmet nositi mogel, gor uzdignile, jen na večne čase odvergla. Temu lepimo exempelno (primeru) je u naših časih use Vogerska dežela jen njuh gospoda perstopila (Madžari so po marčni revoluciji razglasili odpravo podložništva). Jest prašam, koga bo naša gospoda zdej sturila? – Ona zmirej misli na postavo za odkup /.../ jen pravi, da more kmet svojo frajost (svobodo) od nje kupiti: pa to ne bo kmet sturu, kaker purgar (meščan) ne.«

Letak s kmečkim zahtevami iz poletja 1848, zaplenjen v Moravčah

Op.: Posodobljeni izrazi v oklepaju so avtorjevi.

Letak s kmečkim zahtevami iz poletja 1848, zaplenjen v Moravčah. Vir: Rode, M., (2001). Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: DZS, str.76.

Vprašanja:

1. Na kateri dogodek se sklicujejo kmetje v zgoraj navedenem viru ko zahtevajo svoje pravice?
2. Pod kakšnimi pogoji bi bilo plemstvo (gospoda) pripravljeno ugoditi kmečkim zahtevam po odpravi fevdalnih obveznosti? Kaj pravijo na to kmetje?
3. Kaj se zaradi vsega omenjenega začne širiti med kmečkim prebivalstvom?
4. Kaj so kmetje naposled res dosegli (kaj ta zakon pravi) in kdaj?

¹⁰ Gestrin, F., Melik, V. (1991). Zgodovinska čitanka 7. Ljubljana: DZS, str. 36.

¹¹ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107.

5. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

ZEDINJENA SLOVENIJA

Zmaga revolucije je prinesla svobodo tiska. To je omogočilo javno propagiranje ideje o združitvi slovenskega narodnostnega ozemlja na glede na deželne meje, idejo o zedinjeni Sloveniji. To idejo je zajel že kapaln v Celovcu Matija Majar – Ziljski¹² v posebnem programu z naslovom *Kaj Slovenci terjamo?*, ki je bil objavljen aprila 1848 v posebni prilogi Novic.¹³ Natančneje so program Zedinjene Slovenije izoblikovali Slovenci (izobraženci, predvsem študentje) v Gradcu in na Dunaju v društvu Slovenija.¹⁴ 20. aprila so zahtevali Zedinjeno Slovenijo, ki naj bi pomenila samostojno slovensko deželo (brez deželnih mej), v kateri si bodo Slovenci gospodarsko, kulturno in politično sami vladali, s habsburško monarhijo pa jih bodo povezovali le najnujnejši uradi, ministrstva in oseba cesarja.¹⁵

1. » Da politiško razkrojeni narod Slovincov na Kranjskim, Štajerskim, Primorskim in Koroškim kakor eden narod, se tudi v eno kraljestvo z imenam Slovenija sklene, in da ima za-se svoj zbor /.../
2. Da ima Slovenski jezik v tem Slovenskim Kraljestvu popolnoma tiste pravice, ktere ima nemški jezik v nemških, in laški v laških deželah; da tedaj Slovenski jezik v šole in v kanlije vpeljemo, kadar hočemo, in kakor hočemo /.../
3. Da bode naša Slovenija obstojni del Avstrijanskega ne nemškiga cesarstva.«

Izvečki iz prvega slovenskega političnega programa Zedinjene Slovenije. Vir: Rode, M., (2001). *Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: DZS, str.76.*

Vprašanja:

1. Kdo je bil prvi, ki je izrazil idejo o zedinjeni Sloveniji in kdo jo je nato dokončno izoblikoval?
2. Kako se imenuje prvi slovenski politični program in katere so tri bistvene točke tega programa? (pomagajte si z virom)
3. Kako gledajo Slovenci na deželno razdrobljenost slovenskega ozemlja in v kateri državi hočejo živeti in kaj naj bi jih s to državo vezalo?

¹² Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107.

¹³ Žvanut, M., Vodopivec, P. (2003). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 154.

¹⁴ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. Koraki v času, str. 107.

¹⁵ Žvanut, M., Vodopivec, P. Vzpon meščanstva, str. 154.

6. SKUPINA

Preberite tekst in vir ter odgovorite na spodnja vprašanja. Svoje odgovore boste nato predstavili svojim sošolkam in sošolcem! Veliko sreče!

USODA PROGRAMA ZEDINJENE SLOVENIJE

Obstoj slovenskega naroda je program Zedinjene Slovenije povezoval z ohranitvijo Avstrije, ki bi se seveda spremenila v državo, v kateri bi tudi Slovani imeli svoje pravice. Zato so slovenski politiki organizirali bojkot volitev v frankfurtski parlament, saj bi, po mnenju politikov, slovenske dežele pod Nemčijo izgubile vse narodnostne pravice¹⁶ in bile tako podvržene germanizaciji. Program Zedinjene Slovenije pa med večino slovenskega prebivalstva ni dobil prave podpore. Peticijsko gibanje v podporo Zedinjene Slovenije je imelo le slab uspeh, saj ni zajelo kmeta in večjega dela meščanstva.¹⁷ Kmetje so zahtevali le svoje, neposredne koristi (odpravo fevdalnih obveznosti, pridobitev zemlje brez odškodnine) in ne gledajo širše, na koristi vsega naroda. Prav zato jih program Zedinjene Slovenije, ki je gledal na koristi vsega naroda, ni zanimal.

»Naša stvar ne stoji na tako slabih nogah, kakor se vlastenci boje, in kakor soprotivniki žele. Naš pravopis je službeno upeljan – Slovenci so izbudljeni, oni vejo, da so Slovenci, oni vejo, da bi se imela slovenščina upeljati u učilišča in u pisarnice. Da toliko pritožujemo in jokamo nad krivico ktera se nam dela naproti svetoj jednakopravnosti, ravno to je najveselejše znamenje – da smo zbudjeni in da nas bolji časi čakajo.«

Del pisma, ki ga je Matija Majar 2. 6. 1850 napisal Jožefu Muršču. Vir: *Cvirn, J., Studen, A. (2004). Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 52.*

Vprašanja:

1. Zakaj so Slovenci organizirali bojkot volitev v frankfurtski parlament?
2. Zakaj menite, da politični program Zedinjene Slovenije ni zajel kmečkega prebivalstva?
3. Ali je mnenje Matija Majarja pozitivno ali negativno glede na to, da se program Zedinjene Slovenije ni bil uspešen? (pomagajte si z virom)

¹⁶ Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107.

¹⁷ Prav tam.

REVOLUCIONARNO LETO 1848 NA SLOVENSKEM

1. VZDUŠJE MEŠČANSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU

Kmalu za Dunajem (13. marec 1848) in večjimi mesti v monarhiji je revolucionarni val pljusnil v provinco in odmeval tudi v slovenskih deželah. V Ljubljani so _____ mesto, meščani pa so v zahvalo za obljubljeno ustavo priredili cesarju Ferdinandu I proslavo v _____. V manjših mestih pa so mladi priredili _____ po mestu, na katerih so vzklikali besede svoboda, prepevali ter vzklikali vladarju in drugim uglednim ljudem. Meščani so vzklikali vladarju, ker je leta obljubil, da bo razglasil _____. Predvsem pa so se meščani razveselili odstopa osovraženega ministra Metternicha, saj so zdaj lahko začeli svobodno _____, _____ in _____.

2. VZDUŠJE DELAVSTVA NAD MARČNO REVOLUCIJO NA DUNAJU

V Ljubljani so izbruhnile tudi demonstracije delavstva, ki so bile uperjene proti vsem, ki so podpirali _____ . Delavci so napadli in razrušili _____ ob vhodih v mesto, zaradi katerih je bila hrana dražja. V znak obračuna s starim redom so razbili šipe na oknih osovraženega _____ v _____. V Celju in Mariboru pa so tistim, ki so se domnevno preveč zavzemali za stari režim, večkrat priredili _____. Meščanstvo se je ustrašilo _____ nastopa delavcev. Meščani so zato začeli ustanavljati _____ -vojsko, ki naj bi varovala red in mir, v resnici pa je varovala premženje meščanov in skrbela za pomiritev delavcev.

Mačja muzika

Mačja muzika.

Vir: Cvirn, J., Studen, A. (2004). *Zgodovina 3. učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 49.*

3. ODMEVI DUNAJSKE REVOLUCIJE NA PODEŽELJU

Kmetje so vesti o revolucionarnih dogodkih na Dunaju razumeli kot _____ vseh _____. V vseh slovenskih deželah je kmečko prebivalstvo prenehalo izpolnjevati obveznosti do svojih _____ gospodov. Kmečki nemiri se niso pomirili niti z uvedbo obsedenega stanja¹⁸ na Kranjskem (28. 3. 1848). Najbolj znan je napad kmetov na _____ 21. marca 1848, v katerem so kmetje popolnoma razdejali graščino. Kmetje so najprej zažgali spise in zemljiške knjige, ker so bile v njih zapisane kmečke _____ do graščine in zato so kmetje v teh listinah videli simbol njihovega izkoriščanja.

4. KMEČKE ZAHTEVE

Fevdalci so se v svojem boju proti kmečkim zahtevam sklicevali na to, da je kmet dolžan _____. Slovenski kmetje pa so zahtevali takojšnjo odpravo vseh dajatev, bremen in vezi _____. V zvezi s tem so se med kmeti širili različni _____. Kmetje so dosegli zakon o _____ (7. 9. 1848), kateri pa ni izpolnil njihovih pričakovanj. Omenjeni zakon je namreč določil, da morajo kmetje za zemljo, ki so jo dobili, _____ odškodnino svojim zemljiškim gospodom.

¹⁸ Obsedeno stanje= stanje v katerem veljajo posebni zakoni in odloki, negla sodišča, policijske ure, itd.

5. ZEDINJENA SLOVENIJA

Idejo o zedinjeni Sloveniji je zajel že kaplan v Celovcu _____ – Ziljski v posebnem programu z naslovom *Kaj Slovenci terjamo?*, ki je bil objavljen aprila 1848 v posebni prilogi Novic.

Matija Majar – Ziljski.

Vir: Cvirn, J., Hriberšček Balkovec, E., Studen, A. (2000). *Koraki v času. Novi vek. Zgodovina za 8. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 107.*

Natančneje so politični program izoblikovali _____ (izobraženci, predvsem študentje) v _____ in na _____ v društvu _____. 20. aprila so zahtevali _____, ki naj bi pomenila samostojno slovensko deželo brez deželnih mej, v kateri si bodo Slovenci gospodarsko, kulturno in politično sami vladali, s habsburško monarhijo pa jih bodo povezovali le najnujnejši uradi, ministrstva in oseba cesarja.

Kozlerjev zemljevid slovenskih dežel.

Vir: <http://www.s-3gim.mb.edus.si/timko1/2d2000/5skupina/Gracar%20Katja/revolucija145.htm>

- »1. Da političsko razkrojeni narod Slovincov na Kranjskim, Štajerskim, Primorskim in Koroškim kakor eden narod, se tudi v eno kraljestvo z imenom Slovenija sklene, in da ima za svoj zbor /.../
2. Da ima Slovenski jezik v tem Slovenskem Kraljestvu popolnoma tiste pravice, ki jih ima nemški jezik v nemških, in laški v laških deželah; da tedaj Slovenski jezik v šole in v kanclije vpeljemo, kadar hočemo, in kakor hočemo /.../
3. Da bode naša Slovenija obstojni del Avstrijskega ne nemškiga cesarstva.«

Izvečki iz prvega slovenskega političnega programa Zedinjene Slovenije. Vir: Rode, M., (2001). *Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: DZS, str.76.*

6. USODA PROGRAMA ZEDINJENE SLOVENIJE

Slovenski politiki so organizirali bojkot volitev v frankfurtski parlament, saj bi, po mnenju politikov, slovenske dežele pod Nemčijo izgubile vse _____ in bile tako podvržene _____. Peticijsko gibanje¹⁹ v podporo Zedinjene Slovenije je imelo slab uspeh, saj ni zajelo kmeta, ker so kmetje zahtevali samo svoje _____ koristi in niso gledali na koristi vsega naroda.

Kljub temu, da ga v habsburški monarhiji Slovencem ni uspelo uresničiti, je ostal temeljni slovenski politični program, s katerim je bilo prvič izraženo, ne le da Slovenci lahko svobodno pišejo in govorijo v svojem jeziku, temveč tudi to, da si sami vladaio.

Podpisi peticije za Zedinjeno Slovenijo.

Vir: *Cvirn, J., Studen, A.*
(2004). *Zgodovina 3. učbenik*
za tretji letnik gimnazije.
Ljubljana: DZS, str. 52.

REŠITVE:

1. slovesno okrasili, obhode, ustavo, misliti, govoriti
2. stari, mitnice, ljubljanskega župana, mačjo muziko, močnega, narodno stražo
3. bremen/obveznosti, zemljiških, Ižanski grad, obveznosti
4. plačati odškodnino, brez odškodnine, letaki, zemljiški odvezi, plačati
5. Matija Majar, Slovenci, Gradcu, Dunaju, Slovenija, Zedinjena Slovenija
6. narodnostne pravice, germanizaciji, neposredne

¹⁹ Peticijsko gibanje=gibanje v podporo peticije, t. j. pisne javne prošnje z zahtevo po Zedinjeni Sloveniji.

Lepo je biti zgodovinar

1. Ko so slovenski meščani izvedeli novico o zmagi revolucije na Dunaju, so Ljubljano:

- a) slovestno okrasili
- b) razrušili
- c) izropali
- d) zaprli za pripadnike starega režima

2. Najbolj znan napad kmetov na graščino je:

- a) napad na vrhniški grad
- b) napad na ljubljanski grad
- c) napad na ižanski grad
- d) napad na ptujski grad

3. Delavci so ob vesteh o marčni revoluciji napadli in razrušili:

- a) gradove
- b) mitnice
- c) cerkve
- d) gledališča

4. Zakon o zemljiški odvezi je določil, da kmetje zemljo, ki so jo dobili plačajo:

- a) z odškodnino
- b) brez odškodnine
- c) z vinom
- d) z opravljanjem enoletne tlake

5. Katera izmed naslednjih trditev ne drži? V programu Zedinjene Slovenije se zahteva:

- a) da se politično razkrojeni narod Slovencev združi v eno kraljestvo z imenom Slovenija
- b) da se slovenski jezik vpelje v šole in urade
- c) da bo Slovenija del Avstrijskega cesarstva
- d) da bo kmet dobil svojo zemljo brez odškodnine

6. Slovenski politiki so organizirali bojkot volitev v frankfurtski parlament, ker

- a) jim Nemci niso bili všeč
- b) bi slovenske dežele izgubile narodnostne pravice
- c) jim Nemci niso ponudili dovolj denarja
- d) se Slovenci niso hoteli povezati z Germani

7. Kdo je bil prvi, ki je izrazil idejo o Zedinjeni Sloveniji?

- a) France Prešeren
- b) Franc Miklošič
- c) Matija Majar – Ziljski
- d) Andrej Einspiler

8. V katerem društvu je bil dokončno izoblikovan prvi slovenski politični program – Zedinjena Slovenija?

- a) v Mohorjevi družbi
- b) v društvu Slovenija
- c) v društvu Ljubljana
- d) v Slovenski matici

UČNA PRIPRAVA ZA 9. RAZRED DEVETLETNE OSNOVNE ŠOLE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:

HLADNA VOJNA

8. 4. 2005

Simona Retelj

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Nove Jarše, Ljubljana

Razred: 8.c

Datum: 8. 4. 2005

Predmet: zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: 2. polovica 20. Stoletja

Učna enota: Hladna vojna

Učne oblike: frontalna učna oblika in individualno delo

Učne metode: metoda razlage in razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda dela z učno-delovnimi listi in metoda izkustvenega učenja (igra vlog).

Učna sredstva:

- **učila:** učno-delovni listi, slikovno gradivo na prosojnicah, na papirju.

- **učni pripomočki:** grafoskop in platno.

Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje nove učne snovi in končno ponavljanje.

Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, ustreznosti in aktivnost.

Korelacije: zemljepis, politika, astronomija, orožje.

Novi pojmi: blok, vojaško ravnotežje, železna zavesa, hladna vojna.

Literatura:

- A. N. Kern, D. Nečak, B. Repe (2000). Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 152–154.
- E. Dolenc, A. Gabrič, M. Rode (1999). Koraki v času. 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 111–113.
- Božo Repe (1995). Naša doba. Oris zgodovine 20. stoletja, Učbenik za 4. razred gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 220, 227.
- J. Čuček, Z. Jerin, M. Mikeln, A. Novak, B. Pahor, K. Rapoša, J. Stanič, J. Šircelj, J. Štular (1981). Stoletja svetovnih vojn. Ljubljana: Cankarjeva založba, str. 419, 420, 423.
- E. Floyd, G. Hindley (1988). Kdo je ustvaril zgodovino. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 234, 236.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: učenci spoznajo glavne značilnosti hladne vojne ter razumejo, kako je hladna vojna spremenila ves svet.

Delni ali precizni:

Uvodni del:

Učenci s pomočjo slikovnega gradiva, razlage (vic o rdeči luni) in razgovora ugotovijo, naslov učne ure.

Glavni del:

1. Razhajanje Vzhoda in Zahoda – učenci s pomočjo slikovnega gradiva, razgovora in razlage spoznajo, do kakšnih političnih sprememb v svetu je prišlo po drugi svetovni vojni. Zvedo, da je druga svetovna vojna ustvarila dve novi svetovni sili, ZDA in SZ in da so se nasprotja med njima začela večati.

2. Hladna vojna – Učenci s pomočjo razlage zvedo kaj je hladna vojna, in da je bila sovražnost med velesilama zaradi ideologij, glavni razlog za hladno vojno. Zvedo, da sta bila oba ideološka svetova – zahodni demokratičen in vzhodni socialističen v Evropi, razdeljena z železno zaveso. S pomočjo slikovnega gradiva, razgovora in razlage ugotovijo kaj je železna zavesa in zakaj so meje socialističnih držav, ki so bile sosede zahodnih, podobne železni zavesi.

3. Oboroževalna tekma – učenci s pomočjo metode dela z besedilom ugotovijo kakšno orožje so izdelali v obdobju hladne vojne in ugotovijo pomen bloka in vojaškega ravnotežja. Na podlagi razgovora in slikovnega gradiva spoznajo vrste orožja. Učenci na podlagi razgovora in slikovnega gradiva zvedo, kaj je biološko orožje in za kaj se ga uporablja, ter kdo je prvi stopil na luno in kdo je prvi pletel okrog zemlje.

4. Odnos med velesilama – učenci s pomočjo razlage in razgovora spoznajo kakšne bi bile posledice, če bi uporabili jedrsko orožje. Učenci s pomočjo razlage zvedo da, ker sta velesili vedeli, da uporaba sile ne bi prinesla zmage, ampak popolno uničenje, je njun odnos temeljil na zastraševanju. Zvedo tudi to, da sta ZDA in SZ omejili politično in gospodarsko sodelovanje zato, da bi onemogočili vpliv nasprotnega ideološkega sveta.

Zaključni del:

Učenci ponovijo odnose med velesilama v obdobju hladne vojne, oboroževalno tekmo in možne posledice ob uporabi jedrskega orožja, s pomočjo dveh iger vlog.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
UVODNI DEL Uvodna motivacija 5 minut	Predstavim se in povem, kaj počnem v njihovem razredu. Na tablo nalepim plakat z rdečim krogom, z napisom coca cola. Povem jim, da bomo danes začeli uro malo drugače: z vicem o rdeči luni. Skupaj ugotovimo naslov učne ure: hladna vojna.		Frontalna učna oblika, metoda razgovora Učna sredstva: plakat
GLAVNI DEL 30 minut Razhajanje Vzhoda in Zahoda (8 min)	Učencem povem, da je učna snov razdeljena na štiri podteme: razhajanja Vzhoda in Zahoda, hladna vojna, oboroževalna tekma in odnosi med velesilama. Nato jim razdelim učno-delovne liste in jim povem, da jih bodo reševali med učno uro. Druga svetovna vojna je na novo razporedila moči med svetovnimi silami. Na površje je potisnila dve novi sili. Kateri dve? Ali mogoče veste kako se danes imenuje Sovjetske Zveza? Nasprotja med njima so se začela večati. Zdaj pa odprite učbenik na str. 152 in mi povejte, kdaj se je začel razdor med Zahodom in SZ in kaj vse sta si očitala? SZ je razširila svoje vplivno območje na vzhodno	Učenci si zapisujejo učno snov na učno-delovne liste. Združene države Amerike in Sovjetsko zvezo. Rusija. Razdor se je pričel že na konferenci v Potsdamu. Zahod je očital SZ proti zahodno politiko v Bolgariji in Romuniji, Vzhod pa VB vpletenost v grško državlansko vojno in delovanje zoper osvobodilna	Frontalna učna oblika, Metoda dela z učno-delovnimi listi, grafoskop in tabla. Metoda razlage Metoda razgovora Metoda razlage Metoda dela z učbenikom Metoda slikovne demonstracije: Rode, (1995). Naša doba, Oris zgodovine 20.stoletja.

<p>Hladna vojna (8min)</p>	<p>evropske države. Na prosojnici jim pokažem te vzhodno evropske države. Amerika pa je postala vodilna gospodarska, vojaška in politična velesila. Velesili sta tekmovali v oboroževanju, si grozili in druga drugo obtoževali. Posledica vsega tega pa je bila hladna vojna.</p> <p>Pregledamo rešitve učno-delovnega lista</p> <p>Hladna vojna je bilo obdobje, ko ni bilo ne vojne ne miru. Glavni razlog za hladno vojno je bila sovražnost med velesilama zaradi različnih ideologij (kapitalizem in socializem). Kdo je širil kapitalizem in kdo socializem? Zahodne države so hotele zajeziti širjenje socializma in se ubraniti pred njim. Nastale so tudi nove socialistične države.</p> <p>Posebej v Evropi sta bila oba ideološka svetova - zahodni demokratični in vzhodni socialistični razdeljena z železno zaveso. Potekala je od Baltika do Trsta. To poimenovanje je prvi uporabil britanski ministrski predsednik Winston Churchill. Na tablo jim napišem ime in priimek. Ali veste kakšen je bil Churchill? Pokažem jim prosojnico s Churchillom.</p> <p>Meje socialističnih držav, ki so bile sosede zahodnih, so bile resnično podobne</p>	<p>gibanja v svetu.</p> <p>ZDA in SZ.</p> <p>Ne.</p> <p>Mejo med dvema državama. S pomočjo prosojnice ugotovijo, da so bile polne bunkerjev,</p>	<p>Ljubljana: DZS, str. 232</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda dela z učno-delovnimi</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora Metoda dela s slikovnim gradivom: Floyd, Hindley (1988). Kdo je ustvaril zgodovino. Ljubljana: Mladinska Knjiga, str. 196</p> <p>Metoda razlage</p>
--	--	--	---

<p>Oboroževalna tekma (7 min)</p>	<p>železni zavesi. Poglejte si prosojnico. Kaj prikazuje? Zakaj so bile meje resnično podobne železni zavesi?</p> <p>Povem jim, da je veliko ljudi tudi umrlo, ko so hoteli pobegniti na drugo stran meje. Razlog: minska polja. Kaj so minska polja? Če ne vedo, jim razložim, kaj pomenijo minska polja.</p> <p>Z učenci preverimo učno-delovne liste.</p> <p>Učencem povem, da bodo to temo obdelali sami, s pomočjo besedila, ki ga imajo na učno-delovnem listu. Da preberejo besedilo in odgovorijo na vprašanja, ki so pod besedilom imajo 3 minute časa.</p> <p>Skupaj z učenci preverimo rešitve učno-delovnega lista.</p> <p>Pri odgovarjanju na vprašanje, kakšno orožje so izdelovali, jim pokažem slike dveh letal, raketo in eksplozijo jedrske bombe.</p> <p>Povem jim tudi kaj je biološko orožje. Ali poznate kakšno biološko orožje (terorizem v Ameriki)? Kdo je prvi sestavil in uporabil jedrsko bombo?</p>	<p>stražnih stolpov, žic, cestnih pregrad.</p> <p>Mine zakopane v zemljo.</p> <p>Učenci preberejo besedilo in odgovorijo na vprašanja.</p> <p>Antraks.</p> <p>ZDA.</p> <p>ZDA. Prvi človek na luni je bil Armstrong.</p>	<p>Metoda razgovora, Metoda s slikovnim gradivom: Dolenc, Gabrič, Rode.(1999). Koraki v času, 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 113</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda z učno-delovnimi listi</p> <p>Metoda razlage, Metoda z učno-delovnimi listi Metoda dela z besedilom</p> <p>Metoda z učno-delovnimi listi,</p> <p>Metoda razgovora Metoda slikovne demonstracije: Čuček, Jerin. (1981). Stoletje svetovne zgodovine. Ljubljana: Cankarjeva založba, str. 419, 420, 423.</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda slikovne demonstracije:</p>
---	--	--	---

<p>Odnos med velesilama (7 min)</p>	<p>Kdo je prvi poletel na luno?</p> <p>Pokažem jim sliko prvega človeka na luni.</p> <p>Ali mogoče veste kdo je prvi poletel okrog zemlje?</p> <p>Pokažem sliko in odgovorim: Prvi človek, ki je poletel okrog zemlje je bil Jurij Gagarin, Rus.</p> <p>Zdaj ko veste kakšno nevarno orožje so izdelali, me zanima, kakšne bi bile posledice, če bi to orožje uporabili?</p> <p>Ravno zato, ker so vedeli, da uporaba sile nobeni strani ne bi prinesla zmage, ampak popolno uničenje, sta se nasprotni strani zatekali k nevojaškim preprirom.</p> <p>Odnosi med velesilama in blokoma so temeljila na zastraševanju. Obe sta grozili, da bosta jedrsko orožje uporabili takoj, ko bo to potrebno. Primer takega zastraševanja oziroma merjenje moči so bile vojaške parade.</p> <p>Ali veste kaj so vojaške parade?</p> <p>Da bi onemogočili vpliv nasprotnega ideološkega sveta, sta ZDA in SZ omejili gospodarsko in politično sodelovanje.</p> <p>Obdobje hladne vojne je trajalo do leta 1989/1990, padec berlinskega zidu.</p> <p>Ali veste kaj o berlinskem zidu?</p>	<p>Ne.</p> <p>Orožje bi uničilo ves svet, ljudi, rastline in živali bi pomrle.</p> <p>Da. To so proslave, kjer pokaže država, kakšno orožje ima (letala, tanki, rakete...).</p> <p>Da. Zgrajen je bil v Berlinu. Zgradili so ga Sovjeti, skupaj z vzhodnimi Nemci, okrog tistih con v Berlinu, ki so bile pod oblastjo zahodnih sil.</p>	<p>demonstracije: Repe. (1995). Naša doba: Oris zgodovine 20. stoletja. Ljubljana: DZS, str. 227</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda dela z</p>
--	--	--	---

<p>Zaključni Del (10 min)</p>	<p>Z učenci preverimo učno-delovne liste.</p> <p>Prva igra vlog Prosim za dva prostovoljca za igro vlog. Učenci na listu dobijo navodila.</p>	<p>Učenca se pripravita za igro.</p>	<p>učno-delovnimi listi</p> <p>Metoda izkustvenega učenja (igra vlog)</p>
<p>5 min</p>	<p>Sta predsednika, ki se hvalita in grozita drug drugemu, kakšno super in najboljše orožje so naredili in odgovarjata na vprašanje novinarjev. Eden je predsednik SZ (Hruščov), drugi pa predsednik ZDA (Kennedy).</p> <p>Za boljšo predstavo, jima dam sliki s predsednikoma.</p> <p>Ostali učenci so novinarji, ki s pomočjo učbenika in učno-delovnega lista oblikujejo vprašanja za oba predsednika.</p>		<p>Metoda slikovne demonstracije: Floyd, Hindley. (1988). Kdo je ustvarjal zgodovino. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 234, 236</p>
<p>5 min</p>	<p>Druga igra vlog Zdaj boste sodelovali vsi. Ste v obdobju hladne vojne in poslušate radijsko oddajo: Kje pa vas čevelj žuli? To je oddaja v kateri lahko izraziš oziroma poveš svoje mnenje. Današnja tema je: Kaj ti pomeni jedrsko orožje in ali se bojiš posledic uporaba jedrskega orožja?</p> <p>Za boljšo prestavo lahko uporabijo učbenik, učno – delovni list, prosojnici (letali, eksploziji).</p> <p>Na tablo jim nalepim list z vprašanjem.</p>	<p>Učenci se pripravijo za igro vlog.</p>	<p>Metoda izkustvenega učenja (igra vlog)</p> <p>Metoda dela s pisnim in ustnim gradivom</p>

PRILOGE

- Učno-delovni listi za učence
- Rešeni učno-delovni listi
- Slike (Hruščov, Kennedy, prvi človek na luni, Jurij Gagarin, Winston Churchill)
- Plakat (rdeči krog z napisom, vprašanje iz igre vlog)
- Navodila za igro vlog (2x)
- Prosojnice (zemljevida, letali, eksploziji dveh atomskih bomb)

HLADNA VOJNA

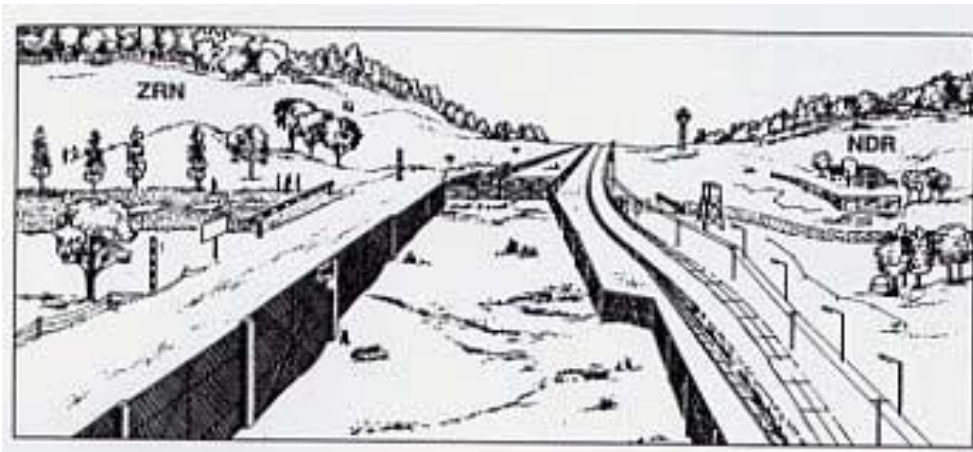
1. Razhajanje Vzhoda in Zahoda

Druga svetovna vojna je na površje potisnila dve novi svetovni velesili: _____ in _____. Nasprotja med njima so se začela večati. SZ je širila svoje vplivno območje na _____, ZDA pa so postala vodilna _____, _____ in _____ kapitalističnega sveta. Velesili sta tekmovali med sabo v _____, si grozili in druga drugo obtoževali. Posledica tega pa je bila _____.

2. Hladna vojna

Hladna vojna je bilo obdobje, _____. Eden najpomembnejših razlogov za hladno vojno je bilo _____ in nastanek _____. V Evropi sta bila ideološka svetova – zahodni demokratični in vzhodni socialistični razdeljena z _____, ki je potekala od _____. Poimenovanje, železna zavesa, je prvi uporabil _____. Meje socialističnih držav, ki so bile sosede zahodnih so bile res podobne železni zavesi. Sestavljale so jo:

Železna zavesa

3. Oboroževalna tekma

Navodila: Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja. Časa imate 3 minute.

Velesili sta skušali drug drugo preseči v oboroževalni tekmi. Začela se je nora dirka, kdo bo izdelal več bolj izpopolnjenega orožja.

Izdelali so vodikovo bombo, ki je bila močnejša od atomske, daljinski bombnik in jedrske rakete. V konice medcelinskih raket so vgradili atomske glave, atomske naboje so nosile podmornice in letala. Potekalo je tudi oboroževanje v vesolju. Neposreden vojaški spopad med blokoma (zveza držav ali strank s podobnimi interesi) je preprečevalo vojaško ravnotežje (stanje, v katerem sta nasprotnika izenačena v oborožitvi. Leta 1949 je bilo doseženo ravnotežje v jedrski oborožitvi, leta 1958 pa v raketni.

1. Kakšno orožje so izdelali?
2. Kaj pomeni blok in kaj vojaško ravnotežje?
3. Kdaj je bilo doseženo ravnotežje v jedrski oborožitvi?

Merjenje moči (1962)

Atomska bomba je s svojo radioaktivno močjo in radioaktivnostjo odločilno zaznamovala počasnno obdobje.

4. Odnos med velesilama

Države, ki so razvile jedrsko orožje, so izvedle veliko poskusov. Poskusi v zraku so, podzemne eksplozije so _____, oboji pa so za dolga leta _____.

Ker sta velesili vedeli, da uporaba sile ne bi prinesla zmage, ampak popolno uničenje (računi so pokazali, da bi lahko celo _____), sta se zatekali k _____. Odnosi med velesilama in blokoma so temeljili _____. Obe sta grozili, da bosta uporabili jedrsko orožje takoj, ko bo to potrebno. Da bi omejili oziroma onemogočili vpliv nasprotnega ideološkega sveta, sta ZDA in SZ omejili _____. Obdobje Hladne vojne je trajalo _____.

REŠITVE: HLADNA VOJNA

1. Razhajanje Vzhoda in Zahoda

Druga svetovna vojna je na površje potisnila dve novi svetovni velesili: **Sovjetsko zvezo** in **Združene države Amerike**. Nasprotja med njima so se začela večati. SZ je širila svoje vplivno območje na **vzhodnoevropske države**, ZDA pa so postala vodilna **gospodarska, vojaška** in **politična velesila** kapitalističnega sveta. Velesili sta tekmovali med sabo v **oboroževanju**, si grozili in druga drugo obtoževali. Posledica tega pa je bila **hladna vojna**.

2. Hladna vojna

Hladna vojna je bilo obdobje, **ko ni bilo ne vojne ne miru**. Eden najpomembnejših razlogov za hladno vojno je bilo **širjenje socializma po svetu** in nastanek **socialističnih držav**. V Evropi sta bila ideološka svetova – zahodni demokratični in vzhodni socialistični razdeljena z **železno zaveso**, ki je potekala od **Baltika do Trsta**. Poimenovanje, železna zavesa, je prvi uporabil **Winston Churchill**. Meje socialističnih držav, ki so bile sosede zahodnih so bile res podobne železni zavesi. Sestavljale so jo: **žične ovire, minska polja, vojaške patrolje, stražni stolpi**.

3. Oboroževalna tekma

Kakšno orožje so izdelali?

Izdelali so jedrske rakete, daljinski bombnik, vodikovo bombo.

Kaj pomeni blok in kaj vojaško ravnotežje?

Blok je zveza držav ali strank s podobnimi interesi.

Vojaško ravnotežje je stanje, v katerem sta nasprotnika izenačena v oborožitvi.

Kdaj je bilo doseženo ravnotežje v jedrski oborožitvi?

Ravnotežje v jedrski oborožitvi je bilo doseženo leta 1949.

4. Odnos med velesilama

Države, ki so razvile jedrsko orožje, so izvedle veliko poskusov. Poskusi v zraku so **onesnaževali ozračje**, podzemne eksplozije so **povzročale potrese**, oboji pa so za dolga leta **zastrepili zemeljsko površje**.

Ker sta velesili vedeli, da uporaba sile ne bi prinesla zmage, ampak popolno uničenje (računi so pokazali, da bi lahko celo **večkrat uničili ves svet**), sta se zatekali k **nevojaškemu preprirom**. Odnosi med velesilama in blokoma so temeljili **na zastraševanju**. Obe sta grozili, da bosta uporabili jedrsko orožje takoj, ko bo to potrebno. Da bi omejili oziroma onemogočili vpliv nasprotnega ideološkega sveta, sta ZDA in SZ omejili **politično in gospodarsko sodelovanje**.

Obdobje Hladne vojne je trajalo **do leta 1989 /1990**.

Navodila za prvo igro vlog

Ste novinarji, ki sprašujete predsednika ZDA in SZ.

Za pomoč imate nekaj opornih točk:

- Američani so prvi, ki so naredili in uporabili jedrsko bombo
- Rusi so naredili še močnejšo vodikovo bombo
- Rakete, letala, jedrske podmornice
- Američani prvi stopili na luno
- Rusi so prvi obkrožili zemljo
- Posledice uporabe jedrskega orožja (uničili cel svet)
- Učno-delovne liste
- učbenik

Časa imate dve minuti!

Pa veliko domišlije !!!

Navodila za drugo igro vlog

Ste v obdobju hladne vojne in poslušate radijsko oddajo: Kje pa vas čevelj žuli?

To je oddaja v kateri lahko izrazite oziroma poveste svoje mnenje o določeni temi. Današnja tema je: Kaj vam pomeni jedrsko orožje in ali se bojite posledic uporabe jedrskega orožja in zakaj?

Za pomoč imate nekaj opornih točk:

- Učbenik
- Učno- delovni list
- Vaše razmišljanje
- Prosojnici z letli in eksploziji jedrskih bomb

Časa imate dve minuti!

Pa veliko domišlije!!!

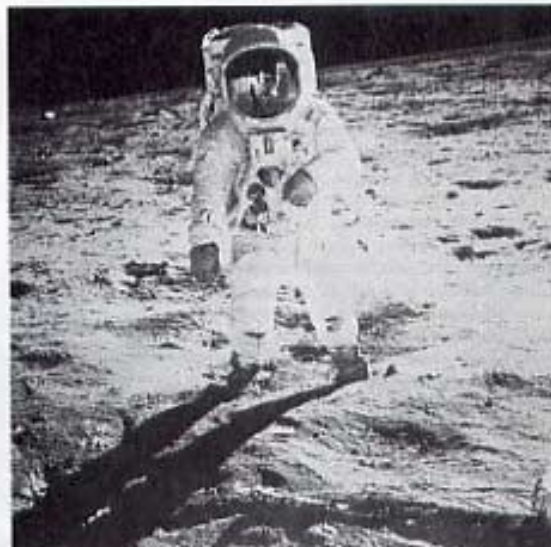

Atomska bomba je s svojo velikno močjo in radioaktivnostjo odločilno raznamočala pokojno obdobje.

Jurij Gagarin, prvi človek, ki je v vesoljski ladji Vostok 12. aprila 1961 poletel okrog zemlje

Prvi človek na luni

Julija 1969 je Apollo 11 z astronauti Neilom Armstrongom, Michaelom Collinsom in Edwinom Aldrinom poletel proti mesecu. 21. julija sta se Armstrong in Aldrin z lunarnim modulom Orel spustila na mesečevo površino, Collins pa je v lunarnem modulu Kolumbija krožil okrog in čakal, da ju sprejme. Orvojitve meseca je že bila medijski dogodek: stotine milijonov ljudi je opazovalo neposreden prenos dogajanja. Na mesečevo površino je prvi stopil Armstrong in pri tem izrekel stavek, ki je prilel v zgodovino: »To je majhen korak za človeka, a velik za človeštvo.« Vesoljca sta na mesecu pustila komplete raziskovalnih naprav, ameriško zastavo in napis, da ljudje prihajajo v miru. Po tem so vesoljci v vesoljskih laboratorijih ostajali po več tednov in celo mesecev, pozornost človeštva pa se je usmerila h drugim planetom globlje v vesolju.

Drugi del:

UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO

UČNA PRIPRAVA ZA 1. LETNIK GIMNAZIJE:

**FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine**

UČNA PRIPRAVA RIMSKA OSVAJANJA NA APENINSKEM POLOTOKU IN V SREDOZEMLJU

**DATUM
20.5.2005**

**IME IN PRIIMEK
TINA PODLESEK**

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija

Razred: 1.f

Datum: 20. 5. 2005

Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Rim

Učna enota: Rimska osvajanja na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju

Učne oblike: frontalna učna oblika, individualno delo in delo v dvojicah.

Učne metode: metoda razlage, metoda razgovora ali pogovora, metoda slikovne demonstracije, metoda dela z besedilom, metoda dela z učno-delovnim listom.

Učna sredstva:

- učila: zemljevid, učno-delovni list, slikovne prosojnice.

- učni pripomočki: grafoskop, tabla.

Didaktične etape učnega procesa: uvodni del – ponovitev snovi; glavni del – uvajanje, obravnava in urjenje; zaključni del – ponavljanje.

Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, ustreznost, aktualizacija, vzgojnost, aktivnost.

Korelacije: geografija, slovenščina.

Novi pojmi: kolonija, Pirova zmaga, provinca, romanizacija.

Literatura:

1. Berzelak Stane: Stare dobe. Zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: 2003, Modrijan (2 izdaja), str. 106-110.
2. Brodnik Vilma, Jernejčič Robert A., Radonjič Zoran, Urankar – Dornik Tjaša: Zgodovina 1, Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: 2003, DZS (1. izdaja, 6. natis), str. 144-147.
3. Mali zgodovinski atlas. Ljubljana: 2002, Modrijan, str. 16.
4. Pastar Zlata, Sobotkiewicz Jelka: Zgodovina 1. Delovni zvezek za zgodovino. Ljubljana: 2003 (1. izdaja, 6. natis), str. 78-80.
5. Zgodovina antičnega Rima na CD-ROM-u. Maribor: 1996, Svarog.
6. Prosojnice:

PROSOJNICA 1:

Poselitev Apeninskega polotoka do leta 510 pr.n.št.: Zgodovina antičnega Rima na CD-Rom-u. Maribor: 1996, Svarog.

Punske vojne in prodor Rimljanov v Sredozemlje: Zgodovina antičnega Rima na CD-Rom-u. Maribor: 1996, Svarog.

PROSOJNICA 2:

Rim 338 pr.n.š., Rim 279 pr.n.š., Rim 218 pr.n.š., Rim 146 pr.n.š.: vse na internet strani; <http://www.cit.gu.edu.au/~sctwiseh/Roman/19Maps.html#338%20BC>

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

- Dijaki spoznajo temeljne značilnosti širjenja rimske oblasti na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju.

Delni ali precizni:

Uvodni del:

- Dijaki s pomočjo razgovora in slikovne demonstracije ponovijo, kje leži mesto Rim in njegov nastanek.

Glavni del:

1. Dijaki preko razlage, razgovora in slikovne demonstracije spoznajo temeljne značilnosti in potek rimskega osvajanja Apeninskega polotoka.
2. Dijaki individualno preko dela z besedilom spoznajo potek širjenja rimske oblasti v Sredozemlju: Rimsko osvajanje Zahodnega Sredozemlja in vojne s Kartažani ter osvajanje področja Balkana in Vzhodnega Sredozemlja.
3. Dijaki utemeljijo v dvojicah trditev, da je Rim postal svetovna država.

Zaključni del:

- Dijaki s pomočjo razgovora in slikovne demonstracije ponovijo potek širjenja rimske države na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju.

POTEK VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE URE:

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL (5 minut)</p> <p>Ponovitev snovi</p>	<p>Učence pozdravim in se jim predstavim.</p> <p>Povem, da sem od njihovega učitelja izvedela, da se pravkar učijo Rimsko zgodovino. Učence vprašam, ali mi lahko povedo, katero obdobje rimske zgodovine so že spoznali.</p> <p>Ali mi lahko poveste, katero obdobje spoznavate sedaj?</p> <p>Kdaj pa se je začelo obdobje republike?</p> <p>Povem, da je obdobje republike eno izmed najbolj ekspanzivnih obdobj rimske zgodovine. Učence vprašam, ali mogoče vedo naštetih ozemlja, ki jih je Rim v tem obdobju osvojil.</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da to pokaže na zemljevidu.</p>	<p>Obdobje kraljestva.</p> <p>Obdobje republike.</p> <p>Leta 509 pr.n.št., ko je bila republika ustanovljena.</p> <p>Āpeninski polotok, Sicilija, Španija, Afrika, Grčija itd.</p> <p>Učenec pokaže na zemljevidu.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije.</p> <p>Zemljevid.</p>
<p>GLAVNI DEL (35 minut)</p> <p>Uvajanje (2 minuti)</p>	<p>Povem, da je učna snov razdeljena na dva večja</p>		<p>Frontalna učna oblika.</p>

<p>Obravnava in urjenje (10 minut)</p>	<p>sklopa. V prvem je predstavljena širitev Rima na Apeninskem polotoku. Drugi sklop pa obravnava širitev Rima v Sredozemlju. Istočasno razdelim učno-delovne liste in dijake opozorim na sprotno zapisovanje učne snovi.</p> <p>1. Širjenje proti severu in jugu Apeninskega polotoka</p> <p>Povem, da je širjenje rimskega gospostva na Apeninskem polotoku potekalo od 5. do začetka 3. stoletja pr.n.št.</p> <p>Učence vprašam, ali mi lahko s pomočjo zemljevida, ki ga imajo na učno-delovnih listih in prikazuje Apeninski polotok ob nastanku Rima, povedo katera ljudstva so na Apeninskem polotoku živila ob nastanku Rima.</p> <p>Povem, da si je Rim najprej v 5. in 4. stoletju pr.n.št. podredil sosednja italska plemena. Učence vprašam, ali mi jih lahko naštejejo.</p> <p>Povem, da se je Rim nato širil proti severu in si podredil etruščansko ozemlje. Boji so potekali okrog 10 let,</p>	<p>Učenci vpišejo rešitev v manjkajoče polje na učno-delovnem listu.</p> <p>Učenci odgovarjajo.</p> <p>Latini, Samniti, Umbrijci, Sabinci.</p>	<p>Metoda razlage, metoda razgovora, metoda dela z učno-delovnim listom, metoda slikovne demonstracije – Prosojnica št. 1. (Poselitev Apeninskega polotoka do leta 510 pr.n.št.)</p>
--	--	--	--

	<p>njihovo najpomembnejše mesto Veji pa je padlo leta 396 pr.n.št.</p> <p>Sledile so bitke z Galci, plemenom ki je živel na področju Padske nižine. Učence vprašam, ali mogoče vedo, v katero ljudstvo prištevamo pleme Galcev.</p> <p>Na začetku 4. stoletja pr.n.št. so Galci pod poveljnikom Brenusom razdejali več mest, med njimi leta 390 pr.n.št. tudi Rim (ta poraz se imenuje galska katastrofa). Učence vprašam, ali mogoče vedo, zakaj Galci te zmage niso izkoristili in področje zasedli.</p> <p>Povem, da se je Rim nato širil proti jugu Apeninskega polotoka in Siciliji, kjer je naleteli na odpor Grkov in Kartažanov, ki so obvladovali vsak svoj del Sredozemlja. Učence vprašam, ali mogoče vedo, kateri del kdo.</p> <p>Povem, da je odločilen boj za prevlado na južnem delu Apeninskega polotoka potekal v začetku 3. stoletja pr.n.št., ko je prišlo do spora med Rimom in Tarentom, bogatim grškim pristaniščem v južni Italiji.</p>	<p>Kelti.</p> <p>Namen Galskih vpadov je bil predvsem ropanje in ne naselitev.</p> <p>Kartažani zahodni, Grki vzhodni del Sredozemlja.</p>	<p>Zemljevid, učno-delovni list, slikovna prosojnica.</p> <p>Grafoskop.</p>
--	--	--	---

<p>(18 minut)</p>	<p>Tarentu je v tem boju na pomoč priskočil epirski kralj Pir. Učence vprašam, ali jim je ime znano, ali so kdaj slišali za izraz Pirova zmaga in kaj pomeni.</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da prebere še zadnji odstavek na učno-delovnem listu in dopolni manjkajoča polja.</p> <p>2. Širjenje v sredozemski svet</p> <p>Učencem povem, da bodo v nadaljevanju samostojno obravnavali širitev Rima v Sredozemski svet. Sama vsebina je razdeljena na dva dela. V prvem je predstavljen spopad med Rimljani in Kartažani in širitev Rima v Zahodno Sredozemlje (tega obravnavajo učenci, ki sedijo na levi strani klopi), v drugem delu pa širitev Rima na Balkan in v Vzhodno Sredozemlje (tega obravnavajo učenci, ki sedijo na desni strani klopi).</p> <p>Učencem povem, da preberejo besedilo, ki ga imajo na učno-delovnem listu in odgovorijo na tri vprašanja, ki sledijo v nadaljevanju. Ko bodo končali bomo skupaj preverili rešitve. Časa</p>	<p>Gre sicer za zmago, vendar ob velikih izgubah.</p> <p>Učenci vpišejo rešitve v manjkajoča polja na učno-delovnem listu.</p> <p>Učenci odgovarjajo na vprašanja na učno-delovnih listih.</p>	<p>Individualno delo.</p> <p>Metoda razgovora, metoda dela z besedilom, metoda dela z učno-delovnim listom, metoda slikovne demonstracije – Prosojnica št. 1. (Punske vojne in prodor Rimljanov v Sredozemlje).</p>
-------------------	---	--	---

<p>Preverjanje rešitev</p> <p>(5 minut)</p>	<p>imajo 10 minut.</p> <p>2.1 Spopad med Rimljani in Kartażani ali Punci</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da prebere prvo vprašanje in nanj odgovori itd.</p> <p>Med odgovarjanjem kot ilustracijo pokažem slikovno prosojnico.</p> <p>2.2 Rimska osvojitve Balkana in Vzhodnega Sredozemlja</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da prebere prvo vprašanje in nanj odgovori itd.</p> <p>Na koncu učencem povem, da naj se v dvojicah posvetujejo in odgovorijo še na zadnji dve vprašanji na učno-delovnem listu.</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da prebere prvo vprašanje in nanj odgovori itd.</p>	<p>Učenec prebere vprašanje in nanj odgovori.</p> <p>Ostali učenci preverjajo svoje rešitve ali zapisujejo odgovore na učno-delovne liste.</p> <p>Učenec prebere vprašanje in nanj odgovori.</p> <p>Ostali učenci preverjajo svoje rešitve ali zapisujejo odgovore na učno-delovne liste.</p> <p>Učenci odgovarjajo na vprašanji na učno-delovnih listih.</p> <p>Učenec prebere vprašanje in nanj odgovori. Ostali učenci sodelujejo in zapisujejo rešitve na učno-delovni list.</p>	<p>Učno-delovni list, slikovna prosojnica.</p> <p>Grafoskop.</p> <p>Delo v dvojicah.</p> <p>Metoda razgovora, metoda dela z učno-delovnim listom.</p> <p>Učno-delovni list.</p>
---	---	--	---

<p>ZAKLJUČNI DEL (5 minut)</p> <p>Ponavljjanje</p>	<p>Povem, da bomo na koncu še enkrat ponovili, katera ozemlja je Rim osvojil na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju. Pogovor navežem na slikovno prosojnico in učencem zastavim naslednja vprašanja.</p> <p>Enega od učencev prosim, da pride k zemljevidu in kaže osvojena ozemlja.</p> <p>Katera ljudstva si je Rim podredil na Apeninskem polotoku?</p> <p>Katera ozemlja je Rim pridobil s punskimi vojnami in kaj je na teh ozemljih nastalo?</p> <p>Katera ozemlja je Rim pridobil pri širjenju na Balkan in v Vzhodnem Sredozemlju?</p>	<p>Učenci odgovarjajo.</p> <p>Učenec kaže ozemlja na zemljevidu.</p> <p>Italska plemena v osrednji in južni Italiji, Etruščane in Galce na severu in grška mesta na jugu.</p> <p>Šicilijo, Korziko in Sardinijo, Španijo, Afriko – province.</p> <p>Galija, Ilirija, Makedonija, Ahaja in Azija.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije – Prosojnica št. 2.</p> <p>Slikovna prosojnica</p> <p>Grafoskop.</p>
--	---	--	---

PRILOGE:

1. Učno-delovni list neizpolnjen
2. Učno-delovni list izpolnjen (zapis učne snovi)
3. Slikovne prosojnice

RIMSKA OSVAJANJA

1. ŠIRJENJE PROTI SEVERU IN JUGU APENINSKEGA POLOTOKA

Širjenje rimskega gospostva na Apeninskem polotoku je potekalo od _____ stoletja pr.n.št.

Pri širjenju na Apeninskem polotoku si je Rim podredil naslednja ljudstva:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Po Pirovem umiku Rim razširi oblast nad celotnim Apeninskim polotokom vse do Padske nižine. Vsa osvojena ozemlja postanejo _____. V njih so nastanili rimske vojaške posadke in jih z Rimom povezali s pomočjo dobrih cest. Zunaj geografskega področja ostanejo le _____ v Padski nižini in _____ na jugu polotoka.

2. ŠIRJENJE V SREDOZEMSKI SVET

2.1 SPOPADI MED RIMLJANI IN KARTAŽANI ALI PUNCI

Preberi naslednje besedilo in odgovori na vprašanja v nadaljevanju!

Ko so Rimljani osvojili območje Apeninskega polotoka, jim ta razmejitev ni več ustrezala. Hoteli so si zagotoviti trgovsko prevlado in gospodarski vzpon tudi v Sredozemlju. Spopadi med Rimljani in Kartažani ali Punci (Punec – »poenicus«, temnokožec ali Feničan), kot so jih poimenovali Rimljani, je postal neizogiben.

1. Punska vojna (264-241 pr.n.št.):

Povod za spopad med Rimljani in Punci je bilo območje Sicilije, bogate žitnice Sredozemlja. Zahodni del otoka je bil kartažanski, vzhodni del pa grški. Rimljani so izkoristili nenehne spore in podprli boj sicilskih in italških Grkov za prevlado nad Kartažani. Prišlo je do 23-letnega boja za prevlado na Siciliji in v Zahodnem Sredozemlju.

Boji za Sicilijo so se za Rimljane uspešno končali, saj so v pomorskih bitkah (odločilna je bila bitka pri Egatskih otokih leta 241 pr.n.št.) premagovali Kartažane in izsilili mirovno pogodbo, s katero se je Kartagina zavezala, da ne bo plula v rimske vode in napadala rimskih zaveznikov, da bo 10 let plačevala visoko odškodnino in da se bo odrekla vsem svojim zahtevam do Sicilije. Sicilija je postala prva rimska provinca in prvo čezmorsko ozemlje, ki je pripeljalo do prvega neposrednega stika Rima s helenističnim svetom. Kmalu zatem so si Rimljani podredili še Sardinijo in Korziko, ki sta postali druga rimska provinca. Kartažani so izgubo sicilskega ozemlja kmalu nadomestili z zasedbo ozemlja v južni Španiji. Tam so osnovali središče Nova Kartagina (Carthago Nova) in pripravljali nov udarec proti Rimu.

2. Punska vojna (218-201 pr.n.št.):

Hanibal, najslavnejši kartažanski vojskovodja, je pozimi med leti 219 in 218 pr.n.št. z ogromno vojsko, štela je okoli 50.000 pešcev, 9.000 konjenikov in 37 slonov, odšel iz Španije in preko Pirenejev, južne Francije in zasneženih Alp vdrl v Padsko nižino. V prvih spopadih na severu Apeninskega polotoka je premagal Rimljane. Bitka pri Kanah (216 pr.n.št.) v jugovzhodnem delu Italije je Rimljanom prinesla najhujši poraz v dotedanji zgodovini. Kartažani so pod Hanibalovim vodstvom popolnoma uničili rimsko vojsko. Posledice tega poraza so v Rimu čutili z izgubo zaveznikov, le italška plemena v srednji Italiji in večina grških zavezniških mest jim je ostala zvesta. Kartažani so tedaj zamudili priložnost za napad na Rim, saj so Rimljani brezglavo vpili: »Hanibal je pred vrati!«.

Rimljani so za nadaljevanje pripravili načrt, s katerim so skušali Hanibala odrezati od njegovih zvez z zunanjim svetom. Bojišče so odprli v južni Španiji

in na Siciliji. Pod vodstvom Publija Kornelija Scipiona so se izkrkali v Severni Afriki. Hanibala so prisilili, da je prišel na pomoč ogroženemu domačemu mestu in s tem zapustil Italijo. Leta 202 pr.n.št. je bila odločilna bitka pri Zami, v kateri je Scipio, imenovan tudi Afriški, porazil Hanibala in dosegel sklenitev premirja pod rimskimi pogoji: Španija je postala rimska provinca, Kartažani so morali plačati vojno odškodnino in izročiti Rimljanom ladjevje in posesti v Zahodnem Sredozemlju. Moč Kartagine je bila dokončno omajana, rimska pa je rasla.

Usodo najnevarnejšega rimskega nasprotnika je zapečatila 3. punska vojna (149-146 pr.n.št.). Kartažani so si kljub neznosnim mirovnim pogojem hitro opomogli. To ni bilo po okusu Rimljanom, ki jih je neprestano preganjala misel, da bi popolnoma uničili in razdejali Kartagino v severni Afriki. Po pripovedi virov je takratni rimski senator Kato vsak svoj govor končal z besedami: »Sicer pa sem mnenja, da je treba Kartagino razdejati!«. Leta 146 pr.n.št. so Rimljani oplenili in požgali mesto. Nato so izvedli še zadnje, simbolično dejanje: kraj so prekleli in potresli sol, da bi tla Kartagine za večno ostala neplodna. V tem krutem spopadu je mnogo prebivalcev mesta ostalo pod ruševinami, druge pa so Rimljani prodali kot sužnje. Zasedeno ozemlje je postalo rimska provinca Afrika (današnji Tunis).

Pri reševanju vprašanj si lahko pomagata z naslednjim zemljevidom!

Vprašanja:

1. Pojasni temeljni razlog za začetek vojne med Rimom in Kartagino?
2. Naštej največje bitke v treh punskih vojnah (kdaj, kje, kdo je bil zmagovalec)?
3. Katera ozemlja so Rimljani osvojili v prvi, drugi in tretji punski vojni in kaj je na teh ozemljih nastalo?

2.2 RIMSKA OSVOJITEV BALKANA IN VZHODNEGA SREDOZEMLJA

Preberi naslednje besedilo in odgovori na vprašanja v nadaljevanju!

Balkan je postal zanimiv za Rimljane že po prvi punski vojni (264-241 pr.n.št.). Po uspešnih bojih z ilirsko kraljico Tevto, ki je na območju okoli današnjega Kotorskega zaliva kraljevala ilirskemu kraljestvu, so Rimljani svoj vpliv na južnem delu Ilirika še utrdili – rimska provinca Ilirija. Uspešno so širili oblast tudi na severu Italije, kjer so v Padski nižini premagali Galce in ustanovili rimsko provinco Galijo (Gallia Cisalpina). Po osvojitvi Padske nižine so prodirali proti vzhodu in Jadranu. Podredili so si keltske Karne in nekatera plemena severozahodno od Neretve (Histre, Delmate, Liburne, Japode).

Romanizacijo Padske nižine so nadaljevali z ustanovitvijo latinske kolonije Aquileie (181 pr.n.št.), ki je v naslednjih letih postala pomembno izhodišče za rimske pohode na vzhod proti Podonavju.

Za prodor v Vzhodno Sredozemlje so Rimljani spretno izkoriščali medsebojne spore med posameznimi območji in jih vključevali v nastajajoči svetovni imperij. V bojih proti ekspanziji makedonskega kralja Filipa V. in njegovih naslednikov je rimsko ladjevje premagalo vzhodne nasprotnike. Makedonija je postala rimska provinca. Grške države, ki so bile do tedaj odvisne od Makedonije, so proglasili za svobodne, toda le navidezno, saj so ostale pod rimskim nadzorom. Potem ko so Rimljani leta 146 pr.n.št. porušili Korint in se znebili najnevarnejšega trgovskega tekmeca na vzhodu, je v nekaj letih vsa Grčija postala rimska provinca Ahaja. Rimljani so po zasedbi Grčije pripeljali v Italijo mnogo umetnin, pa tudi številne izobražene Grke, ki so v novih razmerah kot sužnji postali vzgojitelji otrok premožnih rimskih družin.

V ptolemejskem Egiptu so se Rimljani sprva pojavili kot zavezniki, a si kasneje pokorili tudi zadnje helenistično območje. Vse maloazijske posesti, ki jih je selevkidski kralj Antiohos III. v bojih izgubil, je moral prepustiti Rimljanom. Ti pa so jih predali v roke domačim dinastom. Posamezna mesta so razglasili za svobodna. Posebne privilegije so dali pergamonskemu kralju Evmenesu II.

Rimski orel, znamenje mogočne rimske oblasti, je v Sredozemlju dokončno zagospodaril, ko je leta 133 pr.n.št. Atalos iz Pergama zapustil Rimu svoje kraljestvo in nastala je provinca Azija.

Vprašanja:

- 1. Katera plemena so prebivala na Balkanu okoli 3. stoletja pr.n.št.?**
- 2. Na kakšen način so Rimljani zasedali nova ozemlja?**
- 3. Katera ozemlja so Rimljani osvojili do konca 2. stoletja pr.n.št. na Balkanskem polotoku in katera v vzhodnem Sredozemlju?**

Na koncu odgovorite skupaj v dvojicah:

- 1. Pojasni trditev, da je Rim postal svetovna država?**
- 2. Kako imenujemo (z eno besedo) širitev rimskega vpliva na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju?**

1. ŠIRJENJE PROTI SEVERU IN JUGU APENINSKEGA POLOTOKA

Širjenje rimskega gospostva na Apeninskem polotoku je potekalo od 5. DO ZAČETKA 3. stoletja pr.n.št.

Pri širjenju na Apeninskem polotoku se je Rim boril z naslednjimi ljudstvi:

1. **ITALSKIMI PLEMENI** v osrednjem in južnem delu Italije.
 - a. **LATINI** (5. stoletje pr.n.št.), **SAMNITI** (samnitske vojne), **SABINCI** itd.
2. **ETRUŠČANSKIMI MESTI** severno od Rima.
 - a. najpomembnejše etruščansko mesto **VEJI** pade leta 396 pr.n.št.
3. **GALCI** keltskim plemenom, ki živelo na področju Padske nižine.
 - a. na začetku 4. stoletja pr.n.št. pod poveljnikom Brenusom oplenili in razdejali več mest, med njimi tudi Rim ⇒ »galska katastrofa«
4. **TARENTOM** grškim pristaniščem na južnem delu Apeninskega polotoka.
 - a. Tarentu na pomoč priskoči epirski kralj Pir ⇒ vojne s Pirom (280-275 pr.n.št.) ⇒ **PIROVA ZMAGA**

Po Pirovem umiku Rim razširi oblast nad celotnim Apeninskim polotokom vse do Padske nižine. Vsa osvojena ozemlja postanejo **RIMSKE KOLONIJE**. V njih so nastanili rimske vojaške posadke in jih z Rimom povezali s pomočjo dobrih cest. Zunaj geografskega področja ostanejo le **GALSKI NASELJENCI** v Padski nižini in **GRŠKA MESTA** na jugu polotoka.

2. ŠIRJENJE V SREDOZEMSKI SVET

2.1 SPOPADI MED RIMLJANI IN KARTAŽANI ALI PUNCI

Vprašanja:

1. Pojasni temeljni razlog za začetek vojne med Rimom in Kartagino?

Ko so Rimljani osvojili Apeninski polotok, jim ta razmejitev ni več ustrezala. Hoteli so si zagotoviti trgovsko prevlado in gospodarski vzpon tudi v Sredozemlju.

2. Naštej največje bitke v treh punskih vojnah (kdaj, kje, kdo je bil zmagovalec)?

1. punska vojna: bitka pri Egatskih otokih leta 241 pr.n.št., Rimljani;
2. punska vojna: bitka pri Kanah leta 216 pr.n.št., Kartažani;
bitka pri Zami leta 202 pr.n.št., Rimljani;
3. punska vojna: bitka za Kartagino leta 146 pr.n.št., Rimljani.

3. Katera ozemlja so Rimljani osvojili v prvi, drugi in tretji punski vojni in kaj je na teh ozemljih nastalo?

1. punska vojna: Sicilija, Sardinija in Korzika;
2. punska vojna: Španija;
3. punska vojna: Afrika (današnji Tunis).

Rimljani na omenjenih ozemljih ustanavljali province. Provinca je ozemlje, ki so ga osvojili Rimljani v Sredozemlju, zunaj Apeninskega polotoka.

2.2 RIMSKA OSVOJITEV BALKANA IN VZHODNEGA SREDOZEMLJA

Vprašanja:

1. Katera plemena so prebivala na Balkanu okoli 3. stoletja pr.n.št.?

Na Balkanu so prebivali Karni (keltsko pleme), Histri, Delmati, Liburni, Japodi.

2. Na kakšen način so Rimljani zasedali nova ozemlja?

Rimljani so izkoriščali medsebojne spore med posameznimi območji in prihajali kot osvoboditelji. Osvobojene države so proglasili za svobodne, toda le navidezno, saj so ostale pod njihovim nadzorom.

3. Katera ozemlja so Rimljani osvojili do konca 2. stoletja pr.n.št. na Balkanskem polotoku in katera v vzhodnem Sredozemlju?

Apeninski polotok: Galija (Gallia cisalpina);

Balkanski polotok: Ilirija (obale jadranskega morja);

Vzhodno Sredozemlje: Makedonija, Ahaja (današnja Grčija), Azija (današnja Anatolija v Turčiji).

Na koncu odgovorite skupaj v dvojicah:

1. Pojasni trditev, da je po koncu omenjenih osvajanj Rim postal svetovna država?

Rim je po koncu osvajanj postal svetovna država zato, ker se je dejansko razprostil čez celotni takrat znani svet. Zaobjemal je namreč province v Evropi, Afriki in Aziji.

2. Kako imenujemo (z eno besedo) širitev rimskega vpliva na Apeninskem polotoku in v Sredozemlju?

Romanizacija.

PROSOJNICA 1

Poselitev Apeninskega polotoka do leta 510 pr.n.št.

Punske vojne in prodor Rimljanov v Sredozemlje

PROSOJNICA 2

Rim 338 pr.n.š.

Rim 279 pr.n.š.

Rim 218 pr.n.š.

Rim 146 pr.n.š.

UČNA PRIPRAVA ZA 2. LETNIK GIMNAZIJE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

Učna priprava: RAZKOL MED ZAHODNO IN VZHODNO CERKVIJO IN INVESTITURNI BOJ

Ljubljana, 12. 4. 2005

Nina KLISARIČ

OSNOVNI PODATKI:

Šola: **Gimnazija Jožeta Plečnika, Šubičeva ulica 1, Ljubljana**

Razred: **2.g**

Datum: **12. 4. 2005**

Predmet: **Zgodovina**

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: **Evropa in svet v visokem in poznem srednjem veku**

Učna enota: **Razkol med zahodno in vzhodno cerkvijo in Investiturni boj**

Učne oblike: **kombinirana učna oblika: frontalna, individualna, v dvojicah**

Učne metode: **metoda razgovora, metoda razlage, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda dela s tekstom**

Učna sredstva:

- **učila:** Učbenik (Zgodovina 2, DZS, 2000), učni list, prosojnice (prosojnica 1 *Papež in patriarh* (<http://mediapool.bg/site/bulgaria/2002/05/24/papa-patriarh.jpg>), prosojnica 2 *Karel veliki* (http://www.triera.net/upload/zabava/karel_veliki_1_show.jpg), prosojnica 3 *Rešitve učnega lista – sklop vprašanj 1, 2, 3*, prosojnica 4 *Širjenje krščanstva v Evropi* (Zgodovina 2, str. 71), prosojnica 5 *Konstantin in Metod* (Slovenski veliki leksikon, str. 322), prosojnica 6 *Razlike med katoliško in pravoslavno vero* (Zgodovina 2, str. 72), prosojnica 7 *Pomen besed investitura, insignije, simonija, konkordat* (Zgodovina 2, str. 73), prosojnica 8 *Rešitve učnega lista – sklop vprašanj 4, 5*, prosojnica 9 *Obseg cerkvene države* (Zgodovina 2, str. 74).

- **učni pripomočki:** Grafoskop, projekcijsko platno, tabla, flomaster.

Didaktične etape učnega procesa:

1. pripravljanje učencev v delo:

uvodna motivacija s prosojnico, podajanje naslova in predstavitev učne snovi, ki jo bomo obravnavali v današnji učni uri

2. obravnavanje učne snovi:

učna vsebina je razdeljena na učne poudarke, sprotno ponavljanje in povezovanje z že predelano snovjo

3. ponavljanje:

sprotno in zaključno

Didaktična načela: **nazornost, sistematičnost, aktualizacija, aktivnost, ustreznost**

Korelacije: **geografija, slovenščina**

Novi pojmi: **ikonoklastični spor, insignije, investitura, simonija, konkordat**

Literatura:

- 2000 let krščanstva, 1991. Ljubljana: ZSK, 986 str.
- Berzelak, S., 2002. Srednji in novi vek: zgodovina za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan, str. 21 – 22.
- Hozjan, A., Potočnik, D., 2000. Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 70 – 75.
- Slovenski veliki leksikon, 2003. Ljubljana: Mladinska knjiga, 693 str.
- Svetovna zgodovina, 1981. Ljubljana: Cankarjeva založba, 705 str.
- Šifrer, V., 2001. Zgodovina 2. Delovni zvezek za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 50 – 53.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

- učenci poznajo vzroke za razkol med zahodno in vzhodno cerkvijo ter vedo kaj je to investiturni boj.

Delni ali precizni:

Uvodni del

- učenci spoznajo vzroke nesoglasij med Rimom in Bizancem.

Prva podtema

- učenci spoznajo politično situacijo na zahodu in vzhodu.

Druga podtema

- učenci spoznajo vplive posvetne oblasti na cerkev ter osnovne razlike med zahodno in vzhodno cerkvijo.

Tretja podtema

- učenci spoznajo pojem simonija in njegove posledice.

Četrta podtema

- na podlagi odlomka sklepajo o posledicah investiturnega boja.

Peta podtema

- na podlagi odlomka, prebranega v četrti podtemi, in povedanega v uri učenci sklepajo o širjenju papeške moči in razvoju cerkvene države.

Zaključni del

- preko vprašanj učenci ponovijo snov današnje ure.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL</p> <p>1. Predstavitev 5 minut</p> <p>2. Uvodna motivacija</p> <p>3. Predstavitev učne snovi današnje ure</p>	<p>Dober dan. Moje ime je Nina in danes se bomo skupaj sprehodili skozi uro zgodovine.</p> <p>Na projicirani sliki sta dve osebi. Oglejte si ju, razmislite kakšni sta njuni funkciji in kaj predstavljata.</p> <p><i>Prosojnica 1</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kdo sta ti dve osebi na sliki? • Kakšni sta njuni funkciji? • Ali so oboji kristjani? • Ali so med njimi razlike? <p>V današnji uri bomo govorili o razlikah med rimokatoliško oziroma zahodno cerkvijo in pravoslavno oziroma vzhodno cerkvijo. Ugotovili bomo vzroke</p>	<p>Dober dan.</p> <p><i>Učenci si ogledujejo sliko.</i></p> <p>Papež in patriarh.</p> <p>Oba vodita cerkveno skupnost. Papež rimokatoliško, patriarh pravoslavno.</p> <p>Da.</p> <p>Da.</p>	<p>Netradicionalna frontalna oblika Metoda razlage in razgovora.</p> <p>Metoda razlage + metoda dela s slikovnim gradivom. Grafoskop + prosojnica 1 (Papež in patriarh: http://mediapool.bg/).</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Kreda + tabla.</p>

	<p>za te razlike in ugotovili posledice teh razlik v zahodni cerkvi.</p> <p><i>Na tablo napišem naslov Razkol med zahodno in vzhodno cerkvijo in investiturni boj.</i></p> <p><i>Učencem razdelim učne liste, ki jih bomo reševali sproti.</i></p>		
<p>GLAVNI DEL</p> <p>1. Začetki nesoglasij med Rimom in Konstantinopolom</p> <p>7 minut</p>	<p><i>Prvi sklop vprašanj boste rešili na koncu prvega dela.</i></p> <p>Na osnovi določil koncilov iz 4. in 5. stoletja, je imel rimski patriarh častno mesto med patriarhi katoliške cerkve. Poleg rimskega so bili še bizantinski, jeruzalemski, aleksandrijski in antiohijski patriarh.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slednji trije so v 7. stoletju padli v anonimnost. Zakaj? • Kateri patriarh pa se je obdržal? <p>Bizantinski patriarh je s tem postal edini visoki cerkveni dostojanstvenik na vzhodu.</p>	<p>Zaradi vdora Arabcev iz vzhoda, ki so zavzeli njihova vplivna območja.</p> <p>Bizantinski patriarh.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

	<p>spora.</p> <p>Tako na vzhodu kot zahodu se je začela vera temeljito mešati s politiko.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katera znana oseba je bila povezana s papežem? <p>Prosojnica 2</p> <p>Ker je bil Karel Veliki v dobrih odnosih s papežem, je Karel dobil enak položaj, kot ga je imel vzhodni cesar do vzhodne cerkve.</p> <p>Papež je Karla Velikega kronal za rimskega cesarja, s čimer se je zameril Bizancu (kronanje je zavrnil). To kronanje je bilo le eno v vrsti nesoglasij med Rimom in Bizancem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razlika je bila tudi v jeziku v bogoslužju. Kateri jezik so uporabljali na zahodu in katerega na vzhodu? <p>Zahod je videl v papežu in latinskem jeziku oporo vere.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čemu so še 	<p>Karel Veliki.</p> <p>Na zahodu latinski jezik, na vzhodu grškega.</p> <p>Primarni vlogi papeža.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora + metoda dela s slikovnim gradivom. Grafoskop + prosojnica 2 (Karel Veliki: http://www.tri-era.net/).</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda</p>
--	--	---	---

<p>2. Vpliv posvetne oblasti na cerkev in razkol 9 minut</p>	<p>ugovarjali na vzhodu?</p> <p>Kljub poskusom pomiritve spora (zaroka bizantinskega prestolonaslednika s Karlovo hčerko) se sporni zgladil. Tako je že v 9. in 10. stoletju prihajalo do kratkotrajnih prekinitev odnosov, ki pa so jih še rešili.</p> <p><i>Sedaj rešite sklop vprašanj pod številko 1.</i></p>	<p><i>Rešujejo učni list.</i></p>	<p>razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Individualna oblika.</p>
	<p><i>Po 3 minutah preverimo odgovore s pomočjo prosojnice.</i></p> <p>Prosojnica 3</p>	<p>1</p> <p>Arabcev, bizantinskega patriarha, bizantinskim cesarjem, vrhovni verski poglavar, prevladi, kulturna, jezikovna, politična situacija, krhanja odnosov</p>	<p>Metoda demonstracije.</p> <p>Grafoskop + prosojnica 3 (rešitve učnega lista, sklop vprašanj 1).</p>
	<p><i>Drugi sklop vprašanj poskušajte reševati sprti ob razlagi.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ali je bil s kronanjem Karla Velikega za rimskega cesarja njegov vpliv na cerkev zmanjšan ali ne? <p>Papež je bil Karlu</p>	<p><i>Sproti rešujejo učni list.</i></p> <p>Ne, njegov vpliv se je povečal.</p>	<p>Individualna oblika.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

	<p>Velikemu popolnoma podrejen.</p> <p>Med tem je vzhodna cerkev širila svoj vpliv.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Če pogledate na zemljevid, kam je širila svoj vpliv? <i>Prosojnica 4</i> • Kdo je živel na tem področju? • Na čigave ukaze je prišlo do širjenja vpliva in s tem pokristjanjevanja? • Kateri dve osebi sta bili pomembni v tem pokristjanjevanju? <i>Prosojnica 5</i> • Zakaj je bilo njuno pokristjanjevanje uspešno? <p>Ta razširitev vpliva carigrajskega patriarha in s tem razširitev</p>	<p><i>Pogledajo na projeciran zemljevid.</i></p> <p>Na vzhod in jugovzhod Evrope.</p> <p>Slovanska plemena in druga ljudstva.</p> <p>Na ukaze bizantinskega cesarja.</p> <p>Konstantin (Ciril) in Metod.</p> <p>Ker sta prevedla cerkvena besedila v enega izmed staroslovanskih jezikov (bila razumljiva vernikom) in ker sta sestavila slovansko abecedo in pisavo glagolico.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora + metoda uporabe slikovnih gradiv. Grafoskop + prosojnica 4 (Širjenje krščanstva v Evropi: Zgodovina 2, str. 71).</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora + metoda uporabe slikovnih gradiv. Grafoskop + prosojnica 5 (Konstantin in Metod: Slovenski veliki leksikon, str. 322).</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>
--	---	---	---

	<p>bizantinskega obredja, ni bila všeč papežu. Z odposlanci k ljudstvom vzhoda in jugovzhoda je hotel doseči priznanje njegove oblasti in prevzem rimskega obredja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ali je bil pri tem uspešen? • Temu so sledili poskusi reševanja sporov. So bili uspešni ali neuspešni? <p>Posledica je bil dokončni razkol, do katerega je prišlo leta 1054. Takrat je papež Leon IX. po legatih od vzhodne cerkve zahteval priznanje njegovih sklepov. Mihael Kerularij, takratni carigrajski patriarh, jih je zavrnil. Sledila so izobčenja obojih s strani obojih.</p> <p><i>Preverim odgovore. Kličem učence in odkrivam prosojnico z odgovori.</i> Prosojnica 3</p>	<p>Ne.</p> <p>Neuspešni.</p> <p><i>Učenci odgovarjajo.</i></p> <p>2 večanja, posvetne oblasti na cerkev, bizantinskega cesarja, slovanska plemena, druga ljudstva, Cirila, Metoda, prevedla cerkvena besedila,</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda demonstracije. Grafoskop + prosojnica 3 (rešitve učnega lista, sklop vprašanj 2).</p>
--	---	---	---

<p>3. Simonija in cerkveno reformno gibanje 7 minut</p>	<p>Ob razkolu prišlo tudi do večanja razlik med vzhodno in zahodno cerkvijo.</p> <ul style="list-style-type: none"> Katere so poglobitve razlike med katoliško in pravoslavno vero? <p>Prosojnica 6</p> <p>Če je čas:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1204. leta se je spor med vzhodno in zahodno cerkvijo še bolj poglobil. Zakaj? <p><i>Poskušajte tudi tretji sklop vprašanj reševati ob razlagi.</i></p> <p>Že s Karlom Velikim, ki je sam nastavljal škofe in visoke cerkvene dostojanstvenike, se je posvetna oblast začela vmešavati v cerkveno upravne razmere.</p> <p>Še bolj je bila cerkvena oblast odvisna od posvetne po kronanju Otona I. za rimskega</p>	<p>slovansko abecedo, glagolico, izgubljeno, verski razkol, 1054</p> <p>V celibatu, obliki križa, prekrižanju...</p> <p>Zaradi zavzetja in precejšnjega uničenja Bizanca v IV. Križarski vojni.</p> <p><i>Učenci sproti rešujejo učni list.</i></p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora + metoda uporabe slikovnih gradiv . Grafoskop + prosojnica 6 (Razlike med katoliško in pravoslavno vero: Zgodovina 2, str. 72).</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Individualna oblika.</p> <p>Metoda razlage.</p>

	<p>cesarja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj si je Oton I. zagotovil s kronanjem za rimskega cesarja? <p>S tem je postal umeščevalec papeža in vrhovni poglavar cerkvene države in njenih dohodkov. Cesar je papeža potrdil z INVESTITURO in s predajo INSIGNIJ ter s predajo posesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj pomeni investitura in insignije? Prosojnica 7 <ul style="list-style-type: none"> • Kaj si je cesar ustvaril z bogato obdarovanim škofovskim slojem, ki ga je umeščal in nadzoroval sam? • 910. leta so v Burgundiji ustanovili samostan Cluny. Ali kdo ve kateri red je 	<p>Pravico soodločanja pri volitvah papežev (posvetil le cesarja, ki mu je obljubil zvestobo).</p> <p>Investitura = po cerkvenem pravu dodelitev službenega položaja z umestitvijo in predajo insignij. Insignije = zunanja znamenja službe in z njo zvezane posvetne in cerkvene oblasti (pri škofih prstan in palica, pri papežu palica in papeška krona).</p> <p>Ustvaril si je največjo politično oporo moči.</p> <p>Benediktinski.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora + metoda demonstracije. Grafoskop + prosojnica 7 (Investitura in insignija – pomen: Zgodovina 2, str. 73).</p> <p>Metoda razgovora.</p>
--	---	---	---

	<p>bil v samostanu?</p> <p>Ustanovitelj samostana ga je predal neposredno papeževi oblasti in ne oblasti tamkajšnje škofije.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakaj je bila to njegova prednost? <p>Clunyjevski menihi so se strogo držali redovnih pravil, služili vernikom in s tem pridobivali na ugledu med preprostimi ljudmi. Iz redovništva je izšlo Clunyjevsko gibanje z zahtevami po spremembi cerkvenega življenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaj bi bile zahteve tega gibanja? <p>Rečemo, da so napadali SIMONIJO. Prosojnica 7</p> <p>Simonija je bila dokončno prepovedana okoli 1060. leta.</p> <ul style="list-style-type: none"> Komu je potem to gibanje dajalo moč? 	<p>Ker s tem ni bil podrejen škofu in tako posvetni oblasti.</p> <p>Odprava investiture s strani cesarja.</p> <p>Simonija = kupovanje funkcij in služb (predvsem cerkvenih) za denar.</p> <p>Papežu.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage + metoda demonstracije. Grafoskop + prosojnica 7 (Simonija - pomen: Zgodovina 2, str. 73).</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
--	--	--	---

<p>4. Canossa in Worms 7 minut</p>	<p>Na podlagi tega je papež Gregor VII. 1075 razglasil papežev univerzalni položaj, ki ni podvržen nobeni sodbi in ki mu daje moč odstaviti cesarja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaj je bila kazen za nepokorščino papežu? <p><i>Preverimo odgovore tretjega sklopa, kličem učence.</i></p> <p>Prosojnica 3</p>	<p>Izobčenje.</p> <p><i>Učenci odgovarjajo in preverjajo odgovore.</i></p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda demonstracije.</p>
	<p><i>Četrty sklop vprašanj boste rešili po kocu četrtega dela.</i></p> <p>Nemški cesar Henrik IV. je zaradi tega papeža Gregorja VII. odstabil, le ta pa ga je izobčil. S tem pa je njegove podložnike odvezal</p>	<p>3</p> <p>Karel Veliki, oblast nad cerkvijo, Otona I., soodločanje, investituro, insignij, politično oporo svoje moči, 910, benediktinski, neposredno papežu, simonije, 1060, Gregorju VII., 1075, papežev univerzalni položaj, odstaviti cesarja, izobčenje</p>	<p>Grafoskop + prosojnica 3 (rešitve učnega lista, sklop vprašanj 3).</p>
			<p>Metoda razlage.</p>

	<p>fevdalne zvestobe in pokorščine.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaj se je zgodilo s kraljem? <p>1077 je zato Henrik IV. prišel v Canosso papeža prosit za ponovno umestitev v krščansko vero. To kraljevo ponižanje pa ni rešilo vprašanja investiture. Spor med papeži in kralji se je končal s KONKORDATOM IZ WORMSA 1122. Konkordat = dokončen dogovor med cerkvijo in posamično državo o ureditvi medsebojnih razmerij.</p> <p><i>Prosojnica 7</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Preberite odlomek iz konkordata in povejte kaj je bili njegov glavni sklep? <p><i>Učni list</i></p> <p>Odpovedal se je investituri a je imel še vedno pravico do odobritve izvoljenega škofa s cerkveno posestjo in pravico do prisege zvestobe.</p>	<p>Zaradi tega se je poslabšal oziroma oslabil njegov položaj in ugled.</p> <p><i>Preberejo odlomek.</i></p> <p>Vladar se je odpovedal investituri.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage + metoda demonstracije.</p> <p>Grafoskop + prosojnica 7 (Konkordat – pomen: Zgodovina 2, str. 75).</p> <p>Metoda dela s tekstom + metoda razgovora. (Wormski konkordat – odlomek: Zgodovina 2, str. 75).</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
--	--	---	---

5. Prevlada papeštva po 1246 5 minut	<ul style="list-style-type: none"> • Kaj je to pomenilo? <p><i>Na voljo imate 3 minute, da rešite četrti sklop vprašanj.</i></p>	<p>To je vladarju še naprej zagotavljalo posredni vpliv na izvolitve škofov.</p> <p><i>Rešujejo sklop vprašanj številka 4.</i></p>	<p>Individualna oblika.</p> <p>Metoda demonstracije.</p>	
	<p><i>Po 3 minutah preverimo odgovore.</i></p> <p>Prosojnica 8</p>	<p>4</p> <p>Henrik IV., Gregorja VII., univerzalnega položaja, izobčil, odvezal fevdalne zvestobe in pokorščine, 1077, prosit, odpuščanja, ponovne umestitve v krščansko vero, 1122, Wormskim konkordatom, odpovedal investituri</p>	<p>Grafoskop + prosojnica 8 (rešitve učnega lista, sklop vprašanj 4).</p>	<p>Individualna oblika.</p>
	<p><i>Peti sklop vprašanj poskušajte rešiti med razlago.</i></p> <p>Kljub doseženemu dogovoru se položaj ni umiril.</p> <p>Križarske vojne in ustanovitev novi rodov (cistercijani in premostratenci) so krepili papeževo oblast. Nemški cesar je zato imenoval svojega protipapeža in od nemške cerkve zahteval pokoritev.</p> <p>Papežu Inocencu III. je cesarja Friderika II.</p>	<p><i>Sproti rešujejo vprašanja v sklopu 5.</i></p>	<p>Metoda razlage.</p>	<p>Individualna oblika.</p>

	<p>uspelo prepričati, da se je odpovedal pravicam do izvolitve in umeščanja škofov.</p> <ul style="list-style-type: none"> V katerem dokumentu je bilo do že določeno? Kakšne posledice je imel ta dogovor med papežem in cesarjem na Nemško cerkev? Kaj pa se je zgodilo po smrti Friderika II.? <p><i>Prosojnica 9</i> Sčasoma se na podlagi podarjene zemlje Cerkvi oblikuje papeška država, ki se obdrži do 20. stoletja.</p> <p><i>Preverimo odgovore na sklop vprašanj številka 5.</i> <i>Prosojnica 8</i></p>	<p>V Wormskem konkordatu.</p> <p>Nemška cerkev ni bila več podpora vladarjeve oblasti, ker je padla pod vpliv papeža.</p> <p>Cerkev postane vodilna evropska sila.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razgovora + metoda dela s slikovnim gradivom + metoda razlage. Grafoskop + prosojnica 9 (Obseg papeške države: Zgodovina 2, str.74).</p> <p>Metoda demonstracije. Grafoskop + prosojnica 8 (rešitve učnega lista, sklop vprašanj 5).</p>
<p>ZAKLJUČNI DEL</p> <p>Ponovitev 5 minut</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kateri so glavni vzroki za razkol med vzhodno in zahodno cerkvijo? Katerega leta je prišlo do razkola med vzhodno in zahodno 	<p>Verske, kulturne, jezikovne in politične razlike.</p> <p>1054.</p>	<p>Metoda razgovora.</p>

	<p>cerkvijo?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj je to simonija? • S katerim gibanjem se je začel boj proti simoniji? • Kaj je to investitura? • Kaj je to insignija? • Kateri papež je na podlagi prepovedi simonije razglasil univerzalni položaj in kaj mu je dovoljeval? • Kaj je sledilo nepokorščini Gregorju VII.? • Katerega cesarja je papež Gregor VII. izobčil in kaj je potem ta naredil? • S čim in kdaj se je končal investiturni boj? • Kaj je omogočil? 	<p>Kupovanje funkcij in služb (predvsem cerkvenih) za denar.</p> <p>Clunyjevsko gibanje (iz benediktinskega samostana).</p> <p>Umestitev v cerkveno službo.</p> <p>Zunanja znamenja službe.</p> <p>Papež Gregor VII. Z razglasitvijo univerzalnega položaja ni bil papež podvržen nobeni sodbi in je imel moč odstavljati cesarje. Izobčenje.</p> <p>Henrika IV. Odpravil se je v Canosso po odpuščanje.</p> <p>S konkordatom iz Wormsa 1122.</p> <p>Cerkev je postala vodilna evropska sila in je okrepila moč svoje države.</p>	
--	---	---	--

PRILOGE

- **Pomanjšane slike prosojnic, uporabljenih na nastopu.**
- **Učni list, kot so ga dobili dijaki.**
- **Učni list z rešitvami.**

RAZKOL MED ZAHODNO IN VZHODNO CERKVIJO IN INVESTITURNI BOJ

REŠITVE

1. ZAČETKI NESOGLASIJ MED RIMOM IN KONSTANTINOPLOM

Vdor ARABCEV v 7. stoletju na področje Vzhodno-rimskega cesarstva je BIZANTINSKEGA PATRIARHA postavil v ospredje krščanske cerkve na vzhodu. Za ohranitev in umestitev svojega položaja se je moral pogajati z BIZANTINSKIM CESARJEM, ki je bil hkrati VRHOVNI VERSKI POGLAVAR v cesarstvu. Želja rimskega in bizantinskega patriarha po PREVLADI, KULTURNA in JEZIKOVNA razlika ter POLITIČNA SITUACIJA na obeh straneh, so privedla do KRHANJA ODNOSOV med zahodom in vzhodom že v 9. in 10. stoletju.

2. VPLIV POSVETNE OBLASTI NA CERKEV IN RAZKOL

Ob kronanju Karla Velikega za cesarja je prišlo do VEČANJA vpliva POSVETNE OBLASTI NA CERKEV. Na vzhodu pa je ob ukazu BIZANTINSKEGA CESARJA bizantinski patriarh širil svoj vpliv med SLOVANSKA PLEMENA in DRUGA LJUDSTVA na V in JV Evrope. Pokristjanjevanje je bilo uspešno predvsem zaradi dela KONSTANTINA (CIRILA) in METODA, ki sta PREVAJALA CERKVENA BESEDILA v enega izmed staro slovanskih jezikov ter ustvarila SLOVANSKO ABECEDO in pisavo GLAGOLICO. Dokončna posledica razširitve bizantinskega vpliva in bogoslužja na veliko območje, ki je bilo tako za Rim IZGUBLJENO, je bil VERSKI RAZKOL leta 1054.

3. SIMONIJA IN CERKVENO REFORMNO GIBANJE

Že KAREL VELIKI je sam postavljaj škofe in visoke cerkvene dostojanstvenike ter si s tem zagotovil OBLAST NAD CERKVIJO. Vmešavanje posvetne v svetno oblast se je še bolj potrdilo ob kronanju OTONA I. za rimskega cesarja, ki si je s tem zagotovil SOODLOČANJE pri volitvah papežev (potrdil le zvestega papeža, če ne ga je odstavil). Cesar je papeža umestil v cerkveno službo z INVESTITURO in s predajo INSIGNIJ (prstana in palice) ter s predajo posesti. Na ta način je imel cesar v škofih POLITIČNO OPORO SVOJE MOČI. Leta 910 pa je bil ustanovljen BENEDIKTINSKI samostan Cluny, ki je imel to prednost, da je bil podrejen NEPOSREDNO PAPEŽU in ne škofu, in iz katerega je izšlo gibanje za odpravo SIMONIJE. Ta je bila dokončno odpravljena okoli 1060. To gibanje je dajalo moč papežu GREGORJU VII., ki je tako leta 1075 razglasil PAPEŽEV UNIVERZALNI POLOŽAJ, ki ni podvržen nobeni sodbi in ki mu daje moč ODSTAVITI CESARJA. Kazen za nepokorščino papežu je bilo IZOBČENJE iz cerkve.

4. CANOSSA IN WORMS

Nemški cesar HENRIK IV. je papeža GREGORJA VII. zaradi razglasitve UNIVERZALNEGA POLOŽAJA, odstavil, papež pa je cesarja zato IZOBČIL (s tem je cesarjeve podložnike ODVEZAL FEVDALNE ZVESTOBE IN POKORŠČINE). Leta 1077 je zato cesar prišel v Canosso PROSIT papeža ODPUŠČANJA in PONOVNE UMESTITVE V KRŠČANSKO VERO. Spor med papeži in kralji se je rešil 1122 leta z WORMSKIM KONKORDATOM. Z njim se je cesar ODPOVEDAL INVESTITURI, a je še vedno imel pravico do odobritve izvoljenega škofa s cerkveno posestjo in pravico do prisege zvestobe.

Wormski konkordat 23. september 1122 – Iz listine cesarja Henrika V.

»V imenu svete in nedeljive Trojice. Jaz, Henrik, po božji milosti prevzvišani cesar Rimljanov, iz ljubezni do Boga in do svete rimske Cerkve in do gospoda papeža Kalista in za moj dušni blagor prepuščam Bogu in njegovima svetima apostoloma Petru in Pavlu in sveti katoliški Cerkvi sleherni investituro s prstanom in palico in dovoljenjem, da v mojem kraljestvu in cesarstvu v vseh cerkvah volijo cerkvene dostojanstvenike po kanonskem pravu in da je posvetitev svobodna. Posesti in regalije svetega Petra, ki so bile odvzete od začetka tega boja vse do današnjega dne, pa naj se je to zgodilo za časa mojega očeta ali za mojih dni, spet vračam, kolikor jih imam, isti sveti rimski Cerkvi; tudi tiste, ki jih nimam, bom dal zvesto vrniti. Tudi posest vseh drugih cerkva in knezov in drugih, duhovnikov kakor laikov, ki so jih v tistih homatijah izgubili pravnomočni lastniki, bom po nasvetu in razsodbi knezov vrnil, kolikor jih imam; pomagal pa bom tudi, da bo vrnjena tista posest, ki jih nimam. Gospodu papežu Kalistu in sveti rimski Cerkvi in vsem, ki stoje ali so stali na njegovi strani, dajem tudi resnični mir. In kjer bo sveta rimska Cerkev zahtevala pomoč, ji bom zvesto pomagal in ji v vseh zadevah, glede katerih se bo pritožila pri meni, priskrbel pravico, kakor se spodobi.«

(2000 let krščanstva, Ljubljana 1991, str. 293)

5. PREVLADA PAPEŠTVA PO 1246

Sam Wormski konkordat ni umiril napetih razmer, na drugi strani pa so KRIŽARSKE VOJNE in ustanovitev NOVIH REDOV (cistercijani in premostatenci) krepili papeško oblast. Zato je nemški cesar postavljaj svoje PROTIPAPEŽE in od NEMŠKE CERKVE zahteval pokoritev. Tehtnico je na stran cerkve prevesil papež INOCENC III, kateremu je uspelo cesarja FRIDERIKA II prepričati, da je se je odpovedal pravicam do INVESTITURE in umeščanja škofov. Na ta način nemška cerkev ni bila več v PODPORO cesarju, ampak je prešla pod vpliv PAPEŽA. Po Friderikovi smrti je CERKEV POSTALA VODILNA EVROPSKA SILA, kar ji je omogočilo tudi KREPITEV CERKVENE DRŽAVE.

Prosojnica 1

Prosojnica 2

Prosojnica 5 (Ciril in Metod)

Prosojnica 4 (Zgodovina 2, str.71)

INSIGNIJE = zunanja znamenja službe in z njo zvezane posvetne ali cerkvene oblasti (pri škofih prstan in palica, pri papežu palica in papeška krona).

INVESTITURA = po cerkvenem pravu dodelitev službenega položaja z umestitvijo in predajo insignij.

SIMONIJA = kupovanje funkcij in služb (predvsem cerkvenih) za denar.

KONKORDAT = dokončen dogovor med cerkvijo in posamično državo o ureditvi posebnih medsebojnih razmerij.

Prosojnica 7

Temeljne razlike med zahodno in vzhodno krščansko cerkvijo

Katoliška cerkev	Pravoslavna cerkev
lat. catholicos, universalis – celoten, vesoljen	pravoslaven, ortodoksen (gr. orto – pravi) – pravoveren
papež je poglavar celotne rimskokatoliške cerkve	v pravoslavni cerkvi ni osebe, ki bi imela podoben položaj, kot ga ima papež (vsi patriarhi avtokefalnih cerkva so enakopravni, častno prvenstvo pa ima carigrajski patriarh)
Sveti duh izhaja iz Boga Očeta in Boga Sina (lat. filioque)	Sveti duh izhaja iz Boga Očeta
dogma o brezmadežnem spočetju device Marije	devica Marija ni brezmadežno spočeta
vera v vice (lat. purgatorij) – kraj, kjer omejen čas trpijo duše še ne zveličanih	
celibat – obvezni samski stan duhovnikov	pravoslavni duhovniki imajo brade celibat za svečenike v samostanih; duhovniki so lahko poročeni, vendar se ne smejo poročiti po posvečenju
	ikona – sveta podoba, religiozna tabelna slika v cerkvah in zasebnih hišah
gregorijanski koledar	julijanski koledar
zadnji gib pri križanju je na desni strani	križanje s tremi prsti (zadnji gib je na levi strani)
latinski križ	grški križ

Prosojnica 6

Prosojnica 9

UČNA PRIPRAVA ZA 3. LETNIK GIMNAZIJE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA: **REVOLUCIJA 1848 V AVSTRIJI**

DATUM: 4. 4. 2005

IME IN PRIIMEK: Monika Deželak

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Šentvid
Razred: 3. f
Datum: 4. 4. 2005
Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Revolucija 1848
Učna enota: Revolucija 1848 v Avstriji
Učne oblike: <ul style="list-style-type: none">• netradicionalna frontalna učna oblika• parno delo• individualna učna oblika (reševanje učnega lista)
Učne metode: <ul style="list-style-type: none">• metoda razlage• metoda razgovora• metoda besedne demonstracije• metoda pisno grafičnih izdelkov• metoda dela z zgodovinskimi besedili / viri• metoda slikovne demonstracije• metoda dela s slikovnim gradivom (karikatura, zemljevid)• metoda dela z zvočnimi posnetki (Strauss: Radetzkyjev marš)
Učna sredstva: <ul style="list-style-type: none">- učila: slikovne in besedilne (zgod. viri) prosojnice, prosojnice z rešitvami učno-delovnih listov, učno-delovni listi, učno-delovni listi za parno delo, ponavljalni učni listi, CD z glasbo, odlomek iz Fisterjevih spominov, različne slike- učni pripomočki: tabla, kreda, grafoskop, platno, CD-player
Didaktične etape učnega procesa: <ul style="list-style-type: none">• uvajanje• obravnavanje• (sprotno in končno) ponavljanje
Didaktična načela: <ol style="list-style-type: none">1 nazornost2 sistematičnost3 vzgojnost4 ustreznost5 socializacija6 ekonomičnost7 aktivnost

Korelacije:

- slovenščina
- umetnostna zgodovina
- glasbena vzgoja
- geografija

Novi pojmi:

- parlamentarizem
- narodna garda
- personalna unija
- avstroslavizem
- panslavizem
- pomlad narodov
- oktroirana ustava

Literatura:

- Balkovec, B. in ostali (1996). Zgodovinski časovni trak. Ljubljana: DZS in CDE Nove tehnologije.
- Cvirn, J. in ostali (2001). Ilustrirana zgodovina Slovencev. Ljubljana: DZS, str. 224–231.
- Cvirn, J., Studen, A. (2004). Zgodovina 3. Ljubljana: DZS, str. 41–48.
- Gestrin, F., Melik, V. (1992). Zgodovinska čitanka 7. Ljubljana: DZS, str. 34–38.
- Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. Učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 40–43.
- Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Ljubljana: DZS, str. 63–75.
- Jernejčič, R. A. (2000). Zgodovina na maturi. Ljubljana: DZS, str. 61–65.
- Kastelic, A., Končan, B. (2001). Zgodovina 3. Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 42–46.
- Mikeln, M. (1997). Malo zgodovinsko berilo. Ljubljana: Založba Pisanica, str. 10–12.
- Pavliha, B. (2002). Zgodovina na maturi 2003. Kamnik: ICO, str. 158–160.
- Petrič, I. in ostali (2003). Zgodovina na maturi. Vzorci maturitetnih pol. Ljubljana: Založba Rokus, str. 68–92.
- Pohl, W. (1994). Habsburžani. Zgodovina evropske rodbine. Ljubljana: MK, str. 377 - 401.
- Trenc - Frelih, A. (urednica zbirke) (1998). Človek in čas. 19. stoletje, začetek 20. stoletja. Ljubljana: MK, str. 18–19.
- Weber, T., Rojc, B., Turk, P. (1994). Šolski zgodovinski atlas. Ljubljana: DZS, str. 34.
- Zuljan, A. (2000). S sliko v zgodovino. Slikovna podpora pouka zgodovine. Ljubljana: April-Zuljan in partner d.n.o.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci ugotovijo vzroke za izbruh marčne revolucije, spoznajo in primerjajo razmere v posameznih avstrijskih deželah leta 1848 in ugotovijo potek in glavne značilnosti revolucije 1848 v Avstriji.

Delni ali precizni:

Uvodni del: Učenci s pomočjo karikature in glasbenega posnetka ugotovijo vsebino današnje učne ure, ponovijo že osvojeno znanje in sklepajo o končnem izidu revolucije v Avstriji.

Glavni del:

1) Vzroki za izbruh marčne revolucije

Učenci s pomočjo že osvojenega znanja ugotovijo in primerjajo razmere v posameznih deželah, na podlagi tega sklepajo o vzrokih za izbruh revolucije v Avstriji in naštejejo glavne vzroke.

2) Razmere v deželah, ki so bile pod avstrijsko oblastjo

Učenci s pomočjo prebranega besedila preko dela v parih ugotovijo razmere v nekaterih najbolj »kritičnih« predelih Avstrije (Madžarska, severna Italija) in razložijo njihov pomen za izbruh in sam potek revolucije v Avstriji.

3) Razmere v Nemčiji

Učenci spoznajo razmere v Nemčiji in razložijo različne poglede na združitev Nemčije (velikonemški in malonemški načrt; dedna monarhija, republika).

4) Marčna revolucija v Avstriji

Učenci s pomočjo različnih slikovnih prosojnic in s pomočjo nekaterih zgodovinskih virov spoznajo glavne značilnosti revolucije v Avstriji, znajo naštet in razložiti ključne točke v poteku revolucije ter ocenijo pomen revolucije za prihodnost habsburške monarhije.

Zaključni del: Učenci s pomočjo učno-delovnega lista ponovijo glavne točke obravnavane snovi.

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE - 4 min

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA
<p>frontalna</p> <p>razlaga</p> <p>metoda dela s slikovnim gradivom (karikatura)</p> <p>metoda dela z zvočnim posnetkom</p> <p>razgovor</p>	<p>Dober dan! Lahko sedete. Naj se predstavim, sem Monika Deželak, študentka zgodovine. Današnje uro bomo preživeli skupaj in upam, da bomo dobro sodelovali. Če boste želeli kaj povedati, dvignite roko.</p> <p>Najbolje bo, da kar začnemo. Najprej si bomo ogledali karikaturu in bomo ugotovili, kaj predstavlja, v ozadju pa nam bo igrala neka skladba, katere naslov bomo prav tako skušali ugotoviti.</p> <p>Pomagam jim z vprašanji. Tudi če že takoj ugotovijo, kdo je na karikaturi, se o njej še malo pogovorimo.</p> <p>Kaj prikazuje karikatura?</p> <p>Od kod pa mislite, da beži? Kaj vidimo v ozadju?</p> <p>Zakaj se mu tako mudi?</p> <p>Kakšen je možki na karikaturi? Kakšen je njegov izraz na obrazu?</p> <p>Kaj pomeni, če rečemo, da</p>	<p>Pozdravijo in sedejo ter poslušajo navodila.</p> <p>Ogledajo si karikaturu na prosojnici in skušajo ugotoviti, kaj predstavlja in poslušajo glasbo.</p> <p>Nekoga, ki beži.</p> <p>Iz mesta (iz Dunaja).</p> <p>Očitno je v nevarnosti.</p> <p>Je lepo oblečen (plemiška oblačila). Ima lep klobuk. Pod pazduho ima neke liste (verjetno kakšne dokumente) in culico v rokah. Ima namrščen obraz, grdo gleda; najbolj pa izstopa njegov dolgi nos.</p>	<p><i>grafoskop, CD-player</i></p> <p>prosojnica I: karikatura Metternich na begu z Dunaja (VIR: Pohl, W. (1994). Habsburžani. Lj.: MK, str. 394.)</p> <p>CD: Strauss I. - Radetzkyjev marš (VIR: 101 Classics. A selection from the worlds greatest orchestras. Volume 4)</p>

<p>metoda slikovne demonstracije</p> <p>razgovor</p>	<p>je nekdo odšel z dolgim nosom?</p> <p>Koga, mislite, da prikazuje ta karikatura? Če vam še nekoliko pomagam: smo v letu 1848, mesto v ozadju pa je Dunaj. Kdo je kreiral vso avstrijsko politiko v začetku 19. stol.? Si je kaj podoben? Ena zanimivost: baje so ga ženske zelo rade videle...</p> <p>Zakaj je moral Metternich pobegniti? Kaj se je zgodilo na Dunaju - podobno kot v drugih evropskih mestih?</p>	<p>To pomeni, da je odšel užaljen in prizadet.</p> <p>Clemens Wenzel Lothar knez Metternich.</p>	<p>prosojnica II: Metternich v portret (VIR: www.sulinet.hu/.../tortenelem/8het/index8.html)</p>
<p>metoda slikovne demonstracije</p> <p>razgovor</p> <p>metoda slikovne demonstracije</p>	<p>Kakšen pa je naslov skladbe, ki jo poslušamo? Kdo je njen avtor? Pokažem Straussovo sliko.</p> <p>Ali najdete kakšno povezavo med Metternichom in predvajano skladbo? Radetzkyjeva ste verjetno že omenjali v prejšnjih urah.</p>	<p>Na Dunaju je izbruhnila revolucija.</p> <p>Strauss: Radetzkyjev marš.</p> <p>Metternich je sinonim za "stari dunajski režim", ki je začel z marčno revolucijo 1848 razpadati, Radetzky pa je bil vojaški poveljnik avstrijskih kontarevolucionarnih sil v severni Italiji. Torej sta imela oba konservativne poglede na politično ureditev.</p>	<p>prosojnica III: Johann Strauss starejši (VIR: http://www.vecer.si/vecer2003/sredina/clanek/clanek_natisni.asp?kaj=6&id=2004092502190548)</p>
<p>razgovor</p> <p>razlaga (napoved vsebine)</p>	<p>Zakaj pa je nastal ta marš? Ga je Strauss napisal samoiciativno ali po naročilu?</p> <p>Tako smo ugotovili, da bo tema današnje ure revolucija 1848, in sicer potek revolucije v Avstriji. Na začetku bomo skupaj ugotovili vzroke za izbruh revolucije. Nato si bomo pogledali, kakšne so bile februarske in marčne</p>	<p>Po naročilu. Naročil ga je Radetzky sam.</p> <p>Učenci poslušajo navodila.</p>	<p>prosojnica IV: Feldmaršal Johann Joseph Radetzky (VIR: http://sl.wikipedia.org/wiki/Radetzky)</p>

	razmere v deželah, ki so bile pod avstrijsko oblastjo. Potem pa se bomo osredotočili na sam kronološki potek revolucije v Avstriji, od marca pa vse do oktobra. Na koncu pa si bomo ogledali še nekatere nadaljnje politične dogodke - vse do pomladi l. 1849.		
--	--	--	--

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA
frontalna razlaga 4 min	Razdelila vam bom učne liste, ki naj vam bodo v pomoč pri zapisovanju današnje učne snovi. Pomagali si bomo tudi z atlasom, str. 34. I. VZROKI ZA IZBRUH MARČNE REVOLUCIJE	Poslušajo navodila.	učno-delovni list <i>prosojnice z rešitvami učno-delovnega lista (izmenoma ves čas)</i>
razlaga metoda pisno-grafičnih izdelkov razgovor	Revolucija je na Dunaju izbruhnila 13. 3. 1848. Naštejte mi nekaj vzrokov za izbruh revolucije. Lahko si jih že sproti zapisujete. Če ne ugotovijo ničesar, jim pomagam s podvprašanji. Je še kje drugje v Evropi pred tem izbruhnila kakšna revolucija? Kje in kdaj? Kakšne ideje so se širile po Evropi? Kakšen je bil položaj delavstva? Za kaj so se zavzemali kmetje? Je bilo meščanstvo zadovoljno s svojim položajem?	Odgovorijo na vprašanje in si ugotovitve zapišejo na učno-delovni list. <ul style="list-style-type: none"> • 1830 je izbruhnila revolucija v Franciji. • po Evropi se širijo liberalne in nacionalne ideje • meščanstvo je bilo nezadovoljno in je zase zahtevalo večje pravice in pristojnosti. • zaradi gospodarske krize se je slabšal položaj delavstva • težnje posameznih narodov, da vzpostavijo lastne nacionalne države so postajale vse močnejše 	učno-delovni list

<p>razlaga metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>7 min</p> <p>razlaga</p>	<p>Kaj pomeni "pomlad narodov"? Zakaj se je začela? Vam je uspelo vse zapisati. Ponovimo (ob prosojnici) še enkrat.</p> <p>II. RAZMERE V DEŽELAH, KI SO BILE POD AVSTRIJSKO OBLASTJO</p> <p>Najprej si bomo ogledali, kakšne so bile razmere v času revolucije v deželah, ki so bile pod avstrijsko oblastjo, to pa zato, da bomo potem bolje razumeli plaz revolucionarnih dogodkov, ki so sledili. To bomo storili po parih. Tisti, ki še nima para, naj si ga čim bolj tiho poišče. Vsak par bo dobil besedilo, ga prebral in izluščil bistvene točke – le ključne besede. Polovica razreda se bo ukvarjala z Madžarsko, polovica pa s severno Italijo. Ugotovitve si zapišite na učni list. Imate dve minuti časa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kmetje si želijo odpravo fevdalizma <p>Poslušajo navodila in se razdelijo v pare.</p>	<p>učno-delovni list</p>
<p>parno delo metoda dela z besedilom metoda pisno- grafičnih izdelkov metoda dela z zemljevidom</p>	<p>a) Madžarska (polovica razreda) Pred vama je kratko besedilo o razmerah na Madžarskem pred in ob marčni revoluciji. Preberita ga in izluščita tiste podatke (le ključne besede), ki najslikoviteje opisujejo takratne razmere na Madžarskem. Ugotovitve zapišita v prazen okvirček na učnem listu.</p>	<p>Preberejo besedilo in izluščijo bistvene točke.</p>	<p>učno-delovni list za parno delo 1 učno-delovni list atlas, str. 34 (Weber, T. in ostali (1994). Šolski zgodovinski atlas. Lj.: DZS.)</p>

<p>metoda dela z besedilom metoda pisno-grafičnih izdelkov</p>	<p>Lahko si pomagata tudi s sledečimi vprašanji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakaj so se Madžari začeli upirati? • Kdo je vodil upornike? • Kakšne so bile njihove zahteve? • Zakaj so se nekateri narodi pod ogrsko oblastjo začeli upirati Madžarom? • Kaj so Madžari dosegli v času revolucionarnega vrenja ? • Zakaj je bilo imenovanje Jelačića za bana »voda na cesarjev mlin«? <p>b) Severna Italija (polovica razreda) Pred vama je kratko besedilo o razmerah v severni Italiji pred in ob izbruhu marčne revolucije. Preberita ga in izluščita le tiste podatke (le ključne besede), ki najslikoviteje opisujejo takratne razmere v severni Italiji. Ugotovitve zapišita na prazen prostor na učnem listu. Lahko si pomagata tudi s sledečimi vprašanji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako se je v praksi kazalo revolucionarno vrenje v severni Italiji? • Kdo je razglasil samostojno republiko? • Katero kraljestvo se je postavilo na čelo protiaavstrijskega gibanja in zakaj? 	<ul style="list-style-type: none"> • Madžari se začnejo upirati že konec februarja • Lajos Kossuth • želijo si enotno madžarsko državo, personalno unijo • uprejo se Hrvati, vojvodinski Srbi, Slovaki in Romuni v Transilvaniji • Hrvaška: ban Jelačić • sredi marca 1848: Madžari dobijo neodvisno vlado - Batthyány <p>Preberejo besedilo in izluščijo bistvene točke.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustava: februarja Piemont-Sardinija in Toskana, marca Papeška država • nemiri: Lombardija, Benečija; Milan - uporniki preženejo avstrijske čete (Radetzky) • na čelu protiaavstrijskega gibanja: Piemont-Sardinija Avstriji napove vojno 	<p>učno-delovni list za parno delo 2 učno-delovni list atlas, str. 34 (Weber, T. in ostali (1994). Šolski zgodovinski atlas. Lj.: DZS.)</p>
--	---	--	---

<p>frontalna razlaga razgovor metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>razlaga razgovor metoda pisno- grafičnih izdelkov metoda slikovne demonstracije</p> <p>2 min</p> <p>razgovor</p> <p>razlaga</p> <p>metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>22 min</p> <p>3 min</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kakšen je bil sklep italijansko-avstrijskih vojaških spopadov? Kaj je to pomenilo za njune medsebojne politične odnose v prihodnosti? <p>Sedaj končajte. Najprej bo poročala tista polovica razreda, ki je obravnavala Madžarsko, preostala polovica razreda pa naj si zapiše rešitve. Kličem jih, da povedo, katere so bistvene točke, dopolnjujem njihovo razlago.</p> <p>Nato poroča druga polovica razreda, in sicer o razmerah v Severni Italiji. Pokažem jim prosojnici: Kossuth in Jelačićeva Hrvaška.</p> <p>III. RAZMERE V NEMČIJI</p> <p>Kakšne pa so bile razmere v Nemčiji? Tako je. Vladarje večine nemških držav so razmere prisilile, da so ukinili fevdalni sistem in imenovali liberalne vlade ter uvedli še mnoge druge liberalne svoboščine. Glavna revolucionarna zahteva Nemcev pa je bila združitev politično razdrobljene Nemčije, toda v načinu združitve si niso bili enotni, zato so, kot bomo videli kasneje, prevladala različna stališča.</p> <p>IV. MARČNA REVOLUCIJA V AVSTRIJI</p> <p>A) Dunaj: 13. 3. 1848</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 23. Julij 1848: bitka pri Custozi, zmaga Radetzky marec 1849: Italijani začnejo novo vojno proti Avstriji, a so zopet poraženi <p>Polovica razreda poroča, polovica razreda pa si zapisuje ugotovitve o razmerah na Madžarskem.</p> <p>Tudi v Nemčiji je prišlo do revolucije. Poslušajo razlago in si zapišejo ugotovitve.</p>	<p>učno-delovni list</p> <p>učno-delovni list prosojnica V: Lajos Kossuth (VIR: Balkovec, B. in ostali (1996). Zgodovinski časovni trak. Ljubljana: DZS in CDE Nove tehnologije.) prosojnica VI: Jelačićeva Hrvaška (VIR: www.hic.hr/books/pavlicev/images/s/s10.gif)</p> <p>učno-delovni list</p>
--	--	---	--

razlaga (navodila)	Vzroke za izbruh marčne revolucije na Dunaju že poznamo. Vemo tudi, da je izbruhnila 13. 3. 1848. Ne poznamo pa še samega poteka. Obrnite list, na drugi strani vidite nekakšen labirint, pazljivo sledite razlagi in puščicam. V pomoč vam bodo tudi povzeteke na prosojnici. (Postopoma odkrivam prosojnico.)		učno-delovni list
metoda pisno- grafičnih izdelkov	Začetek revolucionarnega vrenja je povezan z zbiranjem spodnjeavstrijskih stanov v Deželnem dvorcu, saj so se istočasno začele meščanske in študentske demonstracije. Ta dogodek lepo prikazuje tudi slika iz dunajskega zgodovinskega muzeja.	Poslušajo razlago in si zapisujejo snov.	prosojnica z rešitvami »labirinta« 1
razlaga			slika 1: Marčna revolucija na Dunaju (VIR: Pohl, W. (1994). Habsburžani. Lj.: MK, str. 395.)
metoda slikovne demonstracije (odvisno od časa)			
razgovor		Ogledajo si sliko.	prosojnica VII:
metoda pisno- grafičnih izdelkov	Kdo se je še upiral?	Upirale so se tudi delavske množice.	Slovanska barikada na Dunaju 1848
	Kakšne mislite, da so bile posledice opisanega dogajanja? Kdo je odšel s povešenim nosom?	Poslušajo razlago in rešujejo učno-delovni list.	(VIR: Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Lj.: DZS, str. 68.)
razlaga		Metternich.	
metoda pisno- grafičnih izdelkov	Torej je cesar moral ukrepati. Odstavil je Metternicha in tako naivno mislil, da bo potešil ljudsko nezadovoljstvo. A to ni bilo dovolj. Cesar Ferdinand je moral zagotoviti svobodo tiska in združevanja.	Zapišejo rešitve.	učno-delovni list
razlaga	Meščanstvo se je v divjanju revolucije zbal za svoje premoženje, zato je cesar moral dovoliti ustanavljanje narodne garde.	Poslušajo razlago.	
metoda pisno- grafičnih izdelkov	Če pomislite na razmere v deželah, o katerih smo govorili malo pred tem, kaj	Rešujejo učno-delovni list.	
razgovor			

<p>metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>2 min</p> <p>razlaga metoda dela z besedili (zgod. virom) razgovor</p> <p>metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>razlaga</p> <p>metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>razgovor</p>	<p>bi lahko bil garant za liberalizacijo družbenih razmer?</p> <p>B) Dunaj: 25. 4. 1848 - liberalna ustava</p> <p>Poglejmo si, kakšna je bila ustava, ki so jo sprejeli 25. 4. na Dunaju.</p> <p>Kako cesar utemeljuje sprejetje nove ustave?</p> <p>Na začetku se je zdelo, da je ustava zelo liberalno naravnana. Uvedla je dvodomni parlament, a kmalu so se pokazale tudi določene pomanjkljivosti: omejena volilna pravica. Kaj to pomeni?</p>	<p>Ustava.</p> <p>Preberejo posamezne dele letaka iz Novic, odgovorijo na vprašanje in dopolnjujejo učni list.</p> <p>Cesar z »veseljem« ugotavlja, da so narodi v Avstriji zelo napredni in da mora državna ureditev slediti napredku časa, zato narodom z veseljem da novo ustavo.</p> <p>Da je bila volilna pravica vezana na cenzus.</p>	<p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 1 prosojnica VIII: Letak iz Novic – sprejetje nove ustave (VIR: Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Lj.: DZS, str. 65.) učno-delovni list</p> <p>učno-delovni list</p>
<p>3 min</p> <p>razlaga metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>metoda slikovne demonstracije (če bo čas dopuščal)</p> <p>metoda besedne demonstracije (če bo čas</p>	<p>C) Dunaj: 15. 5. 1848</p> <p>Zaradi ljudskega nezadovoljstva je maja zopet prišlo do demonstracij. Študentje so organizirali pohod pred Dvorni grad. To nadaljnjo stopnjo revolucije imenujemo »demokratska revolucija«.</p> <p>Preberem jim opis majskih revolucionarnih dogodkov z gledišča Antona Fistra (odlomek iz njegovih spominov) in jim zastavim nekaj vprašanj: Kako pisec utemeljuje</p>	<p>Poslušajo razlago in hkrati rešujejo učno-delovni list.</p> <p>Ljudstvo ni dobilo pravic, ki jih je zahtevalo, zahteve ljudstva se niso uresničile. Ustava iz 25.</p>	<p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 1 učno-delovni list</p> <p>slika 2: demokratična revolucija na Dunaju (VIR: Pohl, W. (1994). Habsburžani. Lj.: MK, str. 397.)</p> <p>odlomek iz Fistrovih spominov (VIR: Cvirn, J.</p>

<p>dopuščal)</p> <p>metoda dela z besedilom (zgodovinski vir) razgovor</p> <p>razgovor</p> <p>2 min</p> <p>razlaga metoda pisno-grafičnih izdelkov metoda slikovne demonstracije razlaga</p> <p>metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>razgovor</p> <p>metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>metoda slikovne demonstracije</p>	<p>ponoven izbruh revolucijskih demonstracij?</p> <p>Kaj se je zgodilo 15. maja?</p> <p>Sedaj pa si poglejmo, kaj se je med tem dogajalo drugod.</p> <p>1) Praga: slovanski kongres</p> <p>V Pragi je bil med 2. in 12. junijem 1848 sklican slovanski kongres. Kongresu je predsedoval Palacký. Ste že slišali zanj? Pogledajmo si njegov portret.</p> <p>Palacký je bil češki narodni buditelj. Skupaj s Slovenci se je zavzemal za lastno avstrijsko revolucijo in je nasprotoval velikonemškemu načrtu. Verjel je, da lahko le Avstrija prinese Čehom in Slovencem narodno združitev in večjo avtonomijo. Ta njegov nazor strokovno imenujemo avstroslavizem.</p> <p>Kako bi torej razložili pojem avstroslavizem?</p> <p>Kakšna je razlika med avstroslavizmom in panslavizmom?</p> <p>Kongres v Pragi je bil predčasno razpuščen, in sicer zaradi vojaškega</p>	<p>4. ni prinesla tega, kar je obljubljala, zato si je ljudstvo moralo samo poiskati pravico.</p> <p>Dopoldne 15. maja so ustno sklicali velik shod v avli. Na shod so študentje prišli oboroženi.</p> <p>Poslušajo razlago in rešujejo učno-delovni list.</p> <p>Da. / Ne.</p> <p>Ogledajo si Palackeýa.</p> <p>Rešitev za slovanske narode je videl v okvirih avstrijske države, ki bi Slovanom dala večjo mero avtonomije.</p> <p>Panslavizem je rešitev za slovanske narode videl v demokratizirani Rusiji.</p>	<p>in ostali (2001). Ilustrirana zgodovina Slovencev. Lj.: DZS, str. 224).</p> <p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 1</p> <p>učno-delovni list</p> <p>prosojnica IX: František Palacký (VIR: www.seniortip.cz/?module=article&id_article=101)</p> <p>učno-delovni list</p> <p>slika 3: Obstreljevanje praškega Starega mesta (VIR: Pohl, W. (1994). Habsburžani. Lj.: MK, str.</p>
--	--	---	---

razlaga	posega kneza Alfreda Windischgraetza.		397.)
3 min	2) Nemčija: volitve v vsenemški narodni zbor		učno-delovni list prosojnica z rešitvami »labirinta« 2
razlaga	(Slišali smo, da je bil Palackýy proti velikonemškemu načrtu. Torej so se v tem času tudi v nemških državah odvijale nekatere spremembe.) Od aprila do junija 1848 so potekale volitve v vsenemški narodni zbor. Oglejmo si prosojnico, ki prikazuje zasedanje nemškega parlamenta v Pavlovi cerkvi v Frankfurtu. Naj prej jih vprašam, kakšna je razlika med velikonemškim in malonemškim načrtom, če ne odgovorijo, jim razložim. Porodili sta se dve veliki vprašanji:	Poslušajo razlago, delajo zapiske in si ogledajo prosojnico.	prosojnica X: zasedanje nemškega parlamenta v Pavlovi cerkvi (VIR: Balkovec, B. in ostali (1996). Zgodovinski časovni trak. Ljubljana: DZS in CDE Nove tehnologije.)
metoda pisno-grafičnih izdelkov			
metoda slikovne demonstracije			
razgovor			učno-delovni list
razlaga			
metoda pisno-grafičnih izdelkov	<ul style="list-style-type: none"> • velikonemški načrt: na čelu nemške države bi bil avstrijski cesar • malonemški načrt: na čelu nemške države bi bila pruska kraljevina pod Friderikom Viljemom IV. 	<ul style="list-style-type: none"> • velikonemški načrt: na čelu nemške države bi bil avstrijski cesar • malonemški načrt: na čelu nemške države bi bila pruska kraljevina pod Friderikom Viljemom IV. 	učno-delovni list
razgovor	Obstajalo pa je še drugo vprašanje, in sicer o državnih ureditvah. Ali mi poveste, kateri dve alternativni sta si stali nasproti? Kaj mislite?		
metoda pisno-grafičnih izdelkov			
razgovor			
metoda pisno-grafičnih izdelkov			
razlaga	Kdo je zagovarjal dedno monarhijo in kdo republiko? Če ne odgovorijo, razložim: dedno monarhijo so zagovarjali liberalci in konservativci, za republiko pa so se zavzemali liberalni	Nemčija kot dedna monarhija ali Nemčija kot republika. Monarhijo konservativci, republiko pa ostali.	

<p>3 min</p> <p>razlaga metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>razgovor</p> <p>razlaga</p> <p>razlaga metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>razgovor</p>	<p>pa so se zavzemali liberalni politiki.</p> <p>Č) junij 1848: izvoljen je dunajski parlament</p> <p>Dunajski parlament je bil izvoljen junija, prvič pa se je sestel 23. 7. 1848. Med poslanci je bilo poleg izobražencev tudi veliko kmetov. Za kaj so se najbolj zavzemali kmečki poslanci?</p> <p>Da. Poleg zakona o zemljiški odvezi so se zelo zavzemali tudi za notranjo preureditev monarhije, da bi tako državna ureditev kar se da najbolj ustrezala vsem narodom v habsburški monarhiji.</p> <p>Kmetje so dobili, kar so iskali. 7. 9. 1848 je cesar podpisal zakon o odpravi fevdalizma proti odškodnini.</p> <p>Kaj je to pomenilo?</p> <p>Kakšne so bile po sprejetju tega zakona posledice za potek nadaljnje revolucije?</p> <p>Kateri sloji prebivalstva pa so še vedno vztrajali pri revoluciji?</p>	<p>Poslušajo razlago in izpolnjujejo učni list.</p> <p>Za odpravo fevdalizma.</p> <p>Učenci zapišejo rešitev: zakon o odpravi fevdalizma proti plačilu odškodnine.</p> <p>Kmetje so za osvoboditev morali plačati odškodnino.</p> <p>Kmetov revolucija ni več zanimala. Dobili so, kar so hoteli.</p> <p>Študentje in delavci.</p>	<p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 2 učno-delovni list</p> <p>učno-delovni list</p>
<p>3 min</p> <p>metoda pisno- grafičnih izdelkov</p> <p>razlaga</p>	<p>D) Dunaj: oktobrska vstaja</p> <p>Kljub temu, da so se zgodile mnoge obetavne spremembe, je na Madžarskem še vedno vrelo. Prihajalo je do</p>	<p>Poslušajo razlago in si delajo zapiske: cesar in parlament pobegneta v Kroměříž.</p>	<p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 2 učno-delovni list</p>

<p>razgovor</p>	<p>nenehnih bojov med madžarsko vojsko in med banom Jelačićem. Ko je Avstrija poslala vojaške sile proti Madžarom, so na Dunaju odhod vojske skušali preprečiti študentje in delavci in tako je na Dunaju izbruhnila oktobrska vstaja. Cesar je pobegnil v Olomouc, v bližnji Kromeriž pa mu je sledil tudi parlament.</p>		
<p>metoda slikovne demonstracije</p>	<p>Kdo pa je sedaj igral glavno vlogo na Dunaju? Lahko si pomagata z atlasom? Katera dva poveljnika sta obračunala z uporniki? Pa si pogledajmo popolno sliko moža, ki se skriva v ozadju našega učno-delovnega lista.</p>	<p>Jelačić in Windischgraetz. Zapišejo si rešitve.</p>	<p>prosojnica XI: Alfred Windischgraetz, VIR: hungary.ciw.edu/1848-49/48oct30.html</p>
<p>razlaga</p>	<p>Potem ko sta omenjena poveljnika obračunala z uporniki, je revolucija na Dunaju začela naglo zamirati.</p>		
<p>3 min</p>	<p>E) 2. 12. 1848: zavlada Franc Jožef I.</p>	<p>Poslušajo in dopolnjujejo učni list.</p>	<p>prosojnica z rešitvami »labirinta« 2 učno-delovni list</p>
<p>metoda pisno-grafičnih izdelkov razlaga</p>	<p>Po zatrem upor je prišlo do naglih političnih sprememb: konec novembra je bil za kanclerja imenovan Schwarzenberg, ki je cesarja Ferdinanda prepričal, da je odstopil v korist svojega nečaka Franca Jožefa I.</p>		<p>slika 4: Franc Jožef I. (naslovnica knjige: Trenc - Frelih, A. (1998). Človek in čas. 19. stoletje, začetek 20. stoletja. Lj.: MK, str. 18–19. učno-delovni list</p>
<p>metoda slikovne demonstracije</p>			
<p>razgovor</p>			
<p>razlaga metoda pisno-grafičnih izdelkov</p>	<p>Kakšne spremembe je v politično strukturo vnesla zamenjava vladarja?</p>	<p>Franc Jožef je postopoma ukinjal pridobitve revolucije in zopet začel vnašati absolutistične prvine vladanja.</p>	

razgovor	4. 3. 1849 je cesar izdal oktroirano ustavo in razpustil parlament.		
razlaga	Kaj pomeni oktroirana ustava?	Šlo je za vsiljeno ustavo.	
razgovor	Avstrijska armada je l. 1849 najprej obračunala z Italijani, nato pa je s pomočjo Rusov premagala še Madžare.		
razlaga	Kaj je to pomenilo za revolucijo? Nadaljnji potek dogodkov pa boste spoznali v prihodnjih urah.	Revolucija je bila končana.	

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE 6 min

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA
frontalna razlaga metoda pisno- grafičnih izdelkov razgovor razlaga	Sedaj pa bomo še malo ponovili. Razdelila vam bom učne liste, ki jih bomo skupaj rešili. Kličem jih, da odgovarjajo na vprašanja. V današnji uri smo torej spoznali vzroke za izbruh revolucije, razmere v avstrijskih deželah in spoznali potek revolucije 1848 v Avstriji. Hvala za sodelovanje. Lep dan še naprej!	Učenci skupaj rešujejo učne liste in odgovarjajo na vprašanja.	ponavljalni učni list

REVOLUCIJA 1848 V AVSTRIJI

Pred teboj je učno-delovni list, ki vsebuje ključne točke obravnavane snovi. Naj ti služi kot opora za zapis učne snovi.

1) Vzroki za izbruh marčne revolucije:

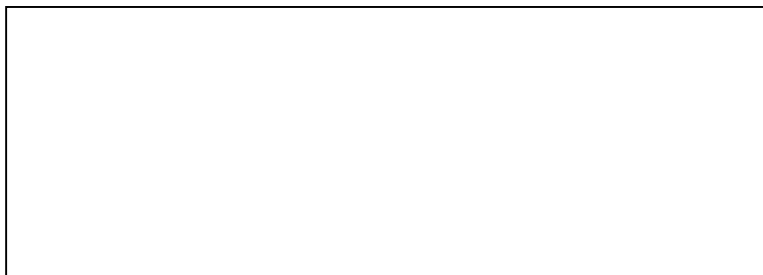
- _____
- _____
- _____
- _____

2) Razmere v deželah, ki so bile pod Avstrijsko oblastjo: Madžarska:

Lajos Kossuth
(vir: www.kanjiza.co.yu/us/history_03.htm)

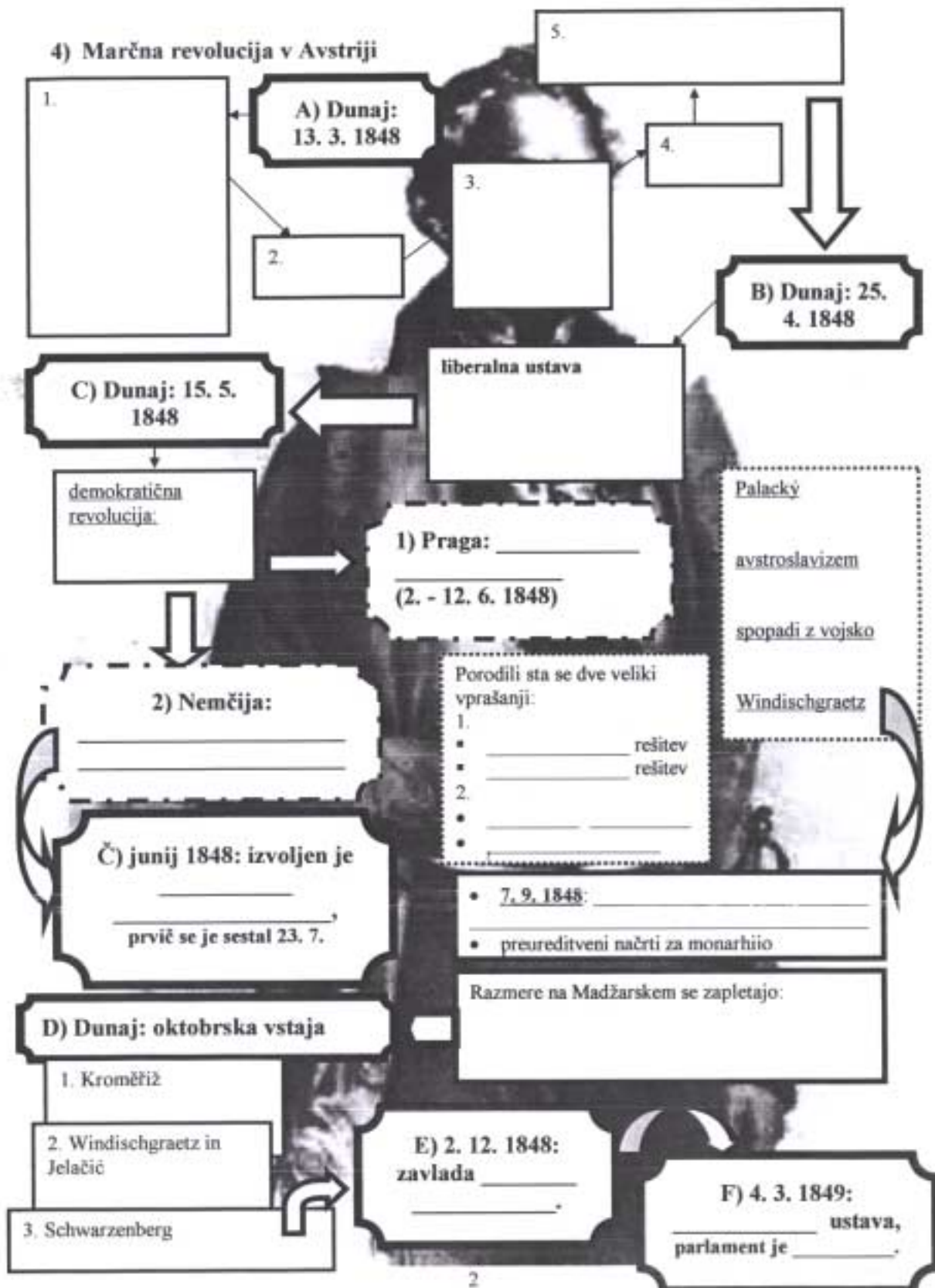
Severna Italija:

Johann Joseph Radetzky (vir: <http://www.trzic.si/oobcini.asp?ID=5>)

3) Razmere v Nemčiji:

4) Marčna revolucija v Avstriji

REŠITVE:

Pred teboj je učno-delovni list, ki vsebuje ključne točke obravnavane snovi. Naj ti služi kot opora za zapis današnje učne snovi.

3) Vzroki za izbruh marčne revolucije:

- idejni in gospodarski vzroki
- po revoluciji v Franciji 1830 so liberalne in nacionalne ideje povsod po Evropi dobivale nove pristaše, a vlade večine evropskih držav na spremembe niso bile pripravljene
- meščanstvo je bilo nezadovoljno z zastarelimi gospodarskimi in političnimi strukturami monarhij
- položaj delavstva se je zaradi gospodarske krize slabšal
- težnje posameznih narodov, da vzpostavijo lastne nacionalne države so postajale vse močnejše

4) Razmere v deželah, ki so bile pod Avstrijsko oblastjo:

Madžarska:

Lajos Kossuth

(vir: www.kanjiza.co.yu/us/history_03.htm)

Madžari so se začeli upirati že februarja 1848. Vodil jih je Lajos Kossuth. Zahtevali so personalno unijo (samostojnost, z preostalo Avstrijo bi jih vezal le skupen vladar). Iz večetničnega ogrskega kraljestva so hoteli narediti enotno madžarsko državo, temu pa so se odločno uprli Hrvati, vojvodinski Srbi, Slovaki in Romuni.

Severna Italija:

Tudi v Italiji so vesti iz Pariza okrepile revolucionarno gibanje. Februarja sta dobili ustavo Piemont-Sardinija in Toskana, marca pa tudi Papeška država. 17. marca so v Milanu izbruhnili nemiri in uporniki so iz mesta pregnali avstrijske čete pod poveljstvom Radetzkeyja. Benečani so razglasili svojo republiko. Kraljestvo Piemont-Sardinija je Avstriji napovedalo vojno. 23. julija 1848 je prišlo do bitke pri Custozi, kjer so zmagale avstrijske čete (Radetzky).

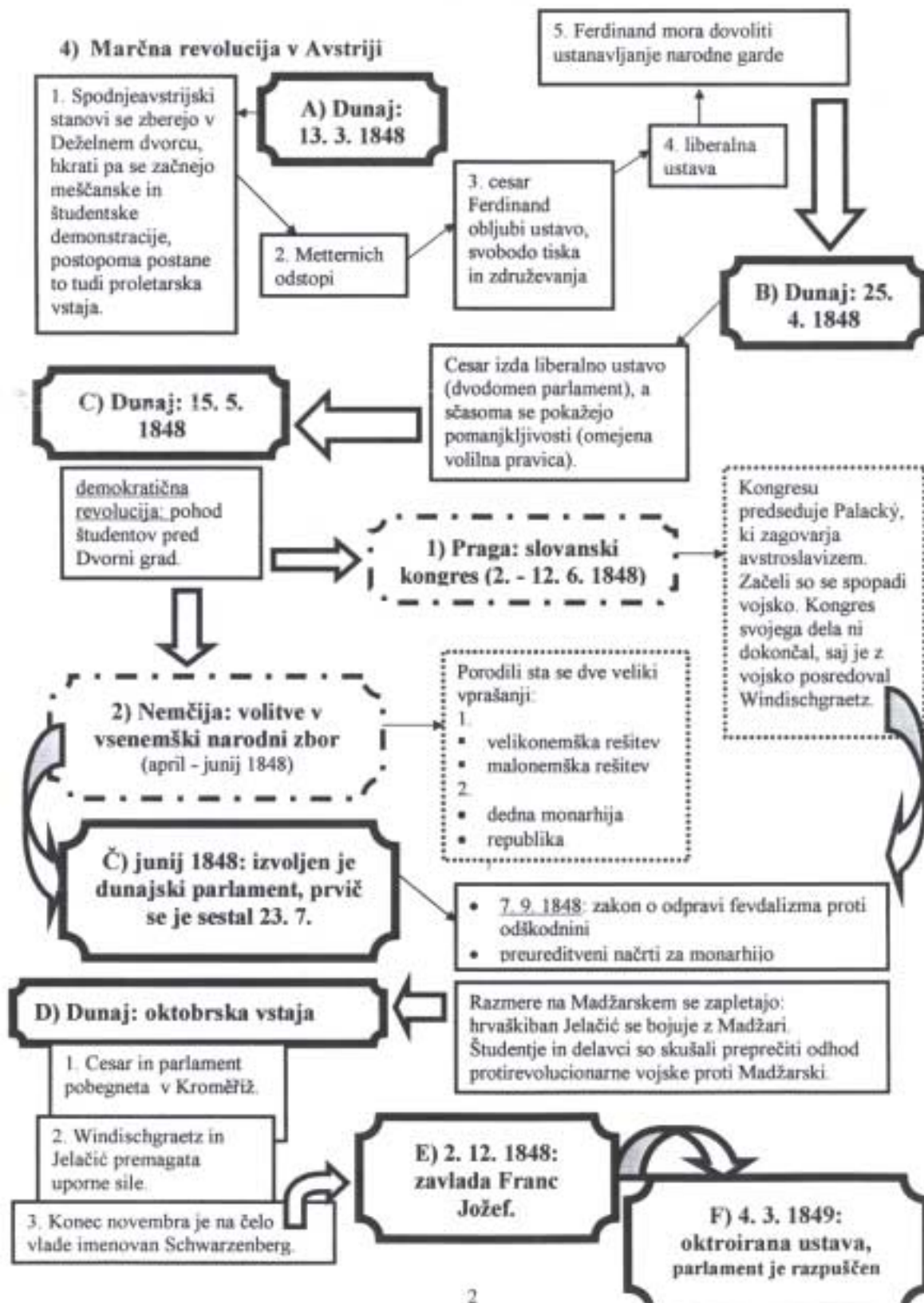
Johann Joseph

Radetzky

(vir: <http://www.trzic.si/oobcini.asp?ID=5>)

3) Razmere v Nemčiji:

Do revolucije je prišlo tudi v Nemčiji, kjer so vladarji večine držav razmere prisilile, da so ukiniteli fevdalni sistem in oblikovali liberalne vlade. Uvedli so svobodo tiska in govora, sprejeli liberalne ustave in uvedli tudi druge liberalne ukrepe. Glavna revolucionarna zahteva pa je bila združitev politično razdrobljene Nemčije.

REVOLUCIJA 1848 V AVSTRIJI ponavljanje

1) Obkroži pravilne trditve.

- a) Predsednik slovanskega kongresa v Pragi je bil František Palacký.
- b) Konservativci in liberalci so skušali ustanoviti združeno Nemčijo kot dedno monarhijo, radikalni levičarji pa kot republiko.
- c) Madžari so v boju za samostojnost zahtevali tudi lastnega vladarja.
- d) Volitve v nov državni zbor so bile razpisane na osnovi splošne volilne pravice.
- e) Po izbruhu marčne revolucije je vladar moral ukiniti absolutizem, razglašena je bila tudi svoboda tiska in združevanja.

2) Kateremu dogodku ustreza slika oz. besedilo? Ustrezno poveži s puščicami.

'Mi Ferdinand Pervi, po milosti Božji Cesar Avstrijski [...] Ker smo prepričani, de morajo deželne naprave napredkam omikanja in zmodrenja ljudstev primerjene biti, in ker radi spoznamo, de nam izročeni narodi, osrečeni z dolgoletnim miram, niso na poti razbistrenja zad ostali, smo jim po patentu od 15. Sušca tega leta ustavo ali konstitucijo obljubili. [...] Dano v Našim Cesarskim poglavnim in stolnim mestu Dunaji 25. dan maliga travna 1848, našiga vladarstva v 14. letu." (Letak, objavljen v Novicah. VIR: Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Lj.: DZS, str. 65.)

"Jest vem, de ste bli večkrat golfan, tok ne smete taciga voliti, kateriga vam bo gosposka al pa duhovšna ponujala. Jest tud vem, da se vam gospodje ponujajo, deb en dobiv, varite se pred volitengo dohtarja, zakaj oni mislijo dolgo časa na vaše unkoštenge živeti. Volite enga pravga kmeta, pa ta vam ne bo perpušen, tako se uprijte čez to jen recite, mi očmo tega jen tega, pa nobeniga družiga, če ne se bomo na Dunaj pertožili." (Letak, namenjen kmetom, krožil je po kamniškem območju, zatem so ga zaplenili v Moravčah. VIR: Gestrin, F., Melik, V. (1992). Zgodovinska čitanka 7. Lj.: DZS, str. 36-37.)

volitve v prvi avstrijski parlament na Dunaju

oktobrska vstaja

sprejetje ustave 25. 4. 1848

3) Naslednje dogodke, ki so povezani s potekom revolucije 1848 v Avstriji (habsburški monarhiji), razvrsti v pravilno časovno zaporedje. Na črtico pred vsakim dogodkom zapiši številko. Začni z najstarejšim dogodkom.

- 2 Cesar mora demonstrantom obljubiti ustavo.
- 5 Sprejet je zakon o odpravi fevdalizma.
- 4 Radetzky v bitki pri Custozzi premaga vojsko sardinskega kralja Karla Alberta.
- 1 Prišlo je do prvega madžarskega upora pod vodstvom Lajosa Kossutha.
- 3 Cesar zbeži v Innsbruck na Tirolsko.
- 6 Na Dunaju je prišlo do oktobrske vstaje.
- 7 Cesarski presto zasede Franc Jožef I.
- 4 Na Dunaju se prvič sestane novoizvoljeni državni zbor.

UČNA PRIPRAVA ZA 4. LETNIK GIMNAZIJE:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA
ITALIJANSKA OFENZIVA IN POSLEDICE

DATUM: **19. 04. 2005**

IME IN PRIIMEK: **Tina Vaukner**

PRIPRAVA NA VZGOJNO – IZOBRAŽEVALNO URO

RAZRED: 4.f	DATUM: 19. 04. 2005	ŠOLA: Gimnazija Šentvid	KANDIDAT: Tina Vaukner MENTOR: doc. dr. Danijela Trškan
UČNA ENOTA: ITALIJANSKA OFENZIVA IN POSLEDICE		OPERATIVNI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:	
UČNA TEMA: DRUGA SVETOVNA VOJNA		<p>GLAVNI ALI KOMPLEKSNI: Dijaki s pomočjo razlage, individualnega dela z besedili in učno – delovnega lista spoznajo značilnosti in potek velike italijanske ofenzive 1942, organizacijo partizanske vojske in posledicami ofenzive.</p> <p>DELNI ALI PRECIZNI: Uvodni del: Dijaki s pomočjo metode nevihte možganov (brainstorming) pokažejo svoje znanje o italijanskem okupacijskem sistemu in spoznajo položaj Slovenije v tem času.</p> <p>Glavni del: <i>1. didaktični poudarek: VELIKA ITALIJANSKA OFENZIVA</i> Dijaki s pomočjo metode dela z besedilom (metoda besedne demonstracije) in nalog na učno – delovnem listu spoznajo značilnosti, potek in posledice velike italijanske ofenzive v Ljubljanski pokrajini ter sestavo in delovanje partizanske vojske.</p> <p><i>2. didaktični poudarek: REORGANIZACIJA SLOVENSKEPARTIZANSKE VOJSKE</i> Dijaki spoznajo razvoj oziroma reorganizacijo slovenske partizanske vojske in se s pomočjo metode dela z besedilom (metoda besedne demonstracije) seznanijo z najpomembnejšimi boji slovenskih partizanov.</p> <p><i>3. didaktični poudarek: DOLOMITSKA IZJAVA</i> Dijaki s pomočjo metode dela z besedilom (metoda besedne demonstracije) in nalog na učno – delovnem listu spoznajo, razložijo in ovrednotijo Dolomitsko izjavo, kot eno izmed posledic velike italijanske ofenzive.</p> <p>Zaključni del: Dijaki se seznanijo z dogodki, ki so sledili veliki italijanski ofenzivi in nemško zasedbo slovenskega ozemlja.</p>	
UČNE OBLIKE: Kombinirana učna oblika: kombinacija frontalne in individualne učne oblike.			
UČNE METODE: Metoda razlage, metoda razgovora, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda pisno – grafičnih izdelkov (metoda dela z učno – delovnim listom), metoda dela z besedili.			
UČNA SREDSTVA: Učila: folijske slike (prosojnice),		DIDAKTIČNA NAČELA: Nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija,	

učno – delovni list, brošure. Učni pripomočki: tabla, kreda, grafoskop, projekcijsko platno.	vzgojnost, ustreznost, aktivnost, ekonomičnost.
KORELACIJE: Geografija, slovenski jezik.	NOVI POJMI: MVAC (vaška straža, bela garda), garnizija, bataljon, brigada, divizija, kolaboracija, enopartijski sistem.
VIRI IN LITERATURA: Ahačič, D. (1992). Osvobodilna ali državljanska vojna?. Ljubljana: Cankarjeva založba. Atlas prosojnic: Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Velika italijanska ofenziva (19.), str. 19 / 1, 2, 3. Blatni, V. (1999). Komandant Stane. Ljubljana: GO ZZB NOB Slovenije, Komisija za informativno, propagandno in promocijsko dejavnost. Dolenc, E. (2002). Zgodovina 4: učbenik za 4. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS. Globočnik, J., Globočnik, M., Segalla, A. (2003). Zgodovina na maturi 2004. Ljubljana: Gyrus. http://ales.ledina.org/projekti/timkoII/2.svetovna/ITALIANSKA_OFENZIVA11.htm . Janež, H. (2003). Koncentracijsko taborišče = Koncentracioni logor Kampor na otoku Rabu: 1942 – 1943. Ljubljana: Taboriščni odbor Rab pri Koordinacijskem odboru žrtev nacifašističnega nasilja GO ZZB NOB Slovenije. Jernejčič, Robert A. (2000). Zgodovina na maturi. Ljubljana: DZS. Klanjšček, Z. (1989). Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem. Ljubljana: Partizanska knjiga. Kmecl, M. (1999). Karel Destovnik – Kajuh. Ljubljana: Glavni odbor ZZB Slovenije, Komisija za informativno, propagandno in promocijsko dejavnost. Miklavčič, F. (1997). Edvard Kocbek, mislec in videc prihodnjih reči. Ljubljana: Glavni odbor ZZB in NOB Slovenije, Komisija za informativno, propagandno in promocijsko dejavnost. Nešović, B., Prunk, J. (1993). 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.	
Pavliha, B. (1999). Zgodovina na maturi 2000. Mengeš: ICO. Pavliha, B. (2003). Zgodovina na maturi 2004. Mengeš: ICO. Perovšek, F. (2002). Velika italijanska ofenziva 1942. Ljubljana: Društvo piscev zgodovine NOB Slovenije. Repe, B. (1995). Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije. Ljubljana: DZS. Repe, B. (2000). Sodobna zgodovina: zgodovina za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan. Rozman, T., Valič Zupan, A., Vičič Krabonja, M., Berzelak, S., Rozman, S. (2004). Zgodovina na maturi. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan. Slovenija 1941 – 1945: opravičevanje kolaboracije. (1996). Ljubljana: Zveza združenj borcev in udeležencev NOB, Komisija za informativno, propagandno in promocijsko dejavnost. Slovenska kronika XX. stoletja. (1997). Ljubljana: Nova revija. Vogrinc, R. (2000). Sodobna zgodovina: zgodovina za 4. letnik gimnazij. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan. Weber, T., Novak, D. (1996). 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Ljubljana: DZS. Zadnik, Š. (1982). Zbirka zgodovinskih virov. Ljubljana: DZS.	

POTEK VZGOJNO – IZOBRAŽEVALNE URE

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL</p> <p>UVODNA MOTIVACIJA IN PONAVLJANJE (7 minut)</p>	<p>Dijake pozdravim in se jim predstavim. Povem, da bom vodila današnjo učno uro.</p> <p>Uro začnem z vprašanjem: Morda kdo ve, kaj se je zgodilo 6. in kaj 17. aprila 1941?</p> <p>Povem, da je kraljeva vojska brez pravega odpora proti napadalcem razpadla in dotedanja država je bila okupirana.</p> <p>Postavim vprašanje: Med katere tri okupatorje je bila razdeljena Slovenija v mejah dotedanje Dravske banovine?</p> <p>Dijakom pokažem zemljevid razkosnosti Slovenije med tri okupatorje.</p>	<p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Nacistična Nemčija in fašistična Italija sta skupaj s svojimi zavezniki brez vojne napovedi 6. aprila napadli Kraljevino Jugoslavijo in jo do 17. aprila prisilili v brezpogojno kapitulacijo.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Nacistično Nemčijo ali nacistični tretji Reich, fašistično Kraljevino Italijo in Kraljevino Madžarsko.</p> <p>Dijaki si ogledajo zemljevid.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom:</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom razložim, da bomo s pomočjo metode brainstorminga ali nevihte možganov ponovili značilnosti italijanskega okupacijskega sistema. Dam jim navodila: "V zvezek boste v obliki miselnega vzorca napisali vse, kar se spomnite, da je značilno za italijanski okupacijski sistem. Za nalogo imate 2 minuti časa!"</p> <p>Po dveh minutah dijake opozorim, da se je čas iztekel. Dijaki z dvigovanjem rok povedo svoje odgovore, ki jih pokomentiram.</p> <p>Po potrebi dijakom postavljam dopolnilna vprašanja:</p>	<p>Dijaki pozorno poslušajo navodila in rešujejo nalogo.</p> <p>Dijaki z dvigovanjem rok povedo možne odgovore in jih pokomentirajo.</p> <p>Možni odgovori:</p>	<p>Zemljevid: Razkosanost Slovenije med okupatorje (B. Nešović, J. Prunk: 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole, str. 117).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Individualna učna oblika.</p> <p>Metoda nevihte možganov.</p> <p>Frontalna učna oblika.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>1. Kakšen je bil italijanski okupacijski sistem v primerjavi z nemškimi?</p> <p>2. S čim so želeli pridobiti naklonjenost slovenskega prebivalstva (jezik, šole)?</p> <p>Dijakom postavim vprašanje:</p> <p>Morda kdo ve, kako so Italijani poimenovali zasedeno območje in kaj so z njim naredili?</p> <p>.</p>	<p>1. V nasprotju z Nemci so skušali Italijani sprva pridobiti na svojo stran domače prebivalstvo, zato so v začetku vodili milejšo raznarodovalno politiko.</p> <p>2. Da bi si pridobili naklonjenost slovenskega prebivalstva, so uvedli delno avtonomijo v šolstvu, kulturi in znanosti. Dovolili so:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uporabo slovenskega jezika v javnosti, • obstoj slovenskih šol, kulturnih in znanstvenih ustanov, • italijanski jezik je postal le učni predmet • dvojezičnost v upravi in v javnosti • izhajanje dvojezičnega tiska <p>Dijaki odgovorijo:</p> <p>Zasedeno območje so poimenovali Ljubljanska pokrajina. Želeli so jo čim prej poitalijančiti, zato so jo 3. maja 1941 s posebnim odlokom priključili Italiji.</p>	<p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Medtem ko dijaki odgovarjajo jim pokažem zemljevid, ki prikazuje Ljubljansko pokrajino.</p> <p>Dijakom postavljam vprašanja: Ali mislite, da se je slovenski narod z okupacijo in namerami okupatorjev sprijaznil?</p> <p>Kaj pa je ukrenil, storil?</p> <p>Na kakšen način oz. kdo je bil na čelu političnega in oboroženega boja za osvoboditev in združitev vse Slovenije?</p> <p>Dijakom povem, da bomo govorili o osvobodilnem boju v delu Slovenije, ki ga je Italija neposredno po okupaciji priključila k svojemu ozemlju kot t. i. Ljubljansko pokrajino.</p>	<p>Dijaki si ogledajo zemljevid</p> <p>Dijaki odgovorijo: Ne.</p> <p>Organizirano se jim je uprl.</p> <p>Osvobodilna fronta slovenskega naroda (OF).</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Razkosanost Slovenije med okupatorje (B. Nešović, J. Prunk: 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole, str. 117).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>GLAVNI DEL (35 minut)</p>	<p>Dijakom ob zemljevidu razkasanosti Slovenije med tri okupatorje povem, da je Ljubljanska pokrajina obsegala jugozahodni del Slovenije z njenim glavnim mestom Ljubljano in to tudi pokažem.</p> <p>Dijakom razdelim učno – delovni list in jim razložim, da ga sestavljajo vprašanja, o katerih bo tekla beseda med uro, zato bodo na vprašanja odgovarjali sproti (na to bodo opozorjeni), torej med učno uro in na ta način dobili zapiske za učno snov.</p> <p>Dijakom razložim, da so bili po zimi 1941 / 1942 partizani v Ljubljanski pokrajini najbolj dejavni in da so jim obsežni kočevski gozdovi nudili varna zatočišča. Iz tega območja so se izselili kočevski Nemci, tako je postalo le redko poseljeno in za partizansko vojskovanje izredno primerno.</p>	<p>Dijaki poslušajo in opazujejo zemljevid.</p> <p>Dijaki dobijo učno – delovni list in pozorno poslušajo navodila za izpolnjevanje.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Zemljevid: Razkasanost Slovenije med okupatorje (B. Nešović, J. Prunk: 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole, str. 117).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Frontalna učna oblika. Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>1. poudarek: VELIKA ITALIJANSKA OFENZIVA (20 minut)</p>	<p>Dijakom povem, da si bomo v tej učni uri podrobneje ogledali potek VELIKE ITALIJANSKE OFENZIVE in njene posledice.</p> <p>Na tablo zapišem naslov 1. učnega poudarka: VELIKA ITALIJANSKA OFENZIVA.</p> <p>Dijake prosim, da si vsak zase v petih minutah prebere besedilo prve naloge na učno – delovnem listu, to je pismo Edvarda Kardelja o položaju v Sloveniji marca 1942, ki ga je poslal Titu.</p> <p>Po petih minutah dijake opozorim, da se je čas za branje iztekel.</p>	<p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki berejo pismo.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Učna sredstva: tabla, pisalo.</p> <p>Individualna učna oblika.</p> <p>Metoda dela z besedilom: Dokumenti ljudske revolucije, knjiga 1., dok. 151.</p> <p>Metoda dela z učno – delovnim listom (1. naloga).</p> <p>Učna sredstva: Učno – delovni list.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom pokažem slike Edvarda Kardelja, Miha Marinka, Toneta Tomšiča in Ivana Mačka – Matije.</p>	<p>Dijaki si ogledajo slike.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Slike: Edvard Kardelj (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 17), Miha Marinko (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 63), Tone Tomšič (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 76), Ivan Maček – Matija (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 134).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
	<p>Dijakom povem, da bomo skupaj odgovorili na vprašanja iz učno – delovnega lista, odgovore pa naj si zapišejo. Sprašujem jih:</p>	<p>Dijaki odgovarjajo in si zapisujejo odgovore na učno – delovni list:</p>	

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Katero žično ograjo omenja pisec pisma, kakšna je in kaj to ograjo predstavlja danes?</p> <p>Kakšne represivne ukrepe je italijanski okupator uporabljal?</p> <p>Dijakom pokažem sliko požgane Vrhnike.</p>	<p>Pisec omenja žično ograjo okrog Ljubljane, s katero so predmestja od mesta odrezana ali pa vsaj razpolovljena. Široka je 6-10 m in utrjena z mitraljeskimi gnezdi in zasedami. Prehodov na glavnih cestah, kjer je velika kontrola, je le nekaj. Danes nas na to ograjo spominja Pot spominov in tovarništva, ki obkroža Ljubljano.</p> <p>Racije, kontrole na prehodih, preiskave hiš, internacije v taborišča, požiganje vasi, streljanje ljudi, plenjenje, zapiranje, mučenje.</p> <p>Dijaki si ogledajo sliko.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Slika: Vrhnika v Loški dolini, julija 1942 (F. Perovšek: Velika italijanska ofenziva 1942, str. 20).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom povem, da so Italijani s civilnim prebivalstvom ravnali zelo grdo in še pred začetkom ofenzive izvedli obsežne racije v Ljubljani. Zajeli so več kot 20.000 ljudi (četrtno prebivalcev), jih s pomočjo ovaduhov preverili in pregledali ter skoraj 3000 zaprli.</p> <p>Povem, da je v Ljubljani poleg italijanskih oblasti s pripadniki OF obračunavala tudi posebna policija.</p> <p>Dijake vprašam: Ali je že kdo slišal za vaške straže ali MVAC?</p> <p>Če odgovorijo z da, vprašam kaj so vaške straže?</p> <p>Če odgovorijo z ne, vprašam kaj so vaške straže po njihovem mnenju.</p> <p>Dijakom povem, da so to oborožene enote za boj proti komunizmu, ki so jih Italijani imenovali Prosvoljna protikomunistična milica (Milizia volontaria anticomunista – MVAC), partizani pa bela garda. Konec leta 1942 je v času Božiča izvedla racije.</p>	<p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovarjajo: Da. / Ne.</p> <p>Oborožene enote za boj proti komunizmu.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijake vprašam: Kako mislite da so se imenovale te racije (Zgodile so se ob Božiču)?</p> <p>Ali menite, da so se vaške straže dolgo obdržale?</p> <p>Zakaj pa so jih ukinili?</p> <p>Dijakom postavim vprašanje: Ali morda kdo ve ime kakšnega taborišča, kamor so Italijani odganjali ljudi v internacijo?</p> <p>Dijakom povem, da je bilo konec oktobra v taboriščih 26.000 ljudi iz Ljubljanske pokrajine.</p> <p>Dijakom povem, da je veliko italijansko ofenzivo zasnovalo in izvedlo vrhovno poveljstvo italijanske vojske zato, ker je v Ljubljanski pokrajini po siloviti pomladanski partizanski ofenzivi proti zasedbeni italijanski vojski nastalo obsežno strnjeno osvobodeno ozemlje, ki je obsegalo dve tretjini Ljubljanske pokrajine (segalo je od Kolpe do obrobja Ljubljanskega barja).</p> <p>Dijakom pokažem zemljevid prvega osvobojenega ozemlja v Ljubljanski pokrajini.</p>	<p>Dijaki odgovorijo: Božične racije.</p> <p>Ne.</p> <p>Zaradi zapiranja in mučenja ujetnikov.</p> <p>Dijaki odgovarjajo: Na Rab, v Gonars, ...</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki pozorno poslušajo.</p> <p>Dijaki si ogledajo zemljevid.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom:</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
			<p>Zemljevid: Prvo osvobojeno ozemlje v Ljubljanski pokrajini (B. Repe: Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije, str. 199).</p>
	<p>Dijakom povem, da je osvobojeno ozemlje ostalo tri mesece, zato je italijanska država ob podpori domačih nasprotnikov partizanstva (in celo ob sodelovanju nemškega vrhovnega poveljstva) načrtovala, da v tej ofenzivi uniči dvoje stvari.</p>	<p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p>
	<p>Dijake vprašam: Kaj je želela uničiti?</p> <p>Dodam, da je Italiji šlo tudi za prestiž, saj sta bili prav v tem času italijanska in nemška vojska zelo uspešni na dveh svetovnih bojiščih (1942).</p>	<p>Dijaki odgovorijo: Slovensko partizansko vojsko in Osvobodilno fronto.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijake vprašam: Na katerih dveh?</p> <p>Nadaljujem, da so v teh razmerah prav slovenski partizani v osrčju okupirane Evrope maja 1942 z uspešnim bojem ustvarili osvobojeno ozemlje, ki je bilo simbolični znanilec poraza držav Osi.</p>	<p>Dijaki odgovorijo: V Sovjetski zvezi in severni Afriki.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda razlage.</p>
	<p>Dijake prosim za pozorno poslušanje, saj jim bo v pomoč pri dopolnjevanju 2. naloge iz učno – delovnega lista.</p>		<p>Metoda dela z učno – delovnim listom (2. naloga).</p>
	<p>Dijakom povem, da je ofenziva potekala od 16. julija do 4. novembra 1942 in da je bila glede na moč enot, časovni in ozemeljski obseg med največjimi v Jugoslaviji in edina, ki jo je italijanski okupator izvedel v tolikšnem obsegu na Slovenskem. Njen namen je bil dvojen.</p>	<p>Dijaki pozorno poslušajo in dopolnjujejo 2. Nalogo na učno – delovnem listu.</p>	<p>Učna sredstva: učno – delovni list.</p>
	<p>Dijake vprašam: Kaj mislite, da so Italijani želeli doseči z ofenzivo?</p>	<p>Dijaki odgovorijo: Želeli so zlomiti osvobodilno gibanje v Ljubljani in zatreti vstajo v Ljubljanski pokrajini.</p>	<p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dodam: pri tem naj bi zadali odločilen udarec osvobodilnemu gibanju, uničili vodstvo in organizacijo OF, predvsem pa vojaške enote in ponovno zasedli osvobojeno ozemlje.</p> <p>Dijake vprašam, ali so uspeli dopolniti drugo nalogo iz učno – delovnega lista. Če je odgovor negativen, jih vprašam kaj jim ni jasno in nejasnosti razložim.</p> <p>Dijakom postavim vprašanje: Kakšno mislite, da je bilo razmerje moči med vojskama?</p> <p>Dijakom povem, da je po ocenah v ofenzivi sodelovalo od 65.000 do 82.000 vojakov, partizanov pa je bilo okoli 4000. To pomeni, da je bil na vsake štiri do pet prebivalcev Ljubljanske pokrajine po en oboroženec, oziroma na vsakega partizana približno 25 okupatorjevih vojakov.</p> <p>Dijake vprašam: Kakšen mislite, da je bil ta odnos glede ognjene moči, orožja?</p>	<p>Dijaki povedo svoje mnenje.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Partizanske čete so bile neprimerljivo slabše oborožene.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom povem, da si bomo s pomočjo odlomka iz dnevnika Edvarda Kocbeka, zapisanega na učno – delovnem listu pod 3. nalogo ogledali del ene izmed faz velike italijanske ali roške ofenzive. Dam jim navodila: vsak zase naj si prebere odlomek iz dnevnika, nato pa ga v parih pokomentirajo in skušajo najti odgovore na spodnja vprašanja. Za vse skupaj imajo 5 minut časa.</p>	<p>Dijaki poslušajo navodila.</p> <p>Dijaki individualno preberejo besedilo.</p> <p>Dijaki v parih pokomentirajo prebrano besedilo in odgovorijo na zastavljena vprašanja.</p> <p>Dijaki povedo, kaj so ugotovili in si zapišejo odgovore pri 3. nalogi na učno – delovnem listu.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Individualna učna oblika.</p> <p>Parna učna oblika.</p> <p>Metoda dela z učno – delovnim listom (3. naloga)</p> <p>Metoda dela z besedilom: E. Kocbek: Tovaršija, str. 123 – 126.</p> <p>Učna sredstva: Učno – delovni list.</p> <p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom pokažem zemljevid, ki prikazuje najpomembnejše faze velike italijanske ofenzive.</p> <p>Dijakom razdelim brošure, ki med učno uro krožijo po razredu.</p> <p>Nadaljujem z učno snovjo. Povem, da so partizani v letu 1941 in 1942 ustanovili vrsto čet, bataljonov in odredov. Te enote so bile vezane na posamezno območje, od koder je izhajala večina partizanov.</p>		<p>Metoda dale s slikovnim gradivom: Zemljevid: Velika italijanska ofenziva (poletje – jesen 42) na Dolenjskem in Notranjskem (Atlas prosojnic: zgodovina – 8. razred, str. 19 / 1, 2, 3).</p> <p>Učna sredstva: Brošure: V. Blatni: Komandant Stane, H. Janež: Koncentracijsko taborišče = Koncentracioni logor Kampor na otoku Rabu: 1942 – 1943, M. Kmecl.: Karel Destovnik – kajuh, F. Miklavčič: Edvard Kocbek, mislec in videc prihodnjih reči, F. Perovšek: Velika italijanska ofenziva 1942 Slovenija 1941 – 1945: opravičevanje kolaboracije.</p> <p>Metoda razlage.</p>
	<p>Dijaki poslušajo.</p>		

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijake vprašam ali imajo kakšno idejo, zakaj je bilo tako?</p> <p>Če dijaki nimajo nobene ideje, jim pomagam s podvprašanjem: Zakaj mislite, da je bilo pomembno, da so partizani poznali teren in ljudi?</p> <p>Nadaljujem z razlago: ker so bile te enote vezane na posamezno območje, so bile dokaj statične. Da bi presegli to pomanjkljivost, so začeli ustanavljati brigade, kasneje pa tudi divizije in korpuse.</p> <p>Ker so bile sestavljene iz ljudi iz različnih področij, so lahko delovale širom po Sloveniji in s tem postale gibljivejše in uspešnejše. Od julija do oktobra 1942 so nastale Tomšičeva, Gubčeva, Cankarjeva in Šerčerjeva udarna brigada, v katerih se je zbralo okoli 3000 partizanov.</p> <p>Dijake vprašam: Kaj nas še danes spominja na te brigade in divizije?</p>	<p>Dijaki odgovorijo: Ker so poznali teren in ljudi, zato so tu dobili vso možno pomoč.</p> <p>Poznavanje terena je bilo pomembno zato, da so lahko našli zatočišče oz. skrivališče, poznavanje ljudi pa zato, ker so od njih lahko dobili vso možno pomoč.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Imena nekaterih ulic.</p>	<p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom pokažem sliko s komandanti prvih štirih slovenskih partizanskih brigad.</p> <p>Vendar si Slovenci nismo osvobojenega ozemlja izborili le v Ljubljanski pokrajini, temveč je pozno jeseni 1942 nastalo tudi v Polhograjskih Dolomitih in se obdržalo do aprila 1943. Tam je v tem času delovalo tudi vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, nato pa se je vrnilo v Kočevski Rog.</p> <p>Dijakom na zemljevidu pokažem področje Polhograjskih Dolomitov.</p>	<p>Dijaki si ogledajo sliko.</p> <p>Dijaki poslušajo</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Slika: Komandanti prvih štirih slovenskih partizanskih brigad (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 162).</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Zemljevid: Prvo osvobojeno ozemlje v Ljubljanski pokrajini (B. Repe: Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije, str. 199).</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijake vprašam: Kje mislite, da se je še začel razvoj narodnoosvobodilnega gibanja?</p> <p>Nadaljujem: še pred Italijansko ofenzivo, spomladi 1942, so tudi na Primorskem nastale prve manjše partizanske enote. Prvi dve četi je 1800 italijanskih vojakov obkoloilo na Nanosu, vendar se je večini uspelo prebiti iz obroča. Da bi okrepile gibanje, so jim na pomoč začele prihajati manjše skupine partizanov iz Ljubljanske pokrajine. Partizanske sile so se številčno okrepile zlasti po tem, ko so začeli Italijani množično izvajati mobilizacijo, saj je za Primorsko kot del predvojne Italije veljala vojaška obveznost.</p> <p>Dijake vprašam: Zakaj menite, da so se partizanske sile ravno v tem času številčno okrepile?</p>	<p>Dijaki odgovorijo: Na Primorskem.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Ker so se moški izognili vojaški obveznosti tako, da so odšli v partizane.</p>	<p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>2. poudarek: REORGANIZACIJA SLOVENSKE PARTIZANSKE VOJSKE (7 minut)</p>	<p>Dijakom svetujem, da pozorno prisluhnejo in med razlago dopolnjujejo 4. nalogo na učno – delovnem listu.</p> <p>Dijakom povem, da se je partizanska vojska do poletja 1943 preuredila v 4 operativne cone.</p> <p>Dijake vprašam: Kaj mislite, katere štiri?</p> <p>Če dijaki ne ugotovijo, jim povem, da v dolensko, notranjsko, primorsko in gorenjsko. V januarju je prišlo tudi do sodelovanja s hrvaškimi partizani, ki so nato skupaj sodelovali v več akcijah na obeh straneh meje.</p> <p>Vso zimo in pomlad so imele partizanske brigade in druge enote hude boje (več kot 72) in pretrpele hude izgube.</p> <p>Med največjimi je bilo zagotovo uničenje Pohorskega bataljona, ki ga je januarja 1943 nad Osankarico na Pohorju obkolilo 2000 vojakov. Skoraj vsi borci (69, vključno z ženskim vodom) so padli, edinega ranjenega ujetnika so kasneje ubili kot talca.</p>	<p>Dijaki pozorno poslušajo in odgovarjajo na vprašanja 4. naloge na učno – delovnem listu.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Dolensko, notranjsko, primorsko in gorenjsko.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda dela z učno – delovnim listom (4. naloga).</p> <p>Učna sredstva: Učno – delovni list.</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Dijakom pokažem zemljevid uničenja Pohorskega partizanskega bataljona.</p> <p>Med večje partizanske uspehe pa sodi boj pri Jelenovem žlebu 26. marca 1943, v katerem so trije udarni bataljoni razbili bataljon italijanske divizije Macerata. Padlo je več kot 100 italijanskih vojakov, toliko je bilo tudi ranjenih.</p> <p>Dijakom na zemljevidu pokažem področje Jelenovega žleba.</p>	<p>Dijaki si ogledajo zemljevid.</p> <p>Dijaki pozorno poslušajo.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Zemljevid: Uničenje Pohorskega partizanskega bataljona (Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 149).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Zemljevid: Velika italijanska ofenziva (poletje – jesen 42) na</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Nekoga prosim, da glasno prebere del poročila štaba italijanske divizije "Macerata" z dne 26. marca 1943 o bojih v Jelenovem žlebu.</p> <p>Nadaljujem z razlago: Spomladi so partizanske enote napadale predvsem prometne zveze, vojska se je razvijala in dobivala nove odseke:</p>	<p>Dijak glasno prebere poročilo, ostali dijaki mu prisluhnejo.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Dolenjskem in Notranjskem (Atlas prosojnici: zgodovina – 8. razred, str. 19 / 1, 2, 3).</p> <p>Učna sredstva: grafoskop, prosojnica.</p> <p>Metoda dela z besedilom: Poročilo štaba divizije "Macerata" z dne 26. marca 1943 štabu XI. Armadnega korpusa o bojih v Jelenovem žlebu Zbotnik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, del VI., knjiga 5, str. 592 – 593.</p> <p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>3. poudarek: DOLOMITSKA IZJAVA (8 minut)</p>	<p>ekonomskega, sodnega, za propagando in druge. Pričakovane zavezniškega izkrcaja je vplivalo tudi na ustanovitev prvih dveh slovenskih divizij (14. in 15.). Začela je delovati oficirska šola. Razvila se je mreža stalnih kurirskih zvez. Terenski vodi so bili postavljeni na taki razdalji, da so se kurirji lahko srečali in vrnili na svojo postajo v eni noči. Razen Koroške, dela Štajerske in Prekmurja je ta mreža do poletja 1943 delovala po vsej Sloveniji.</p> <p>Lahko smo ugotovili, da je bil odporniški boj v Ljubljanski pokrajini, tako kot drugje v Sloveniji, veličasten. Z njim smo Slovenci tudi na naših tleh zmagovito končali drugo svetovno vojno. Kajti, če bi se z veliko italijansko ofenzivo uresničili načrti italijanskega okupatorja in njegovih domačih sodelavcev, bi bila novejša slovenska zgodovina bistveno drugačna. Toda to se ni zgodilo.</p> <p>Dijakom povem, da bomo ob koncu ure spoznali še Dolomitsko izjavo, ki je nastala kot posledica italijanske ofenzive. Zaradi poteka nekaterih pomembnih bitk na</p>	<p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>svetovnih bojiščih je vodstvo Komunistične partije v pričakovanju konca vojne in s tem možnosti za izvedbo revolucije, pa tudi zaradi nadaljevanja in širjenja državljanskega spopada, hotelo poenotiti OF in si jo v celoti podrediti.</p> <p>Dijakom povem, da imajo tekst Dolomitske izjave na delovnih listih pri 5. nalogi in določim nekoga, da ga glasno prebere.</p>	<p>Dijak prebere tekst Dolomitske izjave, ostali ga poslušajo.</p>	<p>Metoda dela z učno – delovnim listom (5. naloga).</p> <p>Metoda dela z besedilom: Z. Klanjšček: Pregled narodnoosvobodilne vojne 1941 – 1945 na Slovenskem, str. 162). Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, VI/5.</p> <p>Učna sredstva: Učno – delovni list.</p> <p>Metoda razgovora.</p>
<p>Dijakom postavljam vprašanja in jih opozorim na dopolnjevanje 5. naloge na učno – delovnem listu:</p>		<p>Dijaki odgovarjajo in odgovore zapisujejo na učno – delovni list:</p>	

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Kdo vse je bil podpisnik Dolomitske izjave?</p> <p>OF je ob ustanovitvi štela štiri skupine, pozneje pa je njihovo število naraslo nad 20. Katera ideja je povezovala vse te skupine, ki so bile sicer po svojih političnih in ideoloških usmeritvah različne?</p> <p>Vodstvo KPS je želelo nekaj doseči. Kaj?</p> <p>Kaj pomeni 1. marca 1943 podpisana t. i. Dolomitska izjava oz. kaj je njeno bistvo?</p> <p>Kdo torej prevzame oblast?</p> <p>Dijakom razlagam: lahko bi torej rekli, da je bila koalicijska narava OF dokončno odpravljena. To pa je omogočilo vpeljavo enopartijskega sistema in absolutne partijske hegemonije. Vendar se ne glede na to, osvobodilno gibanje ni razcepilo.</p>	<p>Komunistična partija Slovenije, Sokoli in Krščanski socialisti.</p> <p>Skupine je povezovala ideja osvobodilnega boja.</p> <p>Vodstvo KPS je hotelo poenotiti OF in si jo v celoti podrediti.</p> <p>S podpisom so ustanovne skupine Partiji priznale vodilno vlogo v OF, druge skupine pa so se odrekle pravici do svoje samostojne organizacije.</p> <p>Komunisti.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda razlage.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
<p>ZAKLJUČNI DEL (3 minute)</p>	<p>Dijakom povem, da bomo ponovili obravnavano snov tako, da bodo odgovarjali na vprašanja.</p> <p>Dijakom postavljam vprašanja:</p> <p>Kdaj je potekala italijanska ofenziva?</p> <p>Zakaj je do nje prišlo?</p> <p>Kaj so Italijani želeli z njo doseči?</p> <p>So bili uspešni?</p> <p>Zakaj niso bili uspešni?</p> <p>Kako so se okupatorji odzvali na krepitev odpora?</p> <p>Kdo je bil najbolj zaslužen za to, da smo tudi Slovenci zmagovito končali II. svetovno vojno?</p>	<p>Dijaki odgovarjajo:</p> <p>Od julija do novembra 1942.</p> <p>Zato, ker je maja 1942 v Ljubljanski pokrajini na italijanskem okupiranem območju nastalo obsežno strnjeno osvobojeno ozemlje.</p> <p>Zlomiti osvobodilno gibanje v Ljubljani in zatreti vstajo v Ljubljanski pokrajini.</p> <p>Ne.</p> <p>Ker smo se jim Slovenci organizirano uprli.</p> <p>S streljanjem talcev, kazenski pohodi (požiganje vasi), izgoni v taborišča, ...</p> <p>Partizani.</p>	<p>Frontalna učna oblika.</p> <p>Metoda razgovora.</p>

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	DIJAK	UČNE OBLIKE UČNE METODE UČNA SREDSTVA
	<p>Kaj pomeni 1. marca 1943 podpisana izjava v Dolomitih?</p> <p>Morda kdo ve, kaj se je zgodilo 8. septembra 1943?</p> <p>Če nihče ne ve, povem, da je takrat Italija kapitulirala. Pri tem je precej orožja prešlo v roke pripadnikov slovenskega osvobodilnega gibanja, ki je z mobilizacijo močno povečalo število svojih pripadnikov. Po kapitulaciji so Nemci zasedli Ljubljano in glavna naselja ob železnicah. Vendar jim ni uspelo zasedi celotnega ozemlja Ljubljanske pokrajine.</p> <p>Dijake vprašam: Kaj mislite, da se je zgodilo septembra 1943?</p> <p>Ko ugotovijo, povem, da je v bojih padlo okrog 20% partizanov, večinoma novincev, Nemci pa so zasedli tudi večino večjih krajev. Tako je celotno slovensko ozemlje (razen Prekmurja) prišlo pod nemško okupacijsko oblast. Učence prosim, da mi vrnejo brošure, se jim zahvalim in zaželim še obilo uspehov.</p>	<p>Pomeni poenotenje OF in njeno podreditev Komunistični Partiji Slovenije, s čimer so ji druge skupine priznale vodilno vlogo v OF in se odrekle pravici do samostojne organizacije.</p> <p>Italija je kapitulirala.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p> <p>Dijaki odgovorijo: Nemci so začeli z ofenzivo.</p> <p>Dijaki poslušajo.</p>	<p>Metoda razlage.</p> <p>Metoda razgovora.</p> <p>Metoda razlage.</p>

1. Preberi pismo Edvarda Kardelja z dne 29. marca 1942 Josipu Brozu – Titu o položaju v Sloveniji in odgovori na vprašanja!

Dragi T. t.! (Tito, op. av.)

Javljam se ti po petnajstdnevem bivanju v Sloveniji. Zaradi tukajšnjih italijanskih ukrepov prej ni bilo mogoče.

1. Meja je bila od 15. marca dalje popolnoma zaprta in imel sem srečo, da sem prišel dan prej. Možnosti gibanja so tukaj zelo težke. Mesto je v celoti ograjeno z žico, in sicer tako, da so predmestja od mesta odrezana ali pa vsaj razpolovljena. Določenih je samo nekaj prehodov na glavnih cestah. Dovoljenja za prehod se dobijo zelo težko, a na prehodu je poleg tega velika kontrola. Italijani so naredili vse to zares zelo veščce, tako da je težko najti kanale za prehod. Imamo samo enega 100% zanesljivega (skozi katerega sva prišla v mesto jaz in Ang. (Ivan Maček – Matija, op. av.)), toda tega čuvamo za najvažnejše partijske potrebe. Zdaj imamo težave s stotinami kandidatov za partizane, ki jih je mogoče zelo počasi spravljati skozi redke kanale. Žična ograja je na nekaterih mestih široka 6 – 10 m, poleg tega pa utrjena z mitraljeskimi gnezdi, zasedami itd. Racije po mestu so sedaj začasno prenehale. Trajale so nepretrgoma 3 tedne in vsak mestni okraj in vsaka hiša je bila preiskana vsaj 2 – 4 krat v teh 3 tednih. Zapirali so vse moške od 16 – 35 let, proti koncu pa tudi starejše. Po zaslugi predhodnih ukrepov Partije (zakamufliranje, bunkerji), ni padla nobena tehnična ali druga točka Partije ali OF in tudi ves važnejši kader se je rešil. Le iz najnižjega aktiva pa tudi ta v glavnem iz OF – jih je uspelo Italijanom nekaj pobrati. Isto so naredili v Novem Mestu (prav tako brez rezultata), sedaj pa delajo to po vaseh. Za vso to obsežno akcijo imajo Italijani sedaj v Sloveniji 90.000 vojakov. Teror je strašen, v nekaterih pogledih prekaša celo Nemce. V koncentracijsko taborišče so odveleki čez 7000 moških (žena zelo malo), med njimi mnogo vidnih kulturnih delavcev in politikov (prof. Kidirča, Juša in Ferda Kozaka, Marušiča – nekdanjega bana, itd.). Dan za dnem gorijo vasi okoli Ljubljane in v notranjosti. Italijani požigajo vse, kar je v stran od cest, da bi se partizani ne mogli prehranjevati in najti zavetje. Streljajo stalno. V teh 15 dneh so ustrelili po naglem sodišču 231 ljudi; po vaseh pa streljajo dnevno, brez obsodbe, plenijo, ubijajo žene itd. Naše ljudi, ki jih zapro, pogosto strašno mučijo; slabo so naleteli zlasti Gašp. (Tone Tomšič, op. av.) in tovariši... Vsi so se junaško držali; odpremili so jih v Nemčijo, bili so v Begunjah, na Bledu, v Celju, v Mariboru. Mih. (Miha Marinko, op. av.) je bil v Mariboru obsojen na smrt, pa ga niso ustrelili, temveč pred tremi tedni z ostalimi vrnilo Italijanom. Miha je nemški državljan, ostali so italijanski. Za oba moška je položaj skoro brezupen. Žene se bodo morda izvlekle z robijo ali konfinacijo. Možnosti, da bi jih rešili s silo – skoro nobene. Zapor so spremenili v trdnjavo: betonski bunkerji, mitraljeska gnezda in to sredi mesta. Poskušamo doseči z denarjem, da bi jih obsodili samo na dosmrtno robijo, pa niti za to ni gotovo, ali bomo uspeli. /.../

(Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji, knjiga 1, dok. 151)

Katero žično ograjo omenja pisec pisma, kakšna je in kaj to ograjo predstavlja danes?

Kakšne represivne ukrepe je italijanski okupator uporabljal?

2. Spodnje besedilo dopolni z manjkajočimi podatki!

Sredi julija _____ so Italijani začeli z veliko _____, ki je trajala vse do začetka _____. Glede na moč enot, _____ in ozemeljski obseg je bila med največjimi v Jugoslaviji in edina, ki jo je italijanski okupator izvedel v tolikšnem obsegu na _____. Njen namen je bil dvojen: zlomiti _____ v Ljubljani in zatrei _____ v Ljubljanski pokrajini. Pri tem naj bi zadali odločilen udarec osvobodilnemu _____, uničili vodstvo, organizacijo _____, zveze in tehnične točke, predvsem pa vojaške enote in ponovno _____ osvobojeno ozemlje.

3. Kot si že spoznal(a), se je julija 1942. leta začela v Ljubljanski pokrajini velika italijanska ofenziva, ki je znana tudi pod imenom roška ofenziva. Imela je 11 faz in je trajala do meseca novembra. Bila je sestavni del tretje ofenzive v vsej Jugoslaviji. Preberi odlomek iz knjige Tovarišija Edvarda Kocbeka in odgovori na vprašanja! Pisec dnevnika v teh odlomkih opisuje drugi del 3. faze ofenzive, ki je imela cilj očistiti ozemlje Kočevskega Roga. Tu se je zadrževalo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, ki se je rešilo tako, da se je zateklo v kraško vrtačo.

17. avgust.

Spet smo v podzemlju. Predvčerajšnjim zjutraj smo se dvignili iz njega, misleč, da se ne bomo nikoli več vrnili vanj. Zdaj smo se dokončno zatekli v njegovo varstvo. Mar bi si bili prihranili včerajšnje razočaranje!

Šele dve uri smo tu. Sončno jutro se razvija v predpoldan. Ne vidimo ga, le čutimo ga. Redki prameni svetlobe padajo na vlažna tla. Lovim jih na papir, da morem napraviti nekaj zapiskov.

Snoči sem se rokoval z Borom in Jarcem, ločili smo se. Njuna skupina je šla preko Starega loga na Kočevsko. Ne vemo, kaj je z njimi. Mi smo se napotili preko Cinka. Nevarna večerna idila. Bili smo majhna, prožna, skoraj vesela četa. Za taboriščem Glavnega štaba se je znočilo. Hoteli smo proti Trnovcu in preko hriba na Kočevsko. Kakor koli. Toda zaman. Sprejel nas je peklenški zaporni ogenj. Prav razločno sem slišal, kako se hudič hahlja. Sredi strašne teme je pokalo z desne in leve, od spodaj in od zgoraj. Nismo več razlikovali orožja. Kakor od hudega udarca po glavi omamljeni smo videli, da smo dokončno obkroženi. Svinec nam je stopil v noge. Roke so nam padle ob telesu. Kaj zdaj? Ne vprašujmo. Za sedaj nazaj v taborišče Glavnega štaba. Zjutraj pred zoro se bomo odločili. Zdaj imamo še dve uri časa.

Te dve uri nista bili spanje, temveč gomazenje živcev. V zadnji jutranji temi smo vstali. V nas sta se mešali utrujenost in bistrina. Kratek posvet, kam. Eni so bili za pokrito vrtačo, drugi za studenčasti rov na Kamenjaku. Avšič je bil za rov, Kidrič za vrtačo. Strateška opomba je zmagala, rov je označen na specialkah, vrtača je nova umetna tvorba. V prvi jutranji temi smo torej odhiteli navkreber do usodne globeli, do smrti utrujeni, pripravljeni na vse.

Zdaj smo tu. Za seboj smo zabrisali vse sledove, okrog vrtače smo nasuli popra, da zmešamo sled psom, naložili smo seženjska drva na vhod. Skoraj vsakdo je legel na tisto mesto, na katerem je predvčerajšnjim spal.

Odleglo nam je, ko smo legli vznak in se zagledali navzgor. Nihče ne šepeta, naša ostro napeta ušesa slišijo le šum naših kretenj. Kakor divjačina smo, ki se je zatekla v svoj brlog. Pričakujemo, da se bo nekaj zgodilo. Zdaj, zdaj se bo začela usodna predstava.

Čez nekaj minut je močno butnilo. Preko nas je zažvižgala granata in tresčila v bližino. Sledila je druga, tretja, dvajseta. Ugotovili smo, da italijanska težka artilerija strelja na pobočja okrog vrha Roga. Poslušamo nenavaden zvok izstrelkov. Tulijo, piskajo, žvižgajo in nato eksplodirajo. Pri prvem strelu smo onemeli. Malo nenavadno je ležati vznak na dnu kraške vrtače in poslušati, kako padajo preko človeka izstrelki težkih topov. Stražar, ki je sedel zgoraj pod zamaskiranim vhodom, je javil, da streljajo iz smeri Starega loga.

Dobro se zavedamo: Italijani so stisnili obroč na najmanjši obseg. V ta obroč butajo zdaj s težkimi topovi, da bi med nas vnesli nered in paniko. Nato bodo uporabili še minomete in morda celo avione. Na koncu pa bo sledil glavni napad. S podvojenimi strelci bodo prečesali ves prostor, kamor so se po njihovem računu zatekli partizani.

Že četrti dan gladujemo. Vedno bolj smo lačni, vedno bolj neizprosno žejni. Včeraj še nismo mislili na hrano, čeprav že od štirinajstega zvečer nismo v redu jedli. Le dvakrat vmes smo zaužili nekaj malega. Ko je minilo poldne, je vstal bradati komandant Povh in šel tipaje od človeka do človeka ter pobral sleherni malenkost, ki jo je kdo našel v svojem nahrbtniku. Pobral je star kruh, pozabljeno jabolko, tri orehe, vitaminske tablete, stisnjene suhe češplje in cele pesti krušnih drobtinic, ki so ležale na dnu nahrbtnikov. V najboljšem primeru moramo računati na teden dni življenja v jami. Toda malenkost hrane, ki jo je Povh zbral, smo mogli razdeliti za štirideset ljudi le na tri dni. Preden nas je zagrnila tema, je Povh dal slehernemu med nami čudno porcijo. V vrtači sami je odkril posodo paradižnikove mezge, steklenico olja in zavitek pražene žitne kave. To so prinesli v vrtačo partizani, ki so jo pripravljali za magacin. Vsakdo med nami je torej dobil žlico mezge, žlico olja in pest praženih žitnih zrn med katere je pomešal nekaj rozin.

Povh je povedal, da ima tudi štiri litre vode, ki je sedaj ne bo delil, čeprav nam je mezga žejo povečala. Toda glede vode gojimo upanje. Nekje blizu nas je kotanja z vodo. Morda se nam bo kmalu posrečilo priti do nje.

(Edvard Kocbek: Tovašija, Ljubljana 1949, str. 123 – 126)

Na kakšen način je ofenziva potekala (v enem valu, ...)?

Ali meniš, da so partizani pogosto izrabljali geografske značilnosti področja kjer so se borili, na kakšen način in zakaj?

Kakšno orožje je uporabljala italijanska vojska in kaj meniš, da so imeli na voljo partizani?

V odlomku iz dnevnika je opisan način bojevanja italijanske vojske, ki so ga uporabljali na vseh področjih. Opiši ga!

4. Odgovori na vprašanja!

Zapiši 4 operativne cone v katere se je partizanska vojska preuredila do poletja 1943!

Vso zimo in pomlad 1943 so imele partizanske brigade in druge enote hude boje. Zapiši največji partizanski poraz in uspeh!

Zapiši novosti, ki so spomladi 1943 reorganizirale slovensko partizansko vojsko!

5. Preberi tekst Dolomitske izjave in odgovori na vprašanja!

TEKST DOLOMITSKE IZJAVE

Izjava Komunistične partije Slovenije, slovenskega Sokolstva in Krščanskih socialistov o krepitvi politične in organizacijske enotnosti OF pod vodstvom KPS

...

Enotnost osvobodilne borbe, ki bije slovenski narod na življenje in smrt, kakor tudi vsi drugi razlogi, naštetih v zgornjih ugotovitvah, zahtevajo, da se Osvobodilna fronta dosledno razvija v smeri vse krepkejšega in enotnega vseljidskega gibanja slovenskega naroda. Upoštevajoč to temeljno potrebo slovenske osvobodilne borbe in slovenske nacionalne ter ljudske bodočnosti, soglašajo ustanovne skupine OF v naslednjih dejstvih:

- a) Osvobodilna fronta slovenskega naroda je enotna vseljidska politična in nacionalna organizacija slovenskega naroda. Vodi jo njen izvršni odbor, ki predstavlja tudi enotno politično in organizacijsko vodstvo aktivistov OF.**
- b) Avantgardna vloga v slovenskem osvobodilnem gibanju pripada glede na njen program, organizacijsko strukturo, strategijo in taktiko Komunistični Partiji Slovenije kot avantgardi najnaprednejšega slovenskega družbenega razreda – proletariata Slovenije. Vse tri skupine ugotavljajo, da sta KPS in njeno vodstvo avantgardno vlogo Partije s pravilno politično linijo in organizacijo osvobodilne borbe slovenskega naroda tudi dejansko izpričala. Nujna posledica vsega tega je, da se Komunistična Partija Slovenije, ki je zgrajena in vodena po organizacijskih in političnih načelih boljševizma in ki predstavlja kot celota ter z vsako svojo organizacijsko postojanko avantgardno središče osvobodilnega boja, širi, razvija in utrjuje vsepovsod na slovenskem ozemlju in na vseh področjih slovenskega javnega življenja. Vsak član Partije kot avantgardne organizacije je že avtomatično aktivist OF.**

Druge izmed ustanovnih skupin OF ne organizirajo samostojnih strank ali političnih organizacij. Ustrezajoče svojim nacionalnim političnim in socialnim stremljenjem, ki so glede vseh temeljnih vprašanj istovetna s stremljenji KPS, ne čutijo in ne vidijo nobene potrebe za posebne lastne stranke ali politične organizacije.

...

Kdo vse je bil podpisnik Dolomitske izjave?

OF je ob ustanovitvi štela štiri skupine, pozneje pa je njihovo število naraslo nad 20. Katera ideja je povezovala vse te skupine, ki so bile sicer po svojih političnih in ideoloških usmeritvah različne?

S krepitvijo kolaboracije in stopnjevanjem nasprotovanja meščanskih strank politiki OF je vodstvo KPS želelo nekaj doseči. Kaj?

Kaj pomeni 1. marca 1943 podpisana t. i. Dolomitska izjava?

Kdo torej prevzame oblast?

REŠITEV UČNO – DELOVNEGA LISTA: ITALIJANSKA OFENZIVA

1.

Katero žično ograjo omenja pisec pisma, kakšna je in kaj to ograjo predstavlja danes?

Pisec pisma omenja žično ograjo, ki je obkrožala Ljubljano in ločila predmestja od mesta. Široka je od 6 – 10 m, na glavnih cestah pa je določenih samo nekaj prehodov, kjer je velika kontrola. Utrjena z mitraljeskimi gnezdi in zasedami. Danes jo predstavlja Pot spominov in tovarištva.

Kakšne represivne ukrepe je italijanski okupator uporabljal?

Italijanski okupator je uporabljal naslednje represivne ukrepe: racije s preiskavo hiš v mestnih okrajih, in po vaseh, zapiranje ljudi v zapore in mučenje, internacije v koncentracijska taborišča, požiganje vasi, streljanje talcev in ujetnikov, pljenje (zaseg premoženja in živine).

2. Spodnje besedilo dopolni z manjkajočimi podatki!

Sredi julija 1942 so Italijani začeli z veliko ofenzivo, ki je trajala vse do začetka novembra. Glede na moč enot, časovni in ozemeljski obseg je bila med največjimi v Jugoslaviji in edina, ki jo je

italijanski okupator izvedel v tolikšnem obsegu na Slovenskem. Njen namen je bil dvojen: zlomiti osvobodilno gibanje v Ljubljani in zatreti vstajo v Ljubljanski pokrajini. Pri tem naj bi zadali odločilen udarec osvobodilnemu gibanju, uničili vodstvo, organizacijo OF, zveze in tehnične točke, predvsem pa vojaške enote in ponovno zasedli osvobojeno ozemlje.

3.

Na kakšen način je ofenziva potekala (v enem valu, ...)?

Ofenzivo je sestavljalo 11 faz.

Ali meniš, da so partizani pogosto izrabljali geografske značilnosti področja kjer so se borili, na kakšen način in zakaj?

Partizani so pogosto izrabljali geografske značilnosti področja na katerem so se bojevali, in sicer tako, da so se npr. skrivali v jamah, vrtačah, studenčastih rovih, ki so jim nudili varno in pogostokrat nedostopno zatočišče. Nad vhod so nasuli popra, da so psom zakrili sled, in naložili drva.

Kakšno orožje je uporabljala italijanska vojska in kaj meniš, da so imeli na voljo partizani?

Italijanska vojska je uporabljala raznovrstno orožje: granate, topove, minomete, avione, puške.

Partizani niso imeli na voljo toliko vrst orožja. Imeli so puške, minomete in granate.

V odlomku iz dnevnika je opisan način bojevanja italijanske vojske, ki so ga uporabljali na vseh področjih. Opiši ga!

Italijani so sprva na nekem področju stisnili obroč na najmanjši obseg, vanj butali s težkimi topovi in minometi, da bi med partizane vnesli nered in paniko. Nato je sledil glavni napad s podvojenimi strelci, ki so prečesavali posamezna področja tako, da so jih po obkolitvi pregledali.

4. Odgovori na vprašanja!

Zapiši 4 operativne cone v katere se je partizanska vojska preuredila do poletja 1943!

To so bile dolenjska, notranjska, primorska in gorenjska operativna cona.

Vso zimo in pomlad 1943 so imele partizanske brigade in druge enote hude boje. Zapiši največji partizanski poraz in uspeh!

Med največji poraz štejemo uničenje Pohorskega bataljona v januarju 1943 nad Osankarico na Pohorju, ki ga je obkolo 2000 italijanskih vojakov. Skoraj vsi borci so padli, edinega ujetnika pa so kasneje ustrelili kot talca.

Med večje partizanske uspehe sodi boj pri Jelenovem žlebu 26. marca 1943, v katerem so trije udarni bataljoni razbili bataljon italijanske divizije Macerata. Padlo je več kot 100 italijanskih vojakov, približno toliko je bilo tudi ranjenih.

Zapiši novosti, ki so spomladi 1943 reorganizirale slovensko partizansko vojsko!

Vojska je dobila nove odseke: ekonomskega, sodnega, za propagando in druge. Iz obstoječih enot so ustanovili prvi dve slovenski diviziji (14. in 15.). Začela je delovati oficirska šola in razvila se je mreža stalnih kurirskih zvez s terenskimi vodi, ki je do poletja 1943 delovala po vsej Sloveniji.

5. Preberi tekst Dolomitske izjave in odgovori na vprašanja!

Kdo vse je bil podpisnik Dolomitske izjave?

Dolomitsko izjavo so podpisali Komunistična partija Slovenije, Sokoli in Krščanski socialisti.

OF je ob ustanovitvi štela štiri skupine, pozneje pa je njihovo število naraslo nad 20. Katera ideja je povezovala vse te skupine, ki so bile sicer po svojih političnih in ideoloških usmeritvah različne? Skupine je povezovala ideja osvobodilnega boja.

S krepitvijo kolaboracije in stopnjevanjem nasprotovanja meščanskih strank politiki OF je vodstvo KPS želelo nekaj doseči. Kaj?

Vodstvo KPS je hotelo poenotiti OF in si jo v celoti podrediti.

Kaj pomeni 1. marca 1943 podpisana t. i. Dolomitska izjava?

1. marca 1943 podpisana Dolomitska izjava pomeni, da so se ustanovne skupine odpovedale svojim aktivistom v korist skupnega aktivista OF in priznale KPS vodilno vlogo v OF in narodnoosvobodilnem boju.

Kdo torej prevzame oblast?

Oblast prevzamejo komunisti.

Avtorji prispevkov:

**Bukovič Patricija
Deželak Monika
Klisarič Nina
Kodranov Kristina
Podlesek Tina
Retelj Simona
Šavli Tomaž
Vaukner Tina**

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik III, št. 3**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Razmnožil: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe predmeta Didaktika
zgodovine)

Ljubljana

2005

Prispevki k didaktiki
zgodovine

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

